

Handwritten scribbles and marks at the top of the page.

2

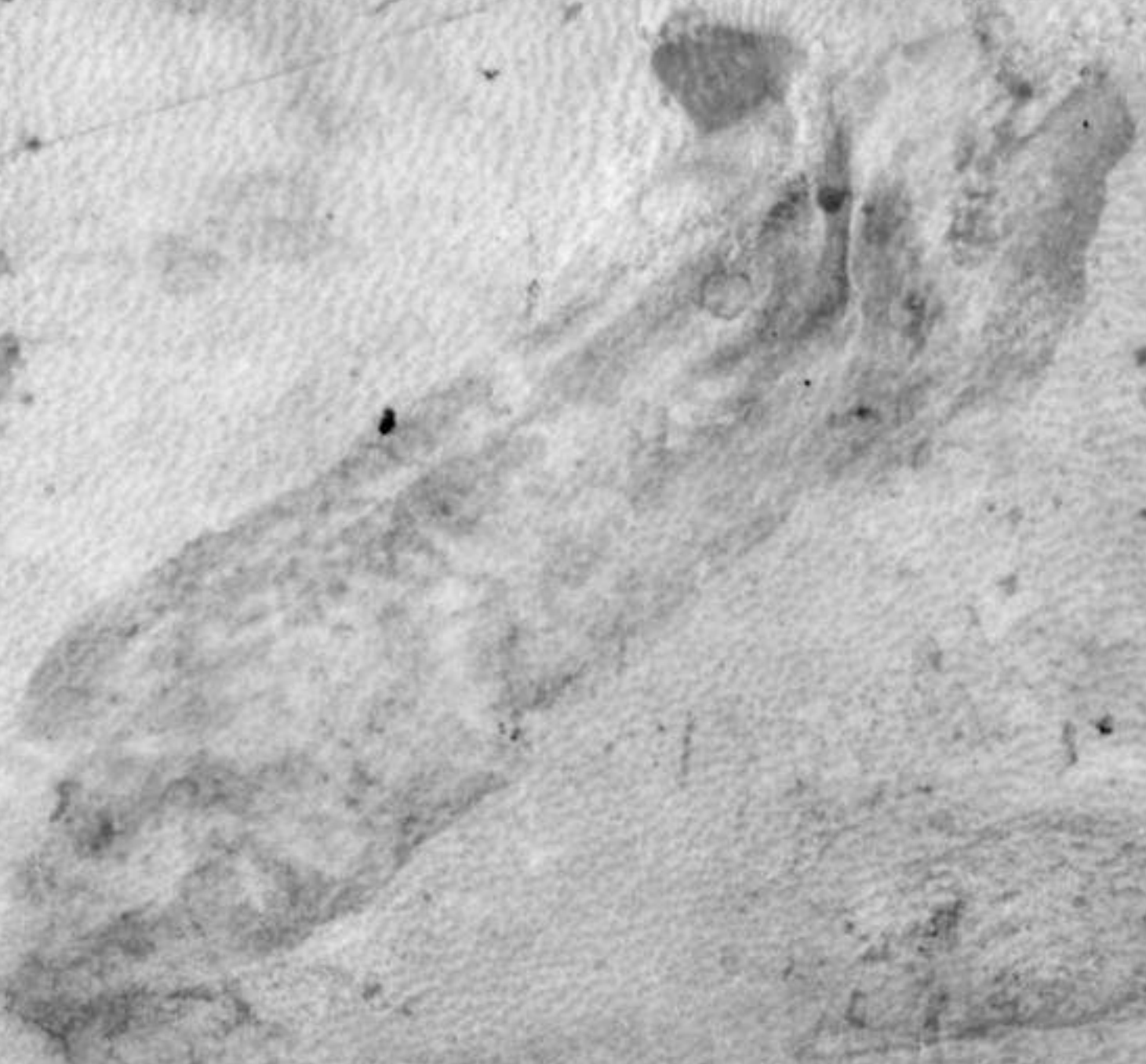
3

8

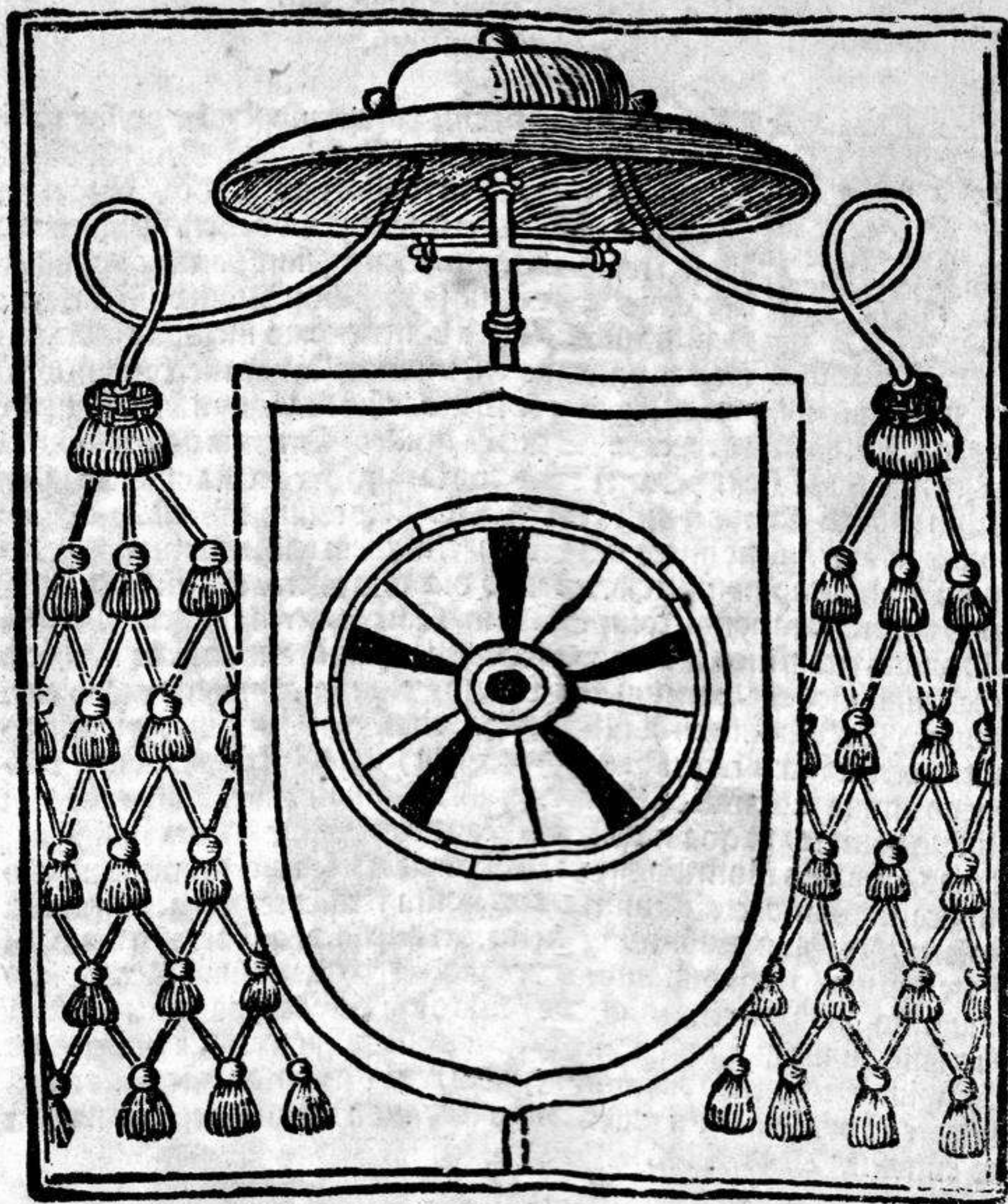
7

11

13

Cui voluere simul deus & natura fauere
Prospera constantis signa Dedere Notę.
Quę purpureo resplendens aurea campo
Non nisi quid magnum significare potest.

Illuminati Doctoris & Martyris Raymundi Lulli.
Opusculum.
De Anima rationali.
Et vita eiusdem Doctoris.

Nicolaus de Pat patricius Maioricē

sis illustri ac Reuerendissimo Dño. D. Joanni Russo Theodolo
Forolinensi miseratione diuina Archiepo Consentino &
in Regnis Hispaniarum Runcio & Collectori gene
rali apostolico meritissimo huius
lem reuerentiam.

Qui tuę dominationi parum me seruire posse & pluri
mum debere cognosco / Archiepsul Reuerendissime /
duobus iampridem contrarijs distrahor. Urget me
gratitudo animi: vt tuis erga me beneficijs pro modu
lo meo respondeam. Sed prestare parua / quę possuz /
hactenus verecundia prohibuit. Itaq; dum curta me
facultas inutilen & beneficiorum memoria sollicitum
faceret: diutius me interior illa verasset contentio: ni
si deniq; in mentem venisset generosa modestia tua: quę a seruo paupere
magna seruitia non expectat. Et mea quidem sententia non magis ad
animi magnitudinem pertinet magna largiri: q̄ veniētia ex affectu pau
perum manuscula hilari vultu suscipere. His causis subrustico illo pu
dore superato / qui me antea desidem seruitorem tenuerat: modo hęc exi
guum munus tuo nom̄i clarissimo dicatum offero / Raymundi Lulli
opus de anima rationali compositum. Cui propterea eiusdem illumina
ti Doctoris vitam meo labore contextam premisi: vt manifesta authoris
excellētia moneat / paruitatem huius voluminis / materie precio com
pensari. Subtilissimum Lullistam Cabasprum / cuius sine sapientia do
cuit / dicere solitum recordor / se quicquid sciret ab Ar̄ore scientię & ab
hoc de anima rationali codice accepisse. Hunc te R̄ mūdus orat / am
plissime domine / vt qua natus es frontis maiestate parua nostra su
scipias / quę tuis illustribus titulis honestata / felici credimus auspicio
publicari. Si. n. doctor illuminatus nostra vixisset tempora: non alium
profecto / q̄ te humanissimum fautorem quęssisset / qui heroica tua nobi
litate non modo toti Hispanię: veruz etiam christianissimo Regi nostro /
ac summo Pontifici charissimus / suis olim desyderijs atq; intentioni
bus sanctissimis magnam inmodum posses aspirare. Ex vniuersitate
Complutensi / die festo beatissime Praxedis / cuius sanctū corpus apud
baleares nostros insigni reuerentia seruatum / nouis quotidie miracu
lis enitescit. M. D. XIX.

Vita diui Raymundi Lulli Docto- ris illuminati et Martiris.

Raymundus Lullus Maioricensis antiqua et nobili Lu-
llorum Barcinonensium familia ortus / quum in palatio
Regis Maioricarum adoleuisset / suo Generis et morum
splendore in mensu Regie Senescallus euehitur. Hu-
ius etas lubrica / impulsu opibus et amicis / vanos femi-
narum amores facile concepit. Delectabat amatis ani-
mum vestitus ac sermonis elegancia / inter cocentus mu-
sicos etatem ducere / amari passum / coguos virtute vin-
cere. Florentibus annis iuncta nobilitas laudis audu / pecunie liberalem
faciebat. Quuq; promptissimo esset ingenio / et in copendis patria lingua
carmibus facilis: no cessabat vane cogitationis inuenta catilenis expri-
mere. Quoz longa consuetudo iuuenile pectus visq; adeo possederat: vt no
obstatibus postea liberis et vxore castiluna / adhuc alteri femine: cui pri-
dem seruierat: inflamatis / plusq; dici posset amoab; / teneretur. Interea
res vulgo manifesta / multoz exposita iudicio / loquedi materia ministra-
bat. Solet ignobilis turba de alienis rebus facile coten dere / facili iudi-
care. Itaq; mirabatur indoctum vulgus et Raymundu ia non amatem: sed
mente captu dicere. Considerati vero partim misereri potius: q; danare /
partim fortunę ascribere et causari mira femine pulchritudinem / q; ea infe-
lix iuuenis soluta dilectione coleret. Post vbi diuina providentia contigit /
illa sub pectore letali vlcere laborare: Raymud fact; certior infortunij /
tristitia vincat. Et quum no posset membris consistere: prostratus in lecto / nihil
nisi tenebras et solitudinem cupiebat. Lachrymis igit atq; suspirijs in croce
animi parumper exhausto / meditati calamitate sua et longu a salute digres-
sum rhythmis vulgarib; deplorare / Jesus crucifixus dextrosim appa-
ruit. Muidanus ho diuina visione perterritus / inceptu flebile carne dimittit.
Quo interiectis postea dieb; / quater conatus absolueret / quater vt pa-
inum et circiter eadem hora crucifixu vidit. Postremo ta crebre visiois cau-
sas secum ipse tota nocte perquirens / argui se vanitatis a dno et vocari co-
gnovit. Sed preterite vite dana consideras / suspirat / plangit / lachryma-
tur: precatur venia / supplicat emendari. Seruire creato creatura desy-
derat / sed peccator crubescit / et quib; tade obsequijs nouo dno famuletur
ignorat. Quona impetu / quo furore correptus et diu et vehementer amata
subito deseruisse putabim;? Eo sane spiritu auctore: q; solo tactu de cytha-
redo prophetā / de piscatore predicatore / Doctore de persecutore et de publi-
cano euangelista fecit. Cui presentissimus ignis nullas ad nutadum hu-
mana corda moras expectat. Subtilis pfecto medie humane voluntatis:
quimundani amoris maxima Raymundi incendia no ta extingit: q; dire

xit: vt totus ille amor flagrantissimus / quē sibi creatura vendicarat inme-
rito / creatori dignissimo redderet. Et primū igit̃ Raymundus diuini stu-
dij flānis incaluit: occupatur varia cogitatioe aius / vestigans quos labo-
res / que opa xp̃o gratissima suscipiat. Post multa vero / tot infidelium per-
nicie cogitata: cepit continuo misereri ⁊ qb̃ illi couerti possent donū lingua-
rum ⁊ sapiētię / martyriq; grām sibi ⁊ alijs exoptare. Deinde vt esset sp̃i-
tu liberior: oēm opulentia suā: p̃ter pauca coniugi ⁊ filijs necessaria: xp̃i
pauperib; erogauit. In sc̃do libro diuine contēplationis Raymūdus ip̃e
testatur / se iā annos triginta nactū cepisse couerti. Quāq; ergo annis p̃-
uectus / grāmaticę rudimenta / arabice etiā loqui ⁊ scribere doceri voluit.
Quos. n. semel diuinus ignis attigit / in his q̃ dño accepta putent / solitus
est agiles / fretos / ⁊ magnanimos effici. ¶ Post annos nouē a visionibus
illis / quas supra memorauī / Raymundus peregrinatione varia ⁊ multa
vitę austeritate maceratus / solitarię contēplationis desiderio / ad montē
quendā balearibus celeberrimū: cui nomē Rāda: se p̃duxit. Ibiq; mora-
tus dies aliquot / ore semp̃ benedictionibus pleno / ac flexis q̃si assidue ge-
nib; / per spelūcas ⁊ nemora de oibus q̃ mēte versabat / q̃ se offerebāt aspe-
ctui eterni numinis magnificabat imperiū. Et quū semel ardentib; chari-
tate viscerib; astra susciperet: illustrat̃ subito / vidit oia rerū principia / mū-
danę hui; machinę ⁊ negociū ⁊ authorē / quib; p̃terea sustentaculis crea-
ti orbis vniuersitas daret introspicēs / sese velut nō ante visum hoiez mira-
tus est. Tum sensit apertū in trase fontē infusę sapię / de cuius plenitudine
oium sciarū duci poterat inuentio. Cogit me paulisper detinere historiā tā-
te nouitatis admiratio: qz diuini opis miracula narrationē iubent in stu-
porem couerti. Quis diceret Raymūdi gaudia / vidētis tā prospere opta-
tis suis fauisse supos / atq; oia sibi bona pariter venisse cū sapiētia? Credi-
tum est / illis diebus Raymūdū comedere / bibere / dormire nō potuisse /
gratiarū actione dūtaret ⁊ lētia satiatū. Sed ne acceptū sapiētię munus
vacuū esse permetteret: post paucos dies opus illud: cui ars maior vel g̃na-
lis titulus est: mortalib; oculis admirabile cōposuit. Cuius artis g̃nalis
quāta sit profunditas ⁊ excellētia / vt intelligo / dicerē R^m. Dñe: nisi ea fu-
tura esset dicendi materia q̃ / vt mediocriter explicetur / latissimę orōnis cā-
pos efflagitat. Vnicū dixerim / me quidem humiliter existinare / de mul-
tis modis / quos in cognoscendis rebus h̃nt beati spiritus / vnū esse Ray-
mundi arte traditum. De cuius vbertate (authoris testimonio) ceteros li-
bros / quos pene innumeros scripsit / emanasse: argumentum est / artē illā
nō humanę inuētionis esse / sed diuine inspiratiōis oraculū. Atq; id qdē
ita esse / ac fama sonabat / nunq; ego credidissem: nisi me docuisset expe-
rientia. Vidi enī hūc oculis atq; his manibus habui Raymundi tracta-
tus vltra ducentos de oīni sciarū g̃ne bene meritos. De theologia / de me-
thaphysica / de philosophia naturali ⁊ morali / de iure / astronomia / geome-
tria / logica / rhetorica / grammatica / ceterum de arte nautica ⁊ militari.

conditos. Scripsit præterea varios & amoenissimos codices históricos / q̄
 stionarios cōtemplatiuos / atq; hos quidem partim latina / partim Hispana / nonnullos arabica lingua / quam exacte didicerat / elucubratos. Ita /
 vt ex tota vtiliū doctrinarū latitudine nihil intactum reliquerit. Et qđ ipse
 mirari soleo singulas scias subtili artificio regulatas exhibet / quas alij
 vagas / solutaq; tradidere. Neq; illud dignū silentio / eiusmodi esse Ray
 mūdi opa: vt sub nuda & apostolica scripturę simplicitate arcanos sensus
 & elegātissimos contineat. Quāobrem vsū euenit sepe numero: vt Raymun
 di doctrina neq; duris intellectib; accepta sit neq; supbis. Arduas. n. mate
 rias plebeia ingenia nō sustinēt. Supba vero humile dicendi gen; asper
 nata / nihil magnificū superesse arbitrātur / vbi nō reboat inflati sermonis
 eloquētia. Verū scripserit Raymundus quāta libeat / patefecerit nature
 viscera / inuoluta detexerit: vana p̄culdubio esset hois indagatio: nisi sa
 lutifera quoq; scriptis suis & ad xp̄m prouocātia mādasset. Unde p̄scru
 tur / obsecro / doctoris huius volumina / nihil sane aliud in illis tandem
 cōcludi videbimus: q̄ vt deū recolam; / intelligamus / amem;. Et qm̄ fru
 ctus speculationis est opatio studiosa: nusq; legitur Raymūdus erudire
 intellectū: quin p̄tinus hortet affectū. Ne qm̄ aiūm pasceret / voluntate ie
 iuna / infecūde arboris frondosa luxuries videret. Verbis cōsequi nō pos
 sem / qua dulcedine / quoue dilectiōis incendio Raymundus de redēpto
 re n̄ro / de purissima eius genitrice / & fēlici martyru victoria locutus sit. U
 deretur vtiq; dum hæc scriptis p̄sequitur / ex inebriato deuotione pectore
 quasdā feruentissimi amoris flāmas eructare. Accedit deuotiōi / xp̄iani
 nominis zelus admirabilis / quo nullā h̄resim / nullunq; errorem p̄terijt /
 quem nō in suis tractatib; furore diuino & acerrimis argumētis eneruarit
 Ea deniq; fuit huius illuminati doctoris humilitas: vt in libroꝝ suoz frō
 tib; / nō sui / sed diuini nominis titulos premiserit. Quos. n. libros in spi
 rate deo / nō humana excogitatiōe cōdidit: decebat a cōfessione diuini fa
 uoris inchoari. In exitu vero suoz operū solet vir religiosus sacrosanctę
 matris ecclie iudicio dicta summittere / deinde multis precib; opus ip̄m
 aut christo / aut dñe n̄re / aut beatis angelis & sanctis cōmēdare / postremū
 dicere quoto anno & vbi volumen absoluerit. ¶ Donec hoc loco mentio
 nem de hui; Lullisticę doctrinę hostib; & approbatione facere. In primis
 sepissima illa correctiōis ab ecclesia postulatio Raymundū ab om̄i h̄resi
 tutū atq; uniuersū prestat. Qui. n. corrigi paratus est / dure voluntatis p̄ti
 naciā nō h̄ns / licet errare possit: h̄reticus esse nō pōt. Reliquum est de do
 ctrina ei; quęrere / an forte h̄reses siue errores vllos cōtinere deprehēsa
 sit. Ad hoc ego / si quis me opinionem meā interroget / fateor / me in legendis
 Raymundi Lulli tractatibus diuissime versatus / nihil inuenisse oino /
 qđ vel virtuti / vel catholice fidei / vel alijs veritatibus aduerset. Nō me tñ
 firmat solius iudicij mei fiducia. Plurimos. n. tum preteritę tum n̄re ete
 nis viros sapiētia & p̄bitate clarissimos / sentētę meę duces habeo. Quoz

Doctrina
 Raymūdi

precipui fuere Lupetus / Catanius / Clapetius / Tomerius medicus / Ber
 pus insignis & iuriscōsultus & astrologus / Nicolaus de Cusa / Daguinus:
 Caldēcius: utq; viuos referā Jacobus Stapulēsis / Carolus Bouillus /
 Fontanus medicus / atq; eruditissimi mei preceptores Labasper & Beno
 uardus. Hi omnes alijq; per multi / quos noiare longū esset / quum fuerint
 doctrina & vitę mūdicia pbatissimi: Raymūdū sectati sunt / interpretati
 sunt & egregijs semp laudib; venerati / nihil in ei; libris reprehensione di
 gnū cognouere. Ab hoc fonte plurima bibisse cōperti sunt Arnald; de Vi
 llanova eximius p̄hs & sydus illud Italicę Joānes Picus Mirādulę prin
 ceps & cōcordię comes. Qua insup auuiditate ingenij illustrissim;. D. S. XI
 menez Hispanicę Cardinalis / dñs meus & benefactor amantissimus diui
 Raymundi opa scrutaretur & audiret / cū omnes in eius viuētis palatio ver
 sati cognouerunt / tum maxime possum ego testificari. Per lucis nāq; & te
 nebrarū tēpora: atq; inter magna Hispanicę gubernādę negocia: dumq;
 iter faceret / semp me sibi presentē esse iubebat / dicturū ex Lullisticę p̄hicę &
 theologicę abundantia q̄ mihi delectissima viderent. Si hęc aduersarij te
 stimonia vti noua cōtempserint: antiqua pducamus. ¶ Raymūdus iā se
 nex Parrhisios p̄fectus / examē doctrinę (quā sibi infusaz dictitabat) fie
 ri requisuit. Qd quum toti Academicę placuisset: quadraginta magistri &
 bachallarij in theologia & artib; electi sunt / qui Raymūdi lectiōibus in
 teressent. Interrogati tādē / qd eis de audita Raymundi arte videret / oēs
 quadraginta iurati respōderunt / artem illā bonā esse / vtilem atq; necessa
 riā. Ceterū nihil in eadē orthorę fidei p̄rium / immo pleraz pro ei; defen
 sione vtilia cōtineri. Tum memorię pditum est huius approbatiōis au
 thenticū instrumentū / sigillo curię Parrhisienſis pendente munitū. Da
 tū anno dñi. 1309. die martis post octauas feiti purificationis beatę Ma
 ricę virginis. P̄cterea suggerente quorūdā inuidia serenissim; Rex Frā
 cię Philippus iussit Raymūdi Lulli libros a multis theologis recogno
 sci. Qui post maturā librorū inspectionē retulerunt / se nihil in illis libris
 impium offendisse / sed multa potius ad fidei catholicę exaltationē cōmo
 distima. Quare gauisus Rex christianissimus / chartas regias illuminato vi
 ro tradi mādauit / quib; nō solū doctrinę suę authentica cōstaret approba
 tio: sed per vnīuersam quoq; Franciā maximus illi fauor iuberetur impē
 di. Instrumentū datū est Cleronę sc̄do Augusti: anno dñi. 1310. Quid dicā
 quos fauores / q̄ ampla priuilegia inuictissimi Aragonię Reges huic do
 ctrinę & sequacib; ei; cōcesserint? Ut. n. sūmatim trāscurrā / fauit Rex Pe
 trus auctoritate regia & lris. Datis Galētię. x. octobris: anno dñi. 1369.
 Faut Rex Martin; edicto suo & litteris / q̄s dedit Cesaraugustę. xxv. no
 uēbris: anno dñi. 1399. Faut Rex Alphonsus impenso aīo & insignib;
 priuilegijs / Datis i castro nouo (qd ipse balearico lapide cōstruxerat) Re
 apolis. xxvi. Januarij: anno dñi. 1449. Postremo fauit Rex Ferdi
 nandus quintus / ille omniū principū / quos historie celebrent / Christia
 nissimus. Faut / in quā latissimis (quib; docta Flerda gloriā) priuilegijs

et honoribus / Datis Cordubę. xxx. Augusti: anno dñi. 1483. Eadem po-
 stea confirmans auxit Cesarauguste. xxi. Februarij: anno. 1503. Quam
 preterea nominis olim Raymundus fuerit / monet vetus quoddam epi-
 grama / quod in aula prudentissimi senatus maioricensis fixum conspicitur. Lu-
 ius hæc verba sunt. Parisius habet titulus egregij doctoris magistri Ray-
 mundi Lulli maioricensis. Homo novus / scientia nova / doctor barbat⁹
 in suis scientijs et artibus approbatus. Per Reges iustissimos Aragonum
 in suis privilegijs dicit. Ille magn⁹ in philosophia et sacra theologia ma-
 gister mirandarum artium et scientiarum author. Et per serenissimum Francorum Re-
 gem predicabatur in subscriptione epistolarum hoc modo. Organo sancti
 spiritus / doctorisq; divinitus illustrato Raymundo Lullo. Et de ipso dicit
 in partibus Anglię. Ille magnus philosophus catalan⁹. In partibus Italię
 dicit. Author artis generalis ad omnia scibilia contrahibilis. Et per Joannem
 de Roca scisa dicit. Minerva. Posset etiam dici procurator publicę utilita-
 tis in christo Jesu. Item illustrator tenebrarum mundi. Hęc illud epigramma. ¶ Si
 quis magno studio vni⁹ aut urbis aut puiencie comoda pareret / miris lau-
 dib⁹ extollit. Quamto igit Raymund⁹ gloria dignior / quam immenso illo salutis
 aiarum desiderio / pro totius infidelitatis conversione (ut Raymundus ipse na-
 rrat) quinque et quadraginta annos laborans / et prole et coniugem reliquit inopes /
 ex legum ac fidelium terras peregrin⁹ discurret / octies aditos oravit summos po-
 tifices / tria predicatores et tria Minorum generalia capitula monuit / omnes demum
 christianę reip. principes / prelatos / magnates / populos ad vltimam concordiam deuo-
 te et viriliter hortat⁹ est. Sed o inimica virtuti ipsa. Non audeo culpam omnes
 homines quorum tempestate scitissimi negocij procurator exaudiri non potuit. Fue-
 runt. n. qui Raymundi supplicationibus inclinati / parati erant prestare auxilia.
 In tractatu de disputatione Raymundi et Homerij sarraceni phi dicit Ray-
 mund⁹. In monte Pellulano Regi Aragonię presentavi librum a me co-
 positum de fine / hoc est de expugnatione terre sanctę / quem ipse Rex continuo / me
 presente / ad Romanum. Non mittens / regna sua et seipsum illi ad debellandos
 sarracenos obtulit. Ceterum inter multa que Raymundus in antiquis quibusdam
 scedis memorat de vita sua et conversionis initio / scribit / nobiles matronas
 inclite urbis Venię ad recuperandum bellj sepulchrum domini triginta milia flore-
 norum pollicitas. Hęc dubitari conuenit / Regem Francię Philippum / apud
 quem maxima semper fuit Raymundi authoritas / ceptis eius ac diutinis pro fide
 christi laboribus aspirasse. ¶ Vigente iam senectute vltima / Raymund⁹ ad generale
 concilium (sub Clemente. 5. Glianę celebratum anno. 1311) perrexit. Ibiq; decem or-
 dinari supplicavit / que postea vir sanctus ad perpetuam rei memoriam posuit in lib.
 de ente simpliciter / per se et propter se existere et agere. Hęc decem / quę essent pro-
 lixa dictu / pretereo. Triasubijciã duntaxat / de quibus in lib. quibus de natali pueri
 iesu Raymund⁹ meminit. Primum / ut Romę Parrhisij et Toleticę nobis
 fierent in quibus viri tum docti / tum in martyrij studio fortissimi / infidelium linguas do-
 cerent / atq; ad illos deinde sermonia et predicatione convertendos mitterent.

Secundum: vt ex omnibus religiosis militibus vnicus ordo fieret/ qui
 in paganas gentes assidue/ quo ad terre sancte recuperatione militaret.
 Tertium/ vt pestiferi Auerrois scripta in christianis Gymnasijs doceri
 prohiberentur. Cuius erroribus infinitis/ quia mouentur infirma pecto-
 ra/ deberent sacri theologi non solum fidei/ verum et scientie armis obli-
 stere. Raymundus errorem illum tollerare non poterat/ quo Auerroiste
 dicunt/ multa esse vera secundum fidem/ que tamen falsa sunt secun-
 dum philosophiam. Ideoque de hac materia tractulos edidit/ de questio-
 ne valde alta et profunda/ de erroribus philosophorum/ de efficiente et effe-
 ctu/ de de lamentatione philosophie. Quem vltimum et alterum de natali pu-
 eri Iesu christi serenissimo Regi Francie Philippo/ cui dilectus erat/
 intitulauit. Fucunda est mirum in modum predicti de philosophia tractatus
 inuentio. Illic. n. domina quedam philosophia nomine introducit/ la-
 metans/ Auerroistas imposuisse sibi/ quod dicit/ quedam falsa esse in lumi-
 ne naturali/ quamuis secundum lumen fidei catholice vera sint. Qua pro-
 pter in eo libro domina philosophia coram suis. xij. principijs confitetur/ se-
 ne quidem villo tempore tanti erroris dementiam cogitasse. Ceterum non
 debere existimari philosophos qui inter philosophiam et theologiam dis-
 sidia somniant. Nunquam. n. sui (dicit philosophia) nisi sacre theologie ser-
 ua deditissima. Mene sanctissime fidei putari contrariam? Hei mihi
 tristissime. Ubi sunt religiosi viri/ bene litterati et deuoti qui me adiuuent?
 Hec Raymundi et philosophie lamenta/ que illa etas auscultare volue-
 rat/ nostris tandem diebus/ beatissimus dominus noster Romanus
 Pontifex Leo Decimus sacro ac generali approbante concilio exaudiuit.
 Et quoniam salutifera illa sacri concilij decreta in omnibus Academijs
 litterarum quotannis publice diuulgari mandata sunt/ vt pote que va-
 rij erroris pestilentiam cohibent/ a fidelissimo populo baleari humiliter
 suscepta/ singulis annis conuocato senatu amplissimo et magistratibus/
 in studio generali non minus festiuiter/ quam merito legunt. Quorum fama vt pri-
 mum ad aures nostras increbuit/ hos versus testes leticie nostre composui.

Ad. S. P. n. H. n. D. P. P. Leonem. X.

O Leo sancte pater rebus dignissime gestis
 Tam sublimato posse sedere throno.
 Crederis ex alto delatus summe sacerdos:
 Crederis arcano numine semper agi.
 Est leo pacis amans Rex Ferdinandus et author:
 Tu leo pacificus bella cruenta domas.
 Ille reos fidei flammis vlticibus arcet:
 Tuque peregrinum dogma: vagumque premis.
 Vos duo sufficitis gestis et voce Leones
 Omnia sub Christumittere regna iugo.

Hebr. 13.

Hec sine serie dicta sint / ut sese mihi scribenti pmissive obtulerunt. Jave
ro finem suum habitura est nostra oratio: si prius de huius illuminati viri martyrio
pauca subnectam. Raymundus igitur eo zelo / quo semper arserat / ad urbes a
phrice Bogiam et Thunicium evangelii predicandi gratia navigavit. Ubi / quum
Mahometice secte peritos amica disputatione prosterneret / plerisque tra
heret dulciloquio / alios redderet ambiguos: instigante dyabolo Rex bar
barus indignatus / diris carceribus et erumnis / nuditate quoque veratam et
verberibus in nave conijci et perpetuo exulare mandavit. Creditur vir sanctus non
mortis formidine / sed dei consilio bis voluisse furori cedere: ut apud Chri
sticolos principes sanctum illud expugnandum totum infidelitatis negocium / quod
multos annos conatus fuerat / expediret. Sed postea videns illud non pro
gredi ob incuriam eorum qui gerebant christiana gubernacula / veritus ne optatis
suum martyrii decus amitteret: Bogiam denuo transiit. Ibi quoque inter christia
nos mercatores initio latens / cepit paulatim quosdam sarracenos clandestine
alloqui / quos sibi antea et benevolos et discipulos reliquerat. Illis infi
de orthodoxa firmatis / diutius fidei silentium ferre non potens / in plateam urbis
progressus / audacter christiane legis preconia declamavit / addens / mirari
se illoz dementia / qui in tam obscenis Mahometi traditionibus ponebant fi
duciam. Etego (dicebat) paratus sum siue rationibus siue vitae meae dispendio pro
testari / in sola fide domini mei Jesu christi gratiam et salutem humani generis inveniri.
Memineritis / me illum esse / quem antehac his finibus et Thunicio viri principes
expulerunt / quod disputationibus meis superati / timebant / ne vos audire para
tos christi veritatibus illustrarent. Hunc vero ad vos iterum sola meae vitae salutis /
meique martyrii perduxit expectatio. Nemo vobis persuadeat viri charissimi /
caelorum terrae et maris artificis spiritum / cui summa est virtutis et mundicie pleni
tudo / bestialibus obsequiis placari / aut legem mandasse / quam voluptatibus et non
virtuti / non rationi / sed lasciviae faueat. Si vos diuturna tenet Mahomete
secte consuetudo / ne protinus christum sequamini / saltem obtemperate / precor /
rationis iudicio. Memineledite / ita vobis mutuo benefacite: ut eiusdem condi
toris beneficio creati videamini. His et pluribus commota plebis congeries ra
ptum furibundo impetu / alapis / contumeliosisque affectum / ad palatium Regis
pertraxit. Cuius mandato Raymundus christiane fidei precor / iussus interfici /
extra urbis moenia tam beate quam crudeliter lapidatus est / anno etatis sue
(circiter) octogesimo et salutis humane. 1315. Die festo (ut a maioribus acce
ptum creditur) sanctorum Petri et Pauli. Tum christicolae mercatores obtentum sup
plicatione cadaver Raymundi martyris / in nave sequenti nocte profectu
ram honorifice detulerunt. Volentes autem navis profecti ligures beatum cor
pus Genuam asportare / reluctantibus ventis / ac deo ita disponente Maio
ricas allabi coacti sunt. Quumque navis tam precioso mercimonio lecta venis
set: totus Maioricensis populus et coterraneo et martyri procedens / corpus devo
tissime susceptum in eminenti loco sacre ecclesie beati Francis (cuius tertij ordi
nis consors fuerat) collocavit. Ubi frequentibus miraculis illustres reli

quias pia omnes deuotione prosequimur. Si quid aduersi baleare regni
tuncat: statim ad gloriosam Praxedē vel ad Raymundū doctorem illu
minatum et martyrem suis precibus liberamur. Nec mirum videri debet/
si balearici tanto concie gloriantur: quum ipse totius Hispanę nationis
acutissime decus et ornamentum sit. Cuius eximias laudes neutiq̃ mi
nuit / q̃ inflatis doctoribus non placeat. Si quis. n. caute perlustret: vide
bit eorum de hoc Christi discipulo meledicentiam ex infecta radice liuoris
vel imperitię / fastus / desidię / vel alia putredine proficisci. Quot quot
hactenus litteratos reperi virtutis et veritatis amatores / quęrenti mihi
quidnam de Raymundi doctrina sentirent / respondisse memini: alios /
se quidem de Raymundi libris / quos vidissent / preclare sentire: alios /
se non posse iudicare de doctrina / quam non intelligebant. Et tamen +
pleriq̃ argutuli / scioli / et miserrime sortis homines / qui inter veros et hu
miles doctores non essent idonei discipuli / impudenter mordent / quem
Iesus crucifixus attraxit / quem spiritus sanctus docuit / visit Regina
celi / consolatus est angelus / gesta probant / sublimant libri / martyrium
coronat. Eoluāt ipsi garruli antiquas historias et dicant an forte alium
fuisse legerint / qui iam trigessimū annum agens / tam mundanus / tam
illitteratus: vt nequidem sciret grammaticę artis principia / subito in fusc
scientię miraculo iplenduerit / quiq̃ tot artes / tot scientias et artem ad om
ne scibile generalem scripserit. Quod si hęc a nobis de Raymundo narra
ta / q̃ per ducentos retro annos fama feruntur / vel negent vel cauillentur
aduersarij: diffiteri non possunt librorū experientiā. Eos inspiciat vacuo
passione animo. Et si quid in illis dānabile compererint: obsecram⁹ per
clementissima christi viscera: vt impugnent / criminentur / sacris inquisito
ribus ac summo pontifici deferāt. Nec patiātur / nos Lullistas errorib⁹ il
lis abduci / qui Raymundi doctrinā fidei intentione: vt sanā et catholicas
profitemur. Quę si iudicabitur heretica: nos p̃mi volumina eius incen
dio dabimus. Si vero catholica: laudabitur dominus in sancto suo et ces
sant tum demum latrare dosola labia / quę mordere non poterunt. /
¶ Obijdet quispias / R. P. Nicolaum Hymerici fratrem ordinis predicatorum / in regnis Aragonię inquisitorem / titulo cuiusdam Bullę. S. D. Pa
pę Gregorij vndecimi condemnasse olim ducentos articulos ex Raymū
di tractatibus excerptos. Respondemus ea omnia quę dictus inquisitor
pro sua qualicunq̃ intentione tentauerat / postea per. R. P. Bernardus
Ermengandi ordinis predicatorum / in regnis Aragonię provincialem
et Inquisitorem cum consensu et subscriptione multorum magistrorum in
theologia predicti ordinis et Minorum / libris Raymundi summa pius
diligentia perspectis / fuisse reuocata et annullata / Barcinonę. xviii.
Maij: anno. M. ccc. lxxvi. Secundo fuisse reuocata Auinione. x. Julij:
anno. M. ccc. xc. v. per Reuerēdis. D. Leonardū tituli. S. Sixti presbyterū
Cardinalem iudicem et commissarium a sede apostolica specialiter depu

tatum. Quum prius coram eodem iudice consanguinei et deuoti ipsius
Raymundi Lulli probauissent dictę Bullę nephariam falsitatem et pro
bauissent dictum Inquisitorem. H. Aymerici mutasse et corrupisse locos
librorum Raymundi / e quibus illos .cc. articulos se dixerat accepisse.
Tertio fuisse reuocata Barcinonę. xxiiij. Martij: anno. M. cccc. xix. per
Reuerendũ in Christo. P. D. Bernardũ episcopum ciuitatis Castellę cõ
missarium. Hęc vero ita esse / ac dicimus: probant longissima et authenti
ca instrumenta quę Valentię et Maioricis accurate seruantur. ¶ Quan
do igitur in lucem prodierint / quę a nobis sunt de Raymundo Lullo fide
lissime recitata: cognoscent bonę voluntatis homines / non esse credẽ
dum detractoribus / sed experientię: non vulgo / sed veritati. Verum
speramus in domino / posthac non esse futuros qui detrahant. Nam con
tigisse potest / multorum dicta ex præcipiti iudicio / vel facti ignorantia
procellisse. Induratis vero hostibus / si qui perstiterint / certissimum te
stamur / huic doctõri et martyri contrarios / solitos esse iniquę voluntatis
amarulenta præmia sentire. Nominarem huius doctrinę persecutores /
raptos subito interitu / mendicare cõpulsos / alios pobris / alios calamit
atibus affectos: nisi me prolixitas futura compesceret. ¶ Hęc sunt me
retissime antistes / quę de Raymundi vita / martyrio et doctrina domina
tioni tuę iam dudum atq; alijs nota esse desydero. Insignem sane histo
riam et quę ob rerum gestarum nouitatem non me scriptorem voluisset /
sed alium disertissimum mereretur. Ego tamen / vt semel memorię pro
derem / quę de Raymundi nostri rebus / ex varijs collecta locis annota
ueram: non curauit / laudem ne / an dedecus rudis hęc mihi esset compo
sitio paritura. Existimationis meę detrimentum / si vllum fuerit / ea cõ
moditate pensabo / q̄ videbunt omnes / me quidem / vt amplissimę domi
nioni tuę seruirem / nulla timuisse pericula. In his vero scribendis tan
tum a fictione / mendacijsq; abcessi: quantum neq; illis vti soleo / neq;
Raymundus indiguit. Quin potius tam multa scitu dignissima præter
missi consulto: vt in texenda Raymundi historia / qui modestię me argu
ent / plurimos inuenturus sim / qui vero falsitatis / neminem.

¶ Finis.

Raymundi Lulli

Doctoris illuminati et Martyris.

Deus cum tua virtute incipimus novum librum de anima rationali.

De Anima

anima rationalis est substantia invisibilis / multi sunt qui eius cognitionem non habent. Et quia eam non cognoscunt / nesciunt ipsam ubi nec eam ordinare ad finem ad quem est creata / quod finis est memorare cognoscere et diligere deum.

Quapropter volumus de anima rationali sub copioso noticia dare et de eius principijs naturalibus ac suis operationibus naturalibus atque moralibus. Et erit nostra indagatio secundum rationes tabule generalis.

Divisio huius libri.

Quid est hic liber in. 10. partibus. scilicet in decem modos questionum scilicet utrum / quod / de quod / quare / quantum / quare / quoniam / ubi / quando / et cum quod. Primum est modus qui est de utrum huius. 3. species secundum quas prima pars huius libri habet. 3. partes. In prima parte perscrutabimur / utrum anima rationalis sit an non / In secunda specie perquirem / utrum sit a creature an a generate. In. 3. specie inquirem / utrum sit immortalis. Tercia pars est de diffinitionibus quia querit / anima quod est et ista pars dividitur in quatuor species / prima est quoniam quod : anima quod est in se / secunda est : quod huius in se / tertia quod est in alio / quarta quod huius in alio. In tertia parte querit : anima de quo est et hoc in tribus speciebus / in prima perquiremus si est de se ipsa primitiva / in secunda si est de alio materialiter / in tertia si est de alio possessiva. In quarta parte perquirem : anima quare est et hoc fit duabus speciebus / prima est per existentiam sicut querere / quare est homo : Et respondet / quia est compositus ex anima rationali et corpore / secunda species est per agentiam videlicet per finem / sicut querere quare est homo : Et respondet . homo est ut memoret intelligat et diligat deum. Quinta pars querit de veritate anime et est in duabus speciebus : prima querit de veritate propria siue simpliciter / secunda de veritate discreta siue opposita. Sexta pars querit de qualitate anime. Et est in duabus speciebus / prima est de qualitate propria / secunda de qualitate appropriata. Septima pars petit de tempore et est in duabus speciebus /

prima petit de instanti nature et secunda de successione. Octava petit de loco : et huius duos species / prima querit de collocato / secunda de collocante. Nonna pars petit de modalitate / sicut querere / anima quomodo intelligit : Et ista duos species huius / prima petit de modo quem huius anima in seipsa / secunda species querit de modo quem anima habet in alio. Decima huius libri pars querit cum quo anima est agens vel patiens et actionem ponit per unam speciem et passionem per aliam. Unde his. 10. modis questionum generalium potest homo inquirere de omni difficultate anime et respondere illi inquisitioni secundum quod humanus intellectus est dispositus ad attingendum illas inquisitiones. Et secundum quod dabimus modum scrutandi essentiam et naturam anime suam. Quod actiones et passionem per premissas . 10. partes potest haberi modus et doctrina inquirendi essentias et naturas ceterarum creaturarum. que iste liber utilissimus est omnibus diligentibus sciendam. Sed primo sciendum est quod in quolibet capitulo movetur una quod principalis / et de qua dantur circiter decem resolutiones. Et postea ponuntur circiter decem questiones minutę cum suis solutionibus.

Prima pars huius libri que est de utrum et primo de prima specie.

Querit utrum anima rationalis sit an non? Solvitur per beatam animam rationalem esse . 10. rationibus / quarum prima est hec. Ad ymaginem sancte trinitatis est deus obabilis per creaturas tribus modis tamen scilicet per recolere / intelligere et amare quia deus non potest videri nec tangi cum sit substantia invisibilis et infinita / nec per aliquam creaturam potest esse deus honorificatus / eternatus / possessivatus / sic de alijs suis dignitatibus ac proprietatibus. Sed cum deus sit memorabilis creavit creaturam memorativam et cum sit intelligibilis intellectivam et cum sit amabilis amativam. Et istas tres potentias activas creatas decet esse ut deus non faciat iniuriam sue memorabilitati in intelligibilitati et amabilitati quibus fecisset iniurias nisi creasset . 3. potentias activas quas predictimus / quoniam aliter non esset aliqua creatura que eas obaret vel attingeret. Et si forte aliquid dicit quod ipsas . 3. potentias activas superius declaratas habent angeli : ideoque inferat non oportere quod anima rationalis sit postquam angeli ipsas habent. Respondemus ad hoc et dicimus quod decem animas rationales esse creatas et habere illas potentias / ut ipsa sit medium et instrumentum per quod creature corporales possint suum finem attingere in deo et

in ipso descendere / cū ita sit q̄ de' ip̄as creatu-
ras corpales creauerit ad seip̄m p̄ncipalit̄
vt earū finis nobilior sit. Et quā aīa rōna-
lis p̄iūcta ē corpi hūano (q̄d cū oī' creatu-
ris p̄icipat) p̄ntē seu attingēte ipsa aīa suū
finē in deo p̄ memorare intelligere ⁊ ama-
re: suū corp' attingit suū finē in deo mediā
te aīa beata. Et mediate corpore glorifica-
to illi' hoīs beati / cōsequunt̄ in deo suū fi-
nem ceterē creature corporales v̄z corpo-
ra celestia ⁊ q̄ttuor s̄b̄c mūdi sc̄z q̄ttuor ele-
mēta ⁊ sue q̄litates ⁊ metalla plāte ac aīa
lia irrōnalia / op̄z ḡ q̄ sit aliqua s̄ba sp̄sial̄
p̄iūcta corpi hūano (quā vocam' siue
denoiām' aīaz rōnalē) vt corporales crea-
ture finē hēant in q̄ cōsequant̄ q̄tē. ¶ Ex-
perimēto scimus q̄ corporales s̄b̄c sunt qz
ip̄as sentim' p̄videre / tāgere ⁊ p̄ alios
sensus / sicut pomū q̄d est visibile ⁊ tāgibi-
le ⁊ sic de alijs substātijs. Et ī istis substā-
tijs corp'alib' posuit de' similitudines suarū
rōnū sicut corp' hoīs q̄d bonū est natura-
liter ⁊ ignis ⁊ equ' ⁊ plāta ⁊ sic de alijs ⁊
quā deus est bon': bonitas corporal̄ est
similitudo ⁊ sp̄s bonitatis diuine. Et ita de
alijs similitudinib'. An cū de' sit s̄ba sp̄sial̄:
si ip̄e posuit similitudines suas in substātijs
corporalib' / quāto ampli' fm suū ordinē
⁊ suā rōnē op̄z q̄ posuerit suas similitudines
in substātijs sp̄sialib' q̄ meli' possunt reci-
pere similitudines dei q̄ s̄b̄c corporales. Est
ḡ p̄batu' q̄ sunt quēdā s̄b̄c sp̄siales quas
appellam' animas rōnales. ¶ Deus oīa
creauit ordinate sine aliqua vacuitate or-
dinis. Et qz ip̄e est magn' per suā magni-
tudinē ⁊ bonus per suā bonitatē ⁊ in ip̄o
nō est aliq̄ paruitas nec malicia: magis p̄-
tinet ad ip̄z p̄ducere magna bona q̄ p̄ua.
Et quā ip̄e p̄duxit s̄bas corporales p̄ cre-
ationē ⁊ angelos q̄ sunt s̄b̄c sp̄siales: si nō
p̄duxisset s̄baz cōpositā ⁊ coadunatā ex es-
sentia corp'alī ⁊ sp̄sialī (q̄ sit hō) vacuitas
esset in ordine p̄ductionis ⁊ forent duo ex-
trema sine medio sc̄z s̄b̄c corpales ⁊ s̄b̄c
angelice / ⁊ nō esset s̄ba in medio cōposita
ex s̄ba corp'alī ⁊ sp̄sialī / ⁊ hēret de' maio-
rem p̄petatē in p̄ducēdo paruas s̄bas in
bonitate q̄ magnas q̄d est impossibile ⁊ cō-
tra magnū opus q̄d habz de' in bonitate
sui ip̄i' per ḡnatiōē ⁊ sp̄sationē diuina

rum personarū. ¶ Si aīa rōnalis nō est:
oīne q̄d est in hoīe est corporale vel acc̄is
corporis. Et illa potētia q̄ est p̄pinq̄or ad
sp̄sialitatē est ymaginatiua hoīs qz ipsa est
altior q̄ elementatiua vegetatiua ⁊ sensiti-
ua. Nō autē ignarus fm naturā ymagna-
tionis iudicat q̄ antipodes cadunt infra.
Sed hō sapiēs cōsyderat q̄ illud cadere es-
set corpora illorū ascendere sursum cōtra na-
turā quā sunt grauiā. Op̄z ḡ q̄ in hoīe sit
aliq̄ pars sp̄sialis cū qua hō ymaginatōez
excellat q̄ false iudicat illud / q̄d pō sp̄sialis
fm v̄itatē iudicat. Est ḡ ipsa pars sp̄sialis
aīa rōnalis cū qua hō intelligit trāscēden-
ter v̄itatē suā p̄a ymaginationē faciētē fm
iudiciū. ¶ Sol' hō agit p̄ naturā / quā nul-
lum aīal irrōnale seipsuz occidit ⁊ tū aliq̄
hoīes seipsos interficiūt. Et sol' hō est so-
domita / solus hō ieiunat / sol' hō verecun-
datur m̄ngere corā alio / ⁊ h̄re coitū cum
muliere corā altero / ⁊ sic de alijs s̄libus
istis: op̄z ḡ q̄ in hoīe sit aliqua s̄ba altior si-
ue nobilior s̄ba q̄ irrōnalis ⁊ q̄ nō sit de
essentia corporali / qz si esset: seq̄ret irrō-
naliū naturā ac modū. Et illā s̄bam appel-
lamus aīaz rōnalē / cū qua hō cogit corpo-
ris naturas / vt dixim'. ¶ De aīalib' sen-
satis solus hō h̄z libertatē faciēdi bonū ⁊
malū. Et ipsam libertatē p̄ncipaliter siue
p̄marie h̄z in voluntate fm corporis p̄patō-
nem. An s̄a in hoīe nō est aīa rōnalis: vo-
luntas est de essentia corporis ⁊ natura / ⁊ p̄-
p̄ns sua libertas. Et cū oīne q̄d est in cor-
pore sit naturale / ⁊ libertas sit supra na-
turā corporis: sequeret ḡ q̄ libertas esset
naturalis ⁊ nō natural'. Hoc autē est cōtra-
dictio q̄ stare nō pōt. Est ḡ aīa rōnalis q̄ ē
s̄ba sp̄sialis cui' est voluntas q̄ supra natu-
ram corporalē h̄z libertatē. ¶ Sol' hō cō-
syderat gen' ⁊ sp̄m ⁊ facit sc̄ie in discurre-
do fm q̄ h̄em' experiētā. Ista autē hō fa-
cere nō valeret siue aīa rōnali qua cōsyde-
rat s̄bas in abstracto ⁊ de v̄libus q̄ cōsy-
derat / abstractū p̄icularia ⁊ hoc facit per
modū intellect' q̄d tū irrōnalia facere ne-
queūt qz nulla faciunt libros / nec cōputāt
nec h̄nt martellū / acum / ollā / nec scutellā
nec alia p̄t̄nētia ad artes mechanicas. Est
ḡ aīa rōnalis in hoīe cū qua hō excedit ir-
rōnalia in his q̄ p̄dixim'. ¶ Sol' hō h̄z

virtutes morales et vitia. Et per virtutes dignus est bono et vitia malo. Et ita est subiectus diuine iusticie. Sed hoc non facit aliquid irrationale nec homo facere posset sine anima rationali. Est ergo anima rationalis ratione cuius homo lucratur virtutes vel habet vitia et stat subiectus diuino iudicio. ¶ Si in homine non esset anima rationalis: non esset homo creatus propter finem spirituale sed corporalem. Et oporteret illud quod desiderat de fine spirituali esset falsum ergo homo per considerationem et amorem rerum falsarum lucratur virtutes et fugit vitia. Et per considerationem et amorem veritatis realis acquirit vitia et fugit virtutes quod est impossibile et contra intelligibilitatem. Est ergo in homine anima rationalis cum qua homo se habet ad finem spirituale. ¶ Si in homine non est anima rationalis: suus intellectus est ex natura corporali et sequitur quod homo intelligat per naturam veluti videt vel audit per naturam quod est impossibile et contra experientiam quam ex hoc habemus quoniam multi homines videt et audiunt multa per naturam que non intelligunt per naturam. Immo intelligunt ipsa supra naturam veluti miracula et creationes et resurrectionem et alia istius filia. Sed est homo qui oculos et clausos et nihil audit / intelligit in se intelligere potest. Est ergo intelligere alterius nature altioris quam natura corporis. Et illam naturam intellectus appellamus animam rationalem. Notandum quod omnis questio quam intendimus facere de anima / erit de anima rationali.

¶ Questiones minute

¶ Questio. anima rationalis postquam est potest non esse? Solutio. anima est ut deum memoret / cognoscat et amet. Et ideo secundum finem non habet a sua natura libertatem / ut possit non esse quam finis per quem est sustinet eam in esse. Sed quia est de non esse secundum suam essentiam et naturam: potest non esse / sicut cibus vini (quod est in manu ut bibat) sed finem non potest cadere in terram / sed in quantum est poderosus si dimitteret posset cadere in terram. ¶ Questio. utrum anima rationalis sit magis propter suum finem quam propter finem alterius? Solutio. si anima rationalis esset magis propter hoc ut esset quam ut amet deum et cognoscat: esset nobilior suum esse / quam actus quem habet in cognoscendo deum et amando / et quietem haberet in seipsa et non in deo / quod est impossibile quam nulla substantia que sit ex non esse potest in seipsa simpliciter quietem habere. Est ergo anima rationalis principaliter ratione fi-

nis diuini et non ratione sui met finis / sicut martellus qui est propter finem clauis et non propter suum finem. ¶ Questio: utrum sit necessarium deo quod anima sit? Solutio. deus est ita perfectus in seipso quod extra se non indiget aliquo / sicut sol et multo melius est tam plenus lumine quod non indiget aliquo lumine quod sit extra se / sed quia dignum est ut deus suas perfectiones ostendat secundum quod ipsius dignitas exigit: est anime esse necessarium ut illas dignitates attingat memorando / cognoscendo et amando / sicut est necessarium / corpora inferiora pati: ut possint recipere beneficium a sole qui naturam habet seu proprietatem ut influat in inferiora virtutes et impressiones. ¶ Questio. utrum deus posset creare substantias corporales non creando animas rationales? Solutio. cur deus sit totus perfectus et ipse sit concordantia suarum rationum (que sunt sua bonitas / magnitudo) / eternitas / potestas sapientia / voluntas / virtus / vita / gloria / finis et alie similes istis) et illa concordantia sit sine aliqua contrarietate: non posset creare substantias corporales non creando animas rationales / quia sic: non conueniret in ipso sue rationes in creando illas substantias corporales / quam crearet ipsas ad alterius finem et non ad finem ipsius dei / quod est impossibile et contra hoc quod superius probauimus sed quod oportet animam rationalem esse ut per ipsam subiecta corporales attingant finem in deo propter quem sunt. Sicut rex iustissimus dum vult iusticia non potest esse contra finem iusticie. ¶ Questio. utrum ex esse anime sequatur maior finis quam ex esse angeli? Solutio. intensiue substantia angeli nobilior est substantia anime. Et hoc est quia angelus est ut ipse sit et anima est ut homo sit. Quare quantum ad hoc angelus nobilior finem habet quam anima. Sed extensiue per animam sequitur maior finis quam per angelum. Nam per animam quietem habere possunt substantie corporales ut prediximus / quantum angelus non esset. Sicut aurum intensiue est nobilior metallicum ferro. Sed quia ferrum seruit pluribus rebus quam aurum: est finis ferri magis necessarius / quam finis auri. ¶ Questio. utrum anima sit principaliter propter suam essentiam quam propter suum finem? Solutio. in quantum anima est de suis naturalibus principijs est propter essentiam suam. Sed in quantum finis suus est supra sua naturalia prin-

pia (scilicet deus in quo habet quietem anima beata) est magis ppter finem suū q̄ ppter suā essentiā. Sicut camera q̄ magis est ppter finem habitādi q̄ ppter suā essentiā / qz ante fuit in hoīs intentione ac suo desiderio habitatio q̄ camera / cū sit ita / q̄ ipse magis participet cum habitatio ne q̄ cū camera. ¶ **Questio.** vtrū aīa possit esse eternalis scz in duratione que non habeat principii necq̄ finē? **Solutio.** nulla aīa ptest habere posse infinitū / qd̄ si haberet: equalis esset posse diuino qd̄ est infinitum / qz postq̄ potestas anime nō potest scdm suā spectē esse in seipsa simpliciter in finita / etiā eadē potestas nō potest esse potentia ad infinitā durationē q̄ per potestatem animę possit esse infinita scz sine principio et fine. Itā si esse posset: tunc potestas aīę posset esse perfectior siue magis cōpleta in alia specie scz durationis q̄ in sua / qd̄ est impossibile / sicut est impossibile q̄ bonitas habeat maiorē potestātē ad essendum ratio boni scdm speciē durationis q̄ scdm seipam. Itō ergo potest esse aīa eternalis. ¶ **Questio.** vtrū sequatur aliquod inconueniens propter hoc qz anima rationalis est? **Solutio:** de nullo producto a deo potest sequi aliquod inconueniens. Et hoc est quoniā omne quod producit deus / secundum finem producit qui est perfectio illius pductionis. Et qz deus producit animam: nō potest sequi ex eius esse aliquod inconueniens. Sed q̄ ex ipsa aliquādo sequatur inconueniens propter hoc cōtingit quia illud esse est peruersum cōtra finem quare est / sicut hō de cui⁹ esse sequit̄ inconueniens si amator est mali et odit bonū / cum sit ita q̄ ipse creatus sit vt bonū agat et nō malum. ¶ **Questio.** vtrū de p̄ntia aīę sequat̄ maior pfectio q̄ sequit̄ iperfectio de sua absentia supposito q̄ cēt in p̄uatiōe? **Solutio.** eē et pfectio puenit / et iperfectio et p̄uatio. Et qm̄ habit⁹ sunt alicui⁹ positiōis / et p̄uatio nō: ideo sequit̄ ex ipis magis pfectiōis ppter ens positiuū (qd̄ est aīa) q̄ iperfectiōis de p̄uatiōe ei⁹ / sicut ex anima beata sequitur maior pfectio q̄ iperfectio ex aīa damnata. ¶ **Questio.** vtrū aliqua aīa possit optare p̄uatiōnē sui esse? **Solutio.** Maiorē actum habet aīa in amando q̄ in

odiendo / quoniā amare est nobilior actus q̄ odire. Et ppter hoc anima ordinata et non peruersa nō potest odire suū esse. Sed anima peruersa / q̄ est cōtra finem sui esse: potest magis odire q̄ diligere / qz si non posset: nō essent sui actus cōtrarij actibus aīę ordinate. Itō: est q̄ ipsa aīa peruersa odire suū esse sicut hō qui tantū furiosus est q̄ occidit seipsuz / verberat et vituperat.

¶ **De secunda specie regule vtrum.**

Queritur vtrū anima rationalis sit a creante an a generāte? Decem rōnibus intēdimus probare animā rationalem esse a creante et nō a generāte scz q̄ sit creata et nō generata. Quarū decem rationum prima est hęc. ¶ **Anima est libera secundū suā naturā.** Et hoc patet in voluntate Baymūdi vel alteri⁹ quā alter homo nō potest vrgere quin diligat qd̄ diligere vult. Nec ipsius intellectū potest cogere quin intelligat quod voluntas vult intellectum intelligere. Et hoc idem est de memoria quā alter homo nō potest cogere q̄ non memoret qd̄ voluntas appetit. Est ergo manifestum q̄ anima est libera in suis simplicibus potentijs. Est ergo creata et non generata. Itā si esset generata: non esset libera in suis simplicib⁹ potētis / quoniam naturaliter se haberet et nō libere ad obiecta q̄ attigeret / sicut sensitua q̄ ad obiecta naturaliter se habet q̄ attingunt sui p̄ticulares sensus / sicut oculi qui naturaliter attingunt colorem et aures sonum / et sic de alijs sensibus. Et ideo est sensitua generata et sumit naturā a suis parētibus a quibus nascitur siue procedit. ¶ **Si anima esset generata: nasceretur ex corruptione et senesceret / qm̄ nullū generatū in istis inferiorib⁹ naturalr̄ pōt nasci / nec esse sine corruptione illorū ex quibus est.** Sed anima rōnalis nō senescit nec ppter corporis senectutez est vetus. Et hoc relucet seu apparet in homine sapienti qui **quādo senex** est q̄ **quādo** erat iuuenis. Non est ergo generata anima illius sapientis / sed creata. ¶ **Si anima esset generata et non creata: in hoc mundo suum finem haberet velut sensitua que finem suum habet in sentire et vegetatiua in vegetare:**

sed anima rationalis non habet finem in hoc mundo / quoniam mundus iste non potest ipsam adimplere quia semper magis vult amare / intelligere / et memorare quam diligit / intelligit et memorat. Et sensus implentur aliquando / sicut homo qui saturatus est comedere et non appetit amplius comedere illa hora. Et hoc idem est de voce de qua saturatur / quia non plus appetit audire. Et hoc est quia sensitiva habet partes qui sibi dant terminos certos sentiendi et terminatas potestates. Et hoc idem facerent partes anime rationali: si generata esset quia tunc descenderet in terminos et in potestates quas et quas sui parentes sibi dedissent. Et ita sufficeret sibi iste mundus ad amandum intelligendum et memorandum quemadmodum sensui sufficit unum sensibile obiectum. Est ergo probatum animam esse a creatore non a generate. ¶ Si anima esset generata et non creata: omnia opera sua naturalia essent. Et nullum opus morale posset habere / scilicet iusticiam prudentiam et sic de alijs virtutibus que non accidunt secundum cursum naturalem. Nam si acciderent secundum cursum naturalem: prout generaret filium ita cum iusticia et prudentia sicut cum colore et ossibus. Et essent omnes homines sapientes et iusti quod est falsum secundum experientiam quoniam multi sunt homines qui non sunt iusti nec sapientes. Item est ergo anima rationalis a generate sed a create. ¶ Si anima esset per generationem et non per creationem: esset cum successione et motu et esset substantia corporalis quoniam omnem substantiam (in qua est successio et motus) oportet esse corporalem. Et tamen nos probauimus animam rationalem esse spirituales substantiam. Est ergo per creationem et non per generationem ¶ Si anima esset generata: hoc esset per diuisionem partium et per transmutationes spirituum veterum in nouas sicut de pane generatur caro / dimittentibus partibus panis spiritus panis et sumentibus sustentationem in alia specie. Et tunc spiritus panis substantia non habet in qua possit remanere. Nam si sic esset de anima rationali sequeretur quod partes spirituales dimittere possent quosdam spiritus et sumere alias per diuisionem partium in partes / quod est impossibile. Est ergo anima rationalis per creationem. ¶ Si anima rationalis esset per generationem: haberet partes et naturaliter non odiret aliquem de suis partibus nec diligeret plus alium quam suos partem. Et tamen de hoc videmus oppositum / quia multi non diligunt suum patrem et diligunt alium. Item est ergo anima generata / sed creata. ¶ Si anima esset generata: plus diligeret suas perfectio-

nes semper quam perfectiones corporales / sicut sensitiva que maiorem appetitum habet ad sentiendum quam ad vegetandum. Et quoniam multum anime diligunt magis perfectionem corporis cum quo coniuncte sunt quam propriam perfectionem (sicut homo qui plus diligit comedere et bibere et videre placidas figuras quam iustum memorare intelligere et amare) ideo anima non est generata. ¶ Si anima esset generata: viuere non posset per suas perfectiones interius absque nutrimento exteriori aliarum partium non secus coniunctarum / sicut sensitiva hominis que viuere non potest absque comestione et potu venientibus foris. Et ex ipsis sumit nutrimentum et sustentationes. Et hoc fit quia generata est. Adoretur ergo anima si generata esset aut oporteret ipsam viuere ex alijs partibus spiritualibus partibus transmutatione ipsas in suam spirituales. Et si moreretur non posset redire in suum numerum. Nam partes spirituales partem non habent ubi sint sustentate. Et si anima moreretur / post obitum suum non remuneraretur propter bonum quod fecit nec puniretur propter malum / quoniam nihil esset. Et esset deus iniustus in hac vita multis animabus iustis que in hac vita patiuntur multas aduersitates propter deum et iusticiam. Et deus si vellet ipsas reducere post eorum mortem non posset in eodem numero. Nam creatio esset eiusdem subiecti / quod est impossibile. Non moritur ergo anima rationalis sed viuunt per suam vitam que est una suarum partium simplicium spiritualium que non conuertitur in partes corporales in spirituales. Et viuunt ita per suam vitam sicut amat per suam voluntatem. ¶ Si anima que est substantia spiritualis esset generata / esset substantia spiritualis de substantia corporali / sicut substantia corporalis martini que est ex substantia corporali sui patris et substantia clauis ex substantia ferri. Et esset substantia generantis conuertibilis cum voluntate sicut substantia corporis que est conuertibilis cum quatuor elementis et cum quatuor generalibus qualitibus scilicet calore et ceteris. Et hoc est impossibile quod voluntas generantis velit aliquam suarum partium in priuatione esse / quoniam vellet naturaliter contra suam essentiam quod est impossibile.

¶ Questiones minutę.

¶ Questio: utrum deus creauit animam cum motu? Solutio. probauimus quod anima est et quod est ens spirituale. Et motus non pertinet nisi subiecto corporali que in motu sit occupans unum locum et postea alium. Quare in creatioe subiecti spiritualis non est necessarium motus / sicut homini non est necessarium motus quoniam vult memorare intelligere et

amare aliqđ obiectus. Unde qñ vult deus
creare aiam / vult qđ aia qđ nō erat sit absqđ
motu de nō esse ad esse / qđ esse creatū est si
mul ac vult ipse creator. ¶ **Q**uestio. **U**trū
deus posset facere qđ aia rōnalis esset gene
rata? **S**olutio. Quelibet creatura fm suā
speciē exigit suas pprias z naturales cōdi
tiōes vt piscis qđ appetit habitationē aque /
salamandra ignis / talpa terre z cameleō
aeris. Unde sicut deus (fm ordinē quē ipse
posuit i natura) nō posset facere qđ piscis vi
ueret absqđ aqđ z salamandra sine igne / tal
pa absqđ terra / z cameleō sine aere: s; ordi
nat z vult de? qđ qñlibz istarū creaturarū vi
uat fm suas cōditiōes z fm ppriū locum /
qm aliter sequerēt cōtradictio: ita de? nō
posset facere qđ aia rōnalis qđ nō est ens cor
porale posset esse gñata corporaliter / qđ ha
beret corpus z nō corp? / qđ est cōtradictio
in aia z etiā in diuina volūtate qđ vellet qđ
aia esset de natura corporali z nō corporali.
¶ **Q**uestio. **U**trū hō possit generare aiaz
rōnalē generādo filiū hōiem in natura hu
mana / cū sit ita qđ deus p̄ generet deū filiū
in diuina natura qđ filius est suba spūalis?
Solutio. **Q**m de? p̄ generat deū filiū de
seipso z nō de alio z deus p̄ est suba spūa
lis: pōt generare filiū in natura diuina qđ
est suba spūalis / sed nō posset ipsum gigne
re si p̄ vna suba esset z filius alia / qđ essent
multe sbe differētes z de? nō esset vn? de?
tantū / sed multi dii essent qđ est impossibi
le vt pbauimus in libro articuloz. Simi
li mō hō non pōt generare aiam rōnalem /
nō em generaret ipsaz ex sua humanitate
qđ sic generaret eā hōiem z sic ea simul es
set hō z aia rōnalis / qđ est impossibile in
quātū pars nō potest esse hoc qđ est suū to
tus. ¶ **Q**uestio. **U**trū vn? intellect? creat? pos
sit gignere aliū intellectū postqđ gignit in
telligere? **S**olutio. Sicut essentia hōitatis
h; tria pcreta realia qđ sūt d sua spēvidz hōi
ficatiū hōificabile z hōificare / ita in essen
tia humani intellect? sūt tria pcreta realia qđ
sunt de sua essentia qđ i ipis sustētaf. Et oia
illa pcreta realia sūt necessaria vt sit vn? in
tellec? spūalis. s. vn? intellect? martini z ali?
alteri? hōis. Et qm intellect? nō multiplica
tur ab alio a qđ sumat augmētū / sicut plāta
qđ sumit augmētū ex hoc qđ foris sibi venit

per natrimētū z etiā qđ intellect? ē teriat? z
finitus: iccirco nō pōt gñare nec multipli
care aliū itellecū ex seipso. Et itelligere qđ
gñat ē spēs fantastica quā facit ex similitudi
nib? obi z suarū ptiū qđ itelligere nō ē de
sua essentia. ¶ **Q**uestio. **U**trū angel? possit p
ducere aiaz? **S**olo. **S**cdm qđ sup? dixim? de
hōis intellectu qđ nō pōt gñare aliū itelle
cū / sequitur qđ angel? nō pōt pducere aiaz d
sua essentia: cū sit teriat? z finit? z nō su
mat ex alio multiplicationē. Et ē nō p̄t p
ducere aiaz de altera essentia: cū sit pbatū
qđ aia sit a create z nō a gñante nec ex nihilo
posset ipaz pducere qm tūc angelus eēt
suus creator z sic eēt plures creatores / s; de?
z angeli qđ est impossibile z p̄ dei sūmas
pfectiōes atq; ppetates. ¶ **Q**uestio. **U**trū aia
posset pducere seipam? **S**olo. Nullū ens
pōt pducere seipm cū sit ita qđ ipm i vno z
codē tpe nō possit eē z nō eē. Et si aia pos
set pducere seipam / posset eē aī qđ eēt i qñ
tū illud posse cū qđ seipam pducere valere
esset anteqđ ipsa esset z nō esset sue essentie.
¶ **Q**uestio. **U**trū aia aīqđ sit creata stet in pō
z per creatorē in actū deueniat? **S**olo. In
substātijs corporalib? elemētatis fm corru
ptiōis z gñatiōis naturā stāt sbe corpales
i potētia i alijs substātijs qđ in actu existūt /
sicut flores pomi existūt in pō in pomo aī
qđ floreat: s; icreatiōe nō est ita / qm ipsa nō
existit suba gñatiōi z corruptiōi s; pductio
ni creature pducte de nō eē ad eē / qđ creatu
ra nō pducere de nō eē in eē si aīqđ pdu
cere existere i pō / qm exis in pō aliqd ē.
¶ **Q**uestio. **U**trū creatio aie sit dei z illius aie
create an alteri? tñ? **S**olo. Sigillū dimittit
similitudines suarū essentialiū lfarū in cera.
Et lre cere nō sūt de essentia lfarū sigilli / s;
sūt similitudines z impressiōes lfarū suarū. Simi
mō in creatiōe de? i p̄mit i creaturis suas
similitudines / nō qđ creature sūt d essētia dei
sed similitudines ipsi? fm qđ suas similitudines
accipe ac sustinere p̄nt. Et iō creatio est fm
modū actiōis creatoris z fm modū passiōis
creaturaz. ¶ **Q**uestio. **U**trū de? posset vrgere
liberū arbitriū aie? **S**olo. Nullū corp? pos
set eē corp? si ab illo sepata eēt aliqđ ps nece
ssaria suo eē sine qđ ipm eē nō posset / sic for
ma vl mā vel q̄titas z sic d alijs suis pti?
necessarijs. Et qm aia rōnalis creata ē ch

rūis. Est ḡ aia immortalis postq̄ nō pōt se ipsam occidere nec aliud ip̄az / vt probauimus. ¶ Aia est ex ptib⁹ cōcordātib⁹ inuicem / sicut sua bōitas naturalis q̄ cōcordat cū sua magnitudine naturali ⁊ sic de alijs. Et nulla substātia existēs ex ptib⁹ cōcordātib⁹ sine contrarijs pōt esse mortalis nec destructa. Est ḡ aia immortalis ⁊ permanens scđm cursum naturalē spiritalē.

¶ Quæstiones minutę.

¶ Q̄. Atrū per pctm̄ mortale possit aia seipsam puertere de immortalitate naturali in mortalitatē naturalē? Solo. Aia ē creata ad bonū finē vt predixim⁹ ⁊ fm nobilitatē illi⁹ finis posita ē in natura. Exns ḡ aia in natura illi⁹ finis naturata p finē pseruatur. Opz ḡ postq̄ ē p̄ illū finē per pctm̄ q̄ sit pueria in p̄ria naturā / q̄ p̄ria natura est per pctm̄ inclinata ad nō esse / qm̄ nō est digna vt sit / nec vt hēat aliq̄ bñficiū alicui⁹ rei digne. Sed ppter hoc vt sit sbz diuine iusticie ⁊ sube corporales nō amittāt suū finem i aie p̄uatiōe : nō pōt aia mori nec hēt naturā moriēdi / sicut posito q̄ aliq̄s hō cēt in igne : per ignis naturā hēret naturā vt esset p̄bust⁹ / ⁊ tñ iusticia diuina sustētet ip̄z vt diu puniat ppter pctm̄ q̄ fecit. ¶ Q̄. Atrū aia ppter hoc qz ex nō cē fuit creata hēat naturā remeādi in nō esse? Solo. Si aia creata eēt de nō esse absq̄ aliq̄ fine ⁊ vtilitate : p̄uatio finis esset cā cū qua ad nō eē remearet. Tñ ppter finis presentia nō p̄t ad nō eē redi / sic si q̄s scribēs erret i scribēdo / cognito illo errore destruet ipsam scripturā / qm̄ illa est cōtra finē fm quē scribere intēdit. Sed si scriptura p̄cordat cū fine : tñ scriba diligēs finē ppter quē scribit / nō pōt destruere scripturā. ¶ Q̄. Hō pōt interficere seip̄z ⁊ hois pars est aia : q̄ritur ḡ vtrū hō possit interficere suā aiaz postq̄ p̄t seip̄m occidere? Solo. Hō cōponit ex aia ⁊ corpore ⁊ corp⁹ ⁊ aia differūt per essentiā. Et hō nō pōt tāgere nec vulnerare aiam / vt iā dixim⁹. Et ideo nō pōt occidere oēs suas ptes. Et si interficit corpus : nō sequit q̄ possit interficere aiaz. ¶ Quæstio. Atrū aliqua pars essentialis aie possit mori? Solutio. Probauimus aiam nō esse ex cōtrarijs ⁊ q̄ oēs sue ptes cōcordāt. Accirco nulla suarū partū mori pōt qz cōtrarietas nō

habet locum vt sit occasio ad mortem alicuius ptis aie rōnalis. ¶ Quæstio. Atrū qm̄ hō moritur : aia patiat penā q̄ in ipsa mortalitatis impressionē ponat? Solutio. Aia ⁊ corpus sunt ptes hois. Et qm̄ totū (sicut hō) est finis partū suarū : per hois mortē est mortis impressio in aia q̄ impressio mortis est pena quaz patit aia qz recedit a corpore ⁊ deuenit totū in priuationē. ¶ Quæstio. Atrum mortuis organis corporalib⁹ moriatur actus potētiaz aie? Solutio. Faber q̄ cū martello clausi facit vult ipsum facere postq̄ ipsum facit. Et si forte dñs vult facere clauū perdiderit martellū / ex hoc nō sequit q̄ ipse nō velit facere clauū neqz q̄ nesciat facere. Remanet ḡ ferrarie habit⁹ in aie potētis quāuis perdatur ferrarie i strumēta. ¶ Q̄. Atrū aia qm̄ separata est a corpore sit ita nobilis ⁊ perfecta / sicut qm̄ cū corpore cōiuncta erat? Solutio. Aia qm̄ est cōiuncta cū corpore / in fine manet ppter quē est scz vt ex aia ⁊ corpore sit hō. Et illa sua exntia finis est in actu. Et qm̄ sapata ē a corpore : manet ille finis i potētia. Quare in quātū actus nobilior ē illo q̄ manet in potētia : est aia deteriorata per hois mortem. Sed in quātū remanet in suis ptibus ⁊ in sua essentia ⁊ stat in fine ad quē ē creata / q̄ est memorare deū intelligere ⁊ amare / nō deteriorat morte corporis. ¶ Quæstio. Atrū aia quādo hō est mortuus possit imaginari corpus in quo erat? Solutio. Sicut aia cōiuncta corpori retinet sensibilia obiecta in imaginatōe / ita quādo hō est mortu⁹ retinet obiecta imaginabilia in suis potētis. Et ppter hoc pōt attingere obiecta imaginabilia memorādo intelligēdo ⁊ amando absq̄ organo imaginationis. ¶ Q̄. Atrū qm̄ corpus moritur aia p̄iuncta corpori ad mortē moueat corpus? Solutio. Null⁹ finis est cōtra seipsuz. Et ideo aia (q̄ suū finē habet cū corporis societate i cōstituēdo hoies) corpus nō mouet ad moriēdi. Immo repugnat mortē quātū pōt / s̄ qz organa corporalia corrūpūtur rōne corruptiōis elemētati / nō p̄t cū corpe remanere / sic vinū i amphora remanere nō p̄t qm̄ ē fracta. ¶ Q̄. Atrū aia seprata a corpe defferat secū mores q̄s cū corpe hēbat? Solo. His bon⁹ mos est vt boni meritū acq̄rat.

Et ois malus est vt boni meritum prouicē:
vnde sequit̄ mali meriti acquisitio / & meri
to boni vel mali nō sūt necessarij mores / si
cut facto cultello nō ē necessarij martellj.

Secūda pars huius libri que est de quidi
tate et primo de prima specie.

Questio

Alia rōnalis qd ē i
seipsa: Solo. Alia
rōnalis ē illa pars
homis per quā hō
memorat intelligit
et amat / qm̄ sicut

ignis cū calore calefacit / ita hō memorat i
telligit et amat cū aia et p̄ ipsam. Est aia
sba spūalis cōiuncta cū corporali sba cū qua
hoiem cōstituit / qm̄ sicut in pipere vel in
alia medicina / q̄ sit magis calida q̄ sicca /
ignis cōstituit alias q̄litates ad esse calefa
ctū: ita aia corpus cōstituit ad eē hōificatū.
Et ideo d̄ forma corporis. Et opz aiaz eā
subam postq̄ corporis ē forma. Est aia
sba q̄ corp⁹ ad vegetādū informat et ad sen
tiēdū qz ipa mouet vegetatiuā ad vegetādū
et sensitiuā ad sentiēdū / sic calor ignis mo
uet aquā calidā in olla ad calefaciēdū / et vo
lūtas hoiem ad amādū. Et iō aia nāliter ē
dñā corporis. Est aia sba q̄ idiget organo
cū quo acq̄rat sciam oborū corporaliū / sicut
ad attingēdū colorē indiget oculis et pō sen
tiēdi / pp̄ hoc vt ipsa imaginatiua accipiat
coloris sba. Et vt i illi⁹ sba absentia ab ima
ginatiua abstrahat illi⁹ subiecti sba tudies
et ex ipsis iduat suū memorare itelligere et
amare. Et hoc idē est de alijs potētis sen
sus cōis. Est aia sba spūalis q̄ attingit
per spēs oba q̄ accipit / sic mf̄ q̄ recolit filiū
suū quē nō videt de q̄ sba tudinē facit in me
morā rōne memorare et in intellectu rōne i
telligere et i volūtate rōne velle siue amaf.
Est aia spūalis sba q̄ ē ps hois. Et hō ē
pō hois / sicut ps q̄ ē sui totū. Est aia in
strumētū spūale cū q̄ sube corporales attin
gūt suū finē i deo / vt predixim⁹. Est aia
sba q̄ qm̄ cōiuncta est cū corpore hūano p̄ci
pat cū plurib⁹ creaturis q̄ aliq̄ alia sba.
Nā illud corp⁹ p̄cipat cū firmamēto i qn

tum ab eo recipit influentiā / et est secū vna
spēs q̄ est corp⁹ et p̄cipiat cū quatuor elemē
tis qm̄ ipm̄ est de oib⁹ quatuor / et cū plātis p̄
cipiat / qm̄ ipm̄ ē de vegetatiua / et p̄cipiat
cū sensitiua in quātū ē de ipsa / et hoc idē de
imaginatiua. Est aia sba q̄ lucrā sibi
ipsi et corpori virtutes aut vitia / sic castitatē
vel luxuriā qm̄ si in hoie nō esset aia spūa
lis: moralitates virtutū et vitiorū nō essent.
Alia est sba acq̄res cū virtutib⁹ moralib⁹
merita bōi et cū mortalib⁹ vitijs merita ma
li. Et qz aia ē ps hois: fin q̄ hō mouet ipaz
h̄z mouere seipsaz et corp⁹. Et in illo motu
pcurat hō quō gloriā vel tormētū habeat.

Questiones minute.

Q. Utrū aia sit sba vel accidēs? Solo.
Alia est sba qz ex ptibus sba lib⁹ ē scz ex me
morā intellectu et volūtate q̄s esse opz (rō
ne finis) ptes subales / qm̄ finis nobilitas
hoc exigit q̄ finis est deū memorare intel
ligere et amare. Et qz accidēs nō pōt se ha
bere ad ita nobilē finē sic sba (cū sit ita q̄
sba sit nobilior creatura et magis de entī
tate hēat q̄ accidēs) si aia eēt de ptib⁹ acci
dētaliū et nō subaliū: eēt derogatū fini rō
ne cui⁹ ipa est et nō reciperet tū de gloriā:
cū sit ita q̄ sba sit nobilior creatura et ma
gis de entitate hēat q̄ accidēs. Etiā seq̄ret̄
qz mortuo corpore moreret̄ aia / qm̄ accēs
nō pōt sustentari sine substātia. Et tū nos
iā probauim⁹ animā esse immortalē / ergo.
Questio. Alia est forma per se ipsaz / an
in quātū informat corpus? Solutio. Pro
bauimus animā esse formā et q̄ est p̄cipa
lis finis (rōne cui⁹ ipsa est) memorare dili
gere et cognoscere deū. Et p̄pter hoc fm̄ fi
nem / ipsam opz esse formā per seipam sim
plicit̄ / cū sit ita q̄ forme cōpetat actio. Et
est forma in quātū corpus informat / per
accidēs scilicet qz participat cū eo / sicut vo
luntas homis q̄ mouet corpus de vno lo
co in aliū. Questio. Cū aia sit ex mate
ria et forma: quomō pōt esse forma / quoniā
si est forma: pars et suū totū cūuertuntur?
Solutio. Alia est forma corporis vt predi
xim⁹. Sed quātū ad seipsam nō est forma /
sed est ex forma et materia. Ex forma est i
quantum est de parte substāiali bonifi
catua et de pte substāiali magnificatiua /
et sic de alijs substāialiū suis principijs.

Et omnes iste actiuitates cōstituit cōez actiuitatē memoratiuā z aliā itellectiuā z aliā amatiuā. Et oēs iste cōes actiuitates cōstituent vnā cōem actiuitatē q̄ est aīe forma. Et hoc idē de potētis passiuis scz bonificabilitate/magnificabilitate z alijs potētis passiuis (pncipioꝝ naturalū z subaliū) cōstituentib⁹ tres cōes pssioēs q̄ sunt memoria bilitas itelligibilitas z amabilitas. Et omnes iste tres passiones cōstituit vnā cōem passionē q̄ est subalis materia aīe. Et ipa materia z forma (quā dixim⁹) est anima.

Questio. vtrū aīa sit sua potētia? Solutio. nulla aīa pōt esse sua pō/qm̄ sicut pars suū totū eē nō pōt: ita totū nō pōt eē sua ps. Et hoc est qm̄ inter totū z suā ptē opz dīā stare: vt totū sit hoc qd̄ est scz de plurioꝝ ptibus.

Questio. vtrū aīa sit angel⁹? Solutio. aīa nō est angel⁹/cū sit cōiuncta corpori z sit hoīs pars/ z angel⁹ sit sba spūalis a corpore sepata. Itē angelus nō est sub aliq̄ spē z tñ aīa est sub hoīs spē in quātū illi⁹ est ps. Itē angelus nō indiget organo ad itelligendū inferiora z tñ aīa cōiuncta indiget.

Questio. vtrū aīa sit impressio angeli in corpore humano sicut lre cere q̄ sunt ipressiones lfarū sigilli? Solo. Probauim⁹ aīam esse imortalē z q̄ est sba ex forma z materia spūalib⁹. Et hoc eē nō posset/ si aīa esset impressio angeli/qm̄ mortuo corpore: moreret aīa z ipressio accidētalis eēt postq̄ essentia angeli nō eēt. Et si esset de essentia angeli: esset a gñante. Et tñ nos pbauim⁹ ipsam nō esse a gñante/ sed a create z q̄ sba spūalis nō est diuisibilis/ cū sit ita q̄ nō pōt esse tacta/ cū sit spūalis/ nec corruptibilis: qz nō ē ex p̄trarijs.

Questio. vtrū aīa sit imago dei? Solutio. Aīa est imago dei in quātū ē sba spūalis in qua aīa de⁹ itelligit/ qm̄ sicut speculū est imago corporalis in quātū accipit illius similitudinē in seipso: ita aīa est ymago dei in quātū attingit deū memorādo itelligendo z amādo ipsum in seipsa.

Questio. vtrū aīa sepata a corpore remaneat in illo numero in q̄ erat antea qm̄ cōiuncta erat cū corpore? Solutio. sicut in denario q̄ est argēteus z cupreo si separet argentū a cupro: remanet argētū in illo z eodē numero in quo erat qm̄ cū cupro cōiunctum erat: ita aīa remanet i suo numero qm̄

separatur a corpore. **Q**uestio. vtrū aīa puer sa per pctm̄ sit illa q̄ erat qm̄ iusta erat? Solutio. scdm̄ q̄ dixim⁹ ac probauim⁹ aīa est sba. Et sba per accns nō mutat suū numerū/ sicut aqua frigida suū numerū nō mutat qm̄ calefacta est/ nec ferrū cultelli mutat suā spēz qm̄ illo cultello fit clauis. Quare aīa nō mutat per moralitates de vno numero in aliū/ sed solū quātū ad q̄litates mutat/ sicut de bono in malū z de malo in bonū.

Questio. Aīa sit vita? Solutio. Tres sunt spēs vitę scz vegetatiua/ sensitua z itellectua. Aīa atq̄ nō est vita vegetatiua nec sensitua/ cū sit sba spūalis/ nec est vita spūritualis/ cū sit ita/ q̄ vita sit vna suarū ptū per quam omnes alic partes viuunt siue sunt/ viue/ sicut per suam bonitatē substantialē oēs sue partes sunt naturaliter bone.

Questio. De scda spē scde ptis pncipalis.

Questio. Aīa qd̄ hz in se? Solo. Aīa hz in se sua p̄p̄a z naturalia pncipia scz bonitatē/ magnitudinē/ duracionē/ potestātē/ sp̄iam/ volūtātē/ virtutē/ veritatē/ delectationē/ dīā/ cōcordatiā/ pncipiū/ mediū/ finē/ maioritatē/ q̄litatē z minoritatē. Et per ista pncipia subalia ex qb⁹ cōstituta est hz rōnes sicut per bonitatē hz rōnē ad bonū pducendū scz naturale/ z morale bonum. Per magnitudinē hz rōnem ad magnū pducendū/ z sic de alijs rōnib⁹.

Questio. Nec nō hz aīa in se rōne bonitatis essentialē bonificatiuū/ bonificabile z bonificare. Et rōne magnitudinis essentialē magnificatiuum/ magnificabile z magnificare/ z sic de alijs. Et per istas p̄cretas ptes siue rōnes naturalia z essentialia pncipia hnt subiecta in qb⁹ sustētant/ sicut sua bonitas sustētat in suo bonificatiuo bonificabili z bonificare essentialibus. Et sic de alijs pncipijs.

Questio. Aīa in se p̄p̄ia z essentialia accntia spūalia scz q̄titatē/ q̄litatē/ rōnē z alia nouem predicamēta. Et p̄ q̄titatē ē quāta/ p̄ q̄litatē est q̄lis/ fm̄ q̄ dicem⁹ z sic de alijs. Et per q̄titatē est ita sua bonitas quāta sicut per magnitudinē magna. Et per dīāz sunt differētes sua bonitas z sua quātitas. Et sua bonitas de gñe subali dīns est a genere accidētis bono. Et ita bonitas intrat distinctionē gñis subalis z accidētalis. Et hoc idē de distinctione spēi z spēi/ exñte bo

Br. m.
p. d. 3.

Essentiale m̄ 4

B. iij
p̄ essentialē rei
p̄ ach q̄stitutiō
p̄ eo sine q̄ rōnē p̄t
p̄ eo sine q̄ rōnē p̄t
p̄ hz eē completū

nitate distincta per spem a magnitudine.
Et hoc idē de indiuiduis substantijs sicut d
anima Joānis differente ab aia Gregorij.
¶ Habet etiā aia potētias in seipsa scilicet
memoriā intellectū et voluntatē / vt predixi
mus. Et cū istis tribus potētis agit omnia
q̄ agit et de sua essentia sūt: et aia ē ex ipsis.
Et differētes sunt ita per differentiā sicut
bone per bonitatē / et magne per magnitu
dinē et cōcordātes per cōcordantiā et sic de
alijs. ¶ Habet aia in seipsa innatas spēs
et in pressas ppter acquisitionē suarū triū
potētiarū cōstitutarū de primis pncipijs
fm q̄ dixim⁹. Innate sunt in quantū ipas
pōt producere. Impresse sunt per rōnum
actus. Et acquisite sunt qm̄ de potentia in
actum sunt pducte / sicut Raymūdus q̄ fi
lium suū intelligit albū vel nigrū / bonum
vel malū / magnū vel parū et sic de alijs.
Et intelligere est innatū et concreatū cū in
teriori actu q̄ est de intellectus essentia. Et
intelligibile nō est de illi⁹ intelligere essen
tia quoniā de alia est substantia. Et illud in
telligibile quod est Raymundi fili⁹ cōuer
sum in esse intellectū est subiectū in quo fit
impressio quā ponit intelligere interi⁹ in
ipso / sicut sigillū qd̄ in cera suarū litterarū
ponit similitudines. Et illud qd̄ intelligere po
nit ibi est spēs innata pducta de potētia in
actū / et intelligibile cōuersum in intellectū
est spēs acq̄sita. Et ita spēs est de oibus tri
bus. Et potētie interiores in ipsa nihil de
sua essentia ponūt / sed ipsam spēm in seipsis
hūt. ¶ Acc nō aia hz i seipsa ptes actiuas
et passiuas / actiuas in quantū potentie agūt
in attingendo obiecta q̄ attingūt. Sicut in
tellectus q̄ obiectorum similitudines attingit
quas intelligit. Et iste intellect⁹ est agens
scz pducens. Idz aia potētias passiuas (in
quantū impressiōes in ipsis ponere pōt et alia
rum suarū similitudines) sicut est sua intelli
gibilis quā interi⁹ hz q̄ est de sua essentia
sub materie rōne vt iā dixim⁹: in q̄ possibili
tas est recipiēdi substantiarū exteriorū si
militudines. Et ille intellectus intelligibi
lis est possibilis. Et agēs et passibilis sunt
vni⁹ essentie: et differēt per forme et materie
driam et actionis et passiōis. ¶ Idz aia in
seipsa obiecta q̄ attingit / sicut martini⁹ q̄ i
telligit suū filiū vel alterū absentez sensui:

et propter hoc aie potentie nō exeunt extra
substantiā qm̄ obiecta attingūt sed a substan
tjis exteriorib⁹ ea interi⁹ recipiunt accipiē
do earū similitudines et cōuertēdo ipsas i sub
stantijs interiorib⁹ / sicut vegetatiua martini
comedētis panē q̄ nō exit in panis specie s̄
eā ouertit (vegetādo) in carnis spēs et spēs
panis nō intrat carnis spēm. Nō simili itel
lectus martini intelligendo filiū suū / cōuer
tit filiū suū intelligibilitatē in spēm intelli
gibilitatis / vt superi⁹ dixim⁹. ¶ Aia in seipsa
cōtinet et totā suā spēs hz sicut martini ant
ma q̄ est tota sua species. Et ob hoc totā se
ipsam in seipsa hz. ¶ Hoc alit nō est fm hoīs
specialis spēm qui totā spēm humanā in se
ipso nō habet / qm̄ in hoīs specie est petrus
et alij hoies / ppter hoc aia cōuertit cū spe
cie sua: et tñ nō est ita de martini / equi et po
mi spēs. Et ob hoc aia martini cōuertit cū
specie sua / qm̄ de seipsis sunt sua pncipia.
¶ Aia est substantia simplex et illā simplici
tatem in seipsa hz qz ex simplicib⁹ pncipijs
est / sicut ex bonitate simplici et magnitudi
ne / et sic de alijs. Et sua bonitas ppter hoc
est simplex qm̄ nō est producta ex alia bo
nitate et est vna pars substantialis distincta
per differentiā ab oibus alijs partibus / qm̄
fm specie non est aliqua illarū et est ita ab
ipsis distincta p essentiā sicut vna spēs ab
alia. Et qm̄ bonitas suā retinet simplicita
tem quā cū alijs partibus aie intret in mixtio
nem et seipsaz / alijs cōicet vt bone sunt: est
tñ aia simplex per illā simplici bonitatē q̄
sua simplex est pars / et hoc idē de sua sim
plici magnitudine / et sic de alijs pncipijs
subalib⁹ et accidētalib⁹. ¶ Aia est cōposita
et suā in se hz cōpositionē et sua cōpositio in
cipit in quibus cōcretis pncipiorū / qm̄ qdaz
cōcreta miscēt cū alijs fm spūalē mixtio
nem qz qdā pncipia cū alijs cōicantur sub
formarū abstractarū rōne / sicut bonificās
qd̄ seipm̄ cōicat magnificabili in bonifican
do illud vt sit bonū et ideo intrat bonitas
magnitudinē vt magnitudo bōa sit: et hoc
idē facit magnitudo bonitati vt bōitas sit
magna. Et fm hmoī cōicationē et diffusio
nem fit substantie cōpositio et ei⁹ aggre
gatio. Et hoc idem de his potētis. Et pro
pter hoc vno modo anima simplex est et
alio modo cōposita: et suam simplicitatē

et compositione in seipsa habet et de seipsa.

Questiones minutę.

Querit. An anima habeat in seipsa naturales perfectiones? Solo. Anima vivit ex seipsa et non de alio sicut quod diximus. Et omnia sua principia conveniunt altera cum alteris per concordantiam absque aliquo contrarietate et omnia sunt coacta et principia altera in alteris. Et propter hoc est differens a sensitiva et vegetativa in quod libet animato elementato quoniam omne elementatum animatum est ab alio inceptum et contrarietate habet et in ipsa et ex ipsa inceptum. Et propter hoc aliquod eorum omnes suas non potest habere perfectiones nec omnes suas operationes.

Querit. Cum anima in seipsa omnes suas habeat perfectiones: quare non saturatur nec desinit in seipsa nec in hac vita potest saturari? Solo. Secundum quod diximus anima omnes suas habet perfectiones in seipsa sicut existens / sicut cultelli forma que per formam et materiam perfecta est / in se non scindit: oculus manet et defectivus sicut finem ad quem factus est / scilicet scindere. Et hoc idem est de substantiis naturalibus. Quare anima quantum ad eternam perfectam est / sed quantum ad finem defectiva est / quoniam non potest habere se totam ad illum finem scilicet memorare intelligere et amare deum / si occupata est circa aliquos alios fines ad quos creata non est / sicut circa finem delectationis corporalis vel honorum et sic de alijs. **Querit.** Cum in bonitate anime sunt determinata bonificans / bonificabile et bonificare: quomodo potest habere bonificans bonificabile et bonificare sub eodem numero? An si est bonificans non est bonificabile. Et si est bonificabile non est bonificans. Et propter hoc bonificans et bonificabile non possunt converti in unum numerum nec bonificans in uno numero ea habere potest. **Solutio.** In bonitatis essentia sicut sua species non est nisi unum bonificabile et unum bonificare determinata per determinata. Et illud bonificabile est bonificans per exteriora bonificabile quod illius interioris bonificabilis similitudinem sumit ac specie / quoniam suam multiplicat species et bonificans formas exteriores per ipsas bonificabiles formas ipsa materia et subiectum bonificatum interioris quod ipsas bonificans sicut modum finis ad quem ipsas movet scilicet ad bonificatum et ad bonificare. Et ita sicut istum modum productionis transmutando unam similitudinem in aliam et remanente quibus similitudine in sua specie et de pluribus similitudinibus una communi specie: remanet bonificabile / hoc

quod est et est bonificans et in numero ambo unum sicut magnitudo que sicut natura est bonificabilis per bonitatem et bonificata per infusionem / cum bonitatis ratione bonificata est. **Querit.** Cum anima corpus non sit nec de eius natura: quomodo quantitate habere potest? Solo. Anima est creata et omnino creaturam operis esse terminatam et finitam. Et si esset possibile quod ab anima possit auferri quantitas: terminata non esset / quoniam non haberet cum que esse terminata et sua forma esse infinita / quod est impossibile / cum non sit nisi una forma infinita que deus est sicut quod probavimus in articulo libro. Habet ergo anima quantitatem ut non sequatur inconveniens prelibatum. Et ista quantitas est de genere spirituali sicut sua forma. Et non est quantitas que imaginari possit per extensitatem / quoniam suam quantitatem non attingit intellectus in imaginatione in qua corpus accipit quantitatem. Immo eam accipit nude in seipsa absque alicuius nature corporalis consideratione vel conditione. **Querit.** Cum bonitas memorie intellectus et voluntatis sit una per essentiam et hoc idem de magnitudine et alijs principijs potentiarum / quomodo poterit per se differre per essentiam? **Solutio.** In bonitate simpliciter sunt determinata bonificans et bonificare per determinata et non per essentiam / quoniam determinata non diversificat bonitatis essentiam / sed unum concretum ab altero. Non sicut tres potentie non sunt determinate per anime essentiam / quia omnes sunt unum anime et unum essentie et omnes sunt eorum de principiorum. Sed quia determinata ibi est / sunt per ipsas determinata et per suam essentiam que officium habet differentiam di ut in una tuba sint plures res et fines. Et propter hoc alia est bonitas memorie / alia intellectus et alia voluntatis / sed absque determinata tres bonitates non sunt nisi una bonitas per speciem et per essentiam. **Querit.** An spiritum quem intellectus multiplicat et accipit habeat intellectus agens aut intellectus passibilis vel ambo? Solo. Intellectus et obiectum habent ambo agere sicut per se et in se quod ambo habent similitudinem / per se ipsas per modum actionis / in se per modum passionis. Et si intellectus passibilis habuisset per modum actionis: suerteret suum passivum in actu / quod est impossibile. **Querit.** Species quam intellectus dimittit quoniam memoria ipsas obliviscit: utrum habeat aliquid in se in quo sit sustentata? Solo. Figura clavi quam faber abstrahit a ferro et cum martello ipsam imprimi in clavo est creatura et est abstracta a ferro de potentia in actu cum voluntate et intellectu fabri et cum motu martelli et clavi.

B III

Et qm̄ clauus est corrupt⁹ ⁊ de ferro est facta acus vel aliud: accidit in p̄uationē/qm̄ impleuit finē ad quē creata ē. Et p̄pter hoc subm̄ nō h̄z in quo sustentata sit figura clauis post clauis corruptionē. ¶ Q̄. Cū intellect⁹ nō sit nature corporalis nec sit corpus: quō pōt per itelligere/corpi⁹ h̄re sp̄z. Solutio. Ex aīa ⁊ corpore fit hō/ op̄z ḡ corpus ⁊ aīam eē p̄tes vnitas ⁊ cōiūctas vnā in alia/qm̄ sicut sensitiua equi mouet vegetatiuā ad vegetādū quāuis differāt p̄ sp̄m ⁊ ipsam pōt mouere p̄pter cōiūctionē ambarū specierū ⁊ p̄pter sentiēdi finē ad quē necessariū ē vegetare in equo vt viuat de h̄ qd̄ comedit ⁊ bibit: sic intellect⁹ q̄ cū corpore est cōiunct⁹ mouet ad sentiēdū corpus ⁊ ab illo sentire corporis similitudinē abstrahit depuratā in imaginatione in q̄ ip̄az facit sp̄z q̄ est figura corporis. Et ita in imaginatione intellect⁹ h̄z sp̄m corporis/sicut in speculo sensus vidēdi h̄z sp̄s quas attingit a substātijs exteriorib⁹ q̄ sensus d̄ns est a speculo p̄ aīati ⁊ in aīati d̄fiā. ¶ Q̄. An aīa q̄ ē in pctō possit h̄re deū i seip̄a? Solutio. In hac vita q̄libet aīa q̄ attingit deū attingit eū per sp̄z/ ⁊ aīa iusti attingit ipsum cū gr̄a in fine p̄pter quē est creata. Et aīa iniusta attingit ip̄m per cōtrariū rōne cui⁹ cōtrarietatis pōt eū attingere i quā tū illū pōt itelligere ⁊ recolare p̄ sp̄z/ nō per amare/qm̄ si ip̄m p̄ amare attingeret: iniusta nō esset. Et tū pōt attingere ipsum per recolare ⁊ itelligere p̄pter hoc quoniā libertas se cōicat memorie ⁊ intellectui cū q̄libet naturalit̄ sit libera potētia/ sicut hōa ⁊ magna. Sed s̄m virtutis moralitatē nō cōicat libertas memorie ⁊ intellectui cū bonitate/ qm̄ iā illa cōicatio bona eēt ⁊ si bona/virtuosa/ qd̄ ē ip̄ossible. ¶ Q̄. An aīa h̄at in seip̄a dextrū aut sinistrū? Solutio. Aīa viri ⁊ aīa mulieris nō differit per masculinū sexū ⁊ femininū/ qm̄ p̄ nō p̄ ducit filiū nec filiā de sue aīe essentia nec d̄ aīe mulieris essentia/ sed de sui corporis ⁊ mulieris corpore scindit p̄tes ex qb⁹ pducitur corpus plis. Et p̄pter hoc aīa petri posset cōiūgi cū corpore catharinē ⁊ aīa an̄e cum petri corpore in illo instāti in quo de⁹ creauit illas aīas ⁊ ip̄as i corpore posuit. ¶ Tertia sp̄s secūdḡ p̄tis p̄ncipalis.

Q̄estio. Aīa qd̄ ē i alio? Solutio. Inter aīam ⁊ mōs est d̄fiā. Et hoc qm̄ aīa est suba ⁊ mōs acc̄ns. Et aīa ē in moribus bona vel mala/ sicut aīa guillermi iusti q̄ in iusticia ē bona ⁊ si iniusta ē: in sua iusticia mala est. ¶ Est aīa in corpore extē sibilis sicut corpus pueri q̄ crescit/ i augmētatione cui⁹ ip̄a aīa extendit s̄m q̄ corpus crescit cū cōiūcta sit cū toto corpore. Et illa extēditas nō est sup̄ nature/ sed ipsam h̄z a corpore/ sicut aqua calida p̄ ignē calefacit carnes in olla/ cui nō ē p̄p̄um calefacere. Et qm̄ extēditatē nō h̄z aīa per suā naturā/ qm̄ corpus p̄uat aliq̄ mēbro vel euenit ad declinationē per senectutē: aīa p̄ hoc diuisibilis nō ē nec minorificabilis qz remanet i sua natura s̄m q̄ in seipsa est. ¶ Est aīa in corpore (cū q̄ cōiūcta ē) vegetās ⁊ sentiēs in ip̄o/ qm̄ ipsa mouet ad vegetādū vegetatiuā ⁊ ad sentiēdū sensitiuā/ sicut volūtas corpus mouere facit scribendo vel legēdo aut de vno loco in alterū. Et p̄pter hoc d̄ q̄ aīa rōnalis informat corpus ad mouēdū ⁊ illi⁹ ē forma in quātū suas mouet partes naturales ad suos fines naturales/ sic mouet oculos ad vidēdū ⁊ linguā ad gustādū ⁊ sic de alijs corporis p̄tib⁹. ¶ In fine subarū corporalit̄ ē aīa (cōiūcta cū corpore) instrumētū cū quo ille s̄bz attingunt suū finē/ qm̄ absq̄ ipsa attingere nō p̄nt/ vt predixim⁹. Et hac de causa aīa incipit p̄us in bonis actibus hoīs faciētis bonū q̄ corpus. Et hoc idē si hō agit malū scdm̄ pctm̄ actuale. Nō loqm̄ur hic de pctō originali d̄ q̄ in articulis tractauim⁹ qm̄ in illo pctō ē aīa per corpus in culpa/ vt in libro illo p̄bauim⁹. ¶ Est aīa in corpore mobilis ab vno loco in aliū per ip̄m corp⁹ successiue ⁊ in t̄pe ⁊ nō in instāti. Et hoc ē qz corp⁹ nō est mobile in instāti ⁊ aīa secū ē p̄sicta. Et hęc figura appet in hoīe q̄ fatigat eundo p̄ corpus nō per aīam/ qm̄ aīa vult vt tēdat vsq̄ ad locum quē ipsa optat. Quare ip̄a mouēs corp⁹ mouet se ipsaz i illo corpore. Et si nō esset p̄pter corp⁹ cū q̄ ē cōiūcta/ in illo instāti in q̄ vellet in aliq̄ loco esse/ ipsa esset ibi. ¶ Est aīa in corpore hoīs pars ipsi⁹ cū ita sit q̄ hō sit ex aīa ⁊ corpore: ⁊ p̄pter hoc aīa est in alio illud qd̄ nō est in se ipsa/ qm̄ per se ipsam nō est pars sed tota.

Et qz cū corpore cōstituit hōiem : est pars
hois. ¶ Est aia in hoie ancilla/cū sit ita q
oīs pars est ancilla seu serua sui toti? / qm̄
sicut aia mouet corp⁹ ad eundū vel ad sen
tiēdū/ita mouet hō aiaz q̄ ē sua pars ad vo
lēdū recolēdū z intelligēdū. Et sicut hō est
albus vel niger per colorē: ita ē liber ad vo
lēdū recolēdū z intelligēdū per aiaz. ¶ Est
aia bonis opib⁹ gloriabilis z malis tormē
tabilis z ista tormētālitās v̄ gloriabilitās
est aie appropāta fm̄ finē vel p̄uationē illi
us. Et ppter hoc exntia aie est subm̄ isti⁹
appropāmētī sicut aeris sba q̄ ē s̄bm̄ calca
tionis per delectationē naturalē / z aque
sba per cōtrariū. ¶ Est aia per tps antiq̄/
qm̄ rōne tps qd̄ multiplicat per firmamē
ti motū momēta/horas/dies/septimanas/
mēses z aīos / ē aia in numero tps fm̄ q
est incepta/z illa antiq̄tas nō ē sue nature/
sed est sibi q̄litas appropāta per corp⁹ illi⁹
aie/ qd̄ cū firmamēto p̄cipat sub corporis
spē vel nature aut mor⁹. Et ppter hoc aia
est vnū in alio qd̄ nō ē in seipsa. ¶ Est aia
in p̄uationē finis vacua sicut aia pctōris de
uiata a fine q̄re ē. Et illa vacuitās (in q̄ aia
est vacua) est qm̄ aia deū nō hz q̄ est su⁹ fi
nis. Et est ita spūaliter vacua per h̄it⁹ p̄ua
tos suaz potētiāz sicuti sensus cōis eēt va
cuus h̄itib⁹ sentiēdi / si in p̄uationē eēt oba
suarū potētiarū p̄iculariū/sicut absqz cole
re visus vacuus esset z auditus absqz sono:
z sic de alijs. Et de hac materia satis eu
denter locuti sumus in arboze scientie.

¶ Questiones minutę.

¶ Qd̄. Atrū aia p̄ moralitates sit tota bo
na aut mala? Solutio. Aia duob⁹ modis
est bōa z vno mō tm̄ ē mala. Bōa ē p̄ crea
tionē z illa ē bonitas naturalis. Et ē bōa p̄
bonos mores z illa bonitas ē acq̄sita z ē
fm̄ finē. Et qm̄ hō hz malos mores scz mo
res pcti: ē mala rōne finis a quo deuiata ē
per malos mores. Et ppter hoc aia q̄ per
mores ē bona ē tota bona. Qm̄ bona ē p̄
bonitatē naturalē z per bonitatē finis. Et
si est in pctō z ab ipsa p̄uanē boni mores:
remanet bōa fm̄ naturā z ē tota mala fm̄
mores/cū sit ita q̄ bonitas z malicia culpe
circulariter sint p̄ris. ¶ Qd̄. Atrū aia sit i
qualz pte corporis tota. Solutio. Aia fm̄
q̄ hz appropāta q̄litate ppter corp⁹ sicut

extēlitate z antiquitate z sic de alijs q̄ dixi
mus: nō est tota in q̄lz pte corporis / qm̄ si
esset/eēt in seipsa p̄pe q̄litates z appropā
te vnū numero z spē / qd̄ ē ipossibile. Sed
qz aia per seipaz diuisibilitatē / extēlitate z
q̄litate corporalē nō hz: ē tota in q̄lz corpo
ris pte qz sua bonitas naturalis nō est nisi
vna q̄ per totā s̄bam est/opz q̄ ipam cē per
totū corp⁹. Aliter eēt i vna pte z nō in alia
Et si de bonitate naturali aie eēt vna pars
in capite z alia in corde: eēt aia naturalr de
uisibilis z h̄ns corporalē extēlionē. Est q̄
aia fm̄ suā naturā tota in q̄lz pte corporis
z nō tota fm̄ corporis naturā. ¶ Qd̄. Atrū
aia p̄iuncta corpori sit simplex? Solutio. In
denario argēteo z aureo ē argētū i simpli
ci spē sui ipsi⁹ z sic de auro: Et tertiū qd̄ est
denari⁹ est ex illis duob⁹ z trāsit in tertiū
numerū q̄ ē simplex/qm̄ ē ex duob⁹ simpli
bus per spēs. Et ppter hoc denari⁹ nō est
aurū nec argētū nec aliq̄ illorū spēs. Et p
pter hoc est simplex in quātū numer⁹ spēa
lis multiplicat⁹ a plurib⁹. Nō s̄m̄ aia est
simplex in corpore per suā simplicitatē na
turalez z ē in illo cōposita in quātū ex ipa
z corpore multiplicat⁹ vnū qd̄ simplex ē p̄
indiuiduitatē z p̄ numerū/ qd̄ est hō Nico
laus / Albert⁹ siue ali⁹. ¶ Qd̄. Atrū aia
sit p̄ gnationē corporis creabilis scz q̄ sibi
p̄ncipiū sit p̄ns z p̄ncipiū corporis aīis?
Solutio. Aia est nobilior s̄ba corpore: z
ob hoc nobiliorē hz finē. Quare rōne finis
p̄ncipiū aie est aīis z corporis p̄ncipiū est
p̄ns/quāuis corpus sit aīis in tpe q̄ aia/ sic
flores q̄ aīis in arboze sunt q̄ fruct⁹ / tm̄ fm̄
finē aīis est fruct⁹ in arboze q̄ flores/ cū flo
res sint vt sit fruct⁹. ¶ Qd̄. Atrū aia sit in
corpore collocata? Solutio. Ita discōuenit
aie locus corporalis fm̄ suā naturā / sicut
discōuenit sibi extēlitas corporalis z antiq̄
tas tēporis vel successio in motu de vno
loco i aliū. Et sicut pueniūt ei iste q̄litates
fm̄ corpus: etiā puenit ei fm̄ corpus collo
camētū in loco/qm̄ si nō eēt in loco in q̄ est
corpus: cū eo nō posset esse p̄iuncta. ¶ Qd̄.
Atrū aia sit in instāti vel in tēpore creata?
Solutio. Nulla creatura pōt cē creata suc
cessiue/qm̄ si eēt: instās nō eēt aīis successio
nem in creatiōe / z nō eēt creatio de nihilo
is aliq̄ creatū/ qd̄ ē ipossibile. Et qm̄ aia

simpliciter nō hēt extēditatē corporālē: nō
pōt esse subiecta successioni tēpōris/ sicut g̃ crea
ta in instāti qđ est primū p̃ncipiū z terius
successionis tēpōralis. ¶ Qđ. Utrū aia sit in
celo impiali gloriabilis? Solutio. Aia est
in celo gloriabilis s̃. d̃m loci nobilitatē z il
la loci gloriabilitas est sibi ita appropata
per bona opa p̃portioata per bonitatis
spēm z nobilitatis sicut ipsi sunt p̃portioa
te successio z antiq̃tas per tēpōs z motū s̃m
qđ iā diximus. Sed qz p̃p̃e est gloriabilis:
in omni loco pōt esse gloriabilis (s̃m sua
bona merita) in qđ hēat illa bona merita.
Et p̃pter hoc angeli qđ descēdūt infra sim
pliciter nō hēt min⁹ de gloria inferi⁹ qđ su
peri⁹ in imperiali celo. ¶ Qđ. Utrū aia
sit tormētabilis i igne infernali? Solutio.
Ita est cōtra p̃portionē aie locus inferna
lis z ignis qđ in illo loco est / sicut est cōcor
dātia aie z celi impialis z sui nitōris. Et
hoc est qz aia dānata p̃mo fuit p̃portiona
ta s̃m celum impiale z postea iudicata ad
ignē infernalē. Et rōne hui⁹ ignis inferna
lis z loc⁹ attingūt p̃portionē z dispositio
nem aie cōtra s̃bam z p̃ncipia illi⁹ natura
lia z ita illā tormētāt s̃m predictū modū.
¶ Qđ. Utrū aia cōiunta sit in corpore tor
mentata? Solutio. Idō qđ patitur magnā si
tim vel calorē aut frigiditatē sentit illā pas
sionē z aia illā passionē facit sentire / i quā
tum forma est corporis vt prediximus. Et
qm̃ hz concordātia naturalē cū corpore in
cōstituēdo hoīem qđ est eoz finis: patit aia
in quātū corpus ad passionē mouet p̃ quā
cuenit corporis corruptio z amboz sepa
tio/ sed qz aia de mā nō ē corporis/ p̃ simpli
cē illi⁹ passionē nō ē ip̃a simplr tormētata.
¶ Qđ. Utrū aia sit i iusticia predistinata?
Solutio. Ita est aia creata p̃p̃ iusticie
finē sicut p̃p̃ finē diuine bonitatis/ qm̃ tm̃
est diuina iusticia recolibilis intelligibilis
z amabilis per aiaz/ sicut diuina bonitas.
Est ergo in tārum predistnabilis per di
uinā iusticiā z in ip̃a: sicut per diuinā bo
nitatem. Et sicut aia est punibilis qz con
tra diuinā agit bonitatē cū malicia qm̃ ē in
pectō: ita est punibilis qm̃ p̃tra dei agit iusti
ciā cū iniuria. Et p̃pter hoc quādo est in
pectō ē sub diuine bonitatis z iusticie rōne
cōdēnabilis z per cōsequēs tormētabilis.

¶ Quarta spēs scde p̃tis p̃ncipali.
Augustio. Aia qđ hz in alio: Solutio.
Aia si iusta est/ suū finem hz in deo.
Et si iniusta: suū finis hz priuationē in dei
absentia z hac de causa ē per dei p̃sentia
perfecta siue cōpleta/ z in illa p̃sentia de
tem hz z per dei absentia est vacua. Qm̃
sua p̃ncipia naturalia exigit finē ad/ quē
creata sunt z ipsum nō possunt h̃re z sunt
vacua z in labore. ¶ Aia iusta hz merita
boni in bonis opib⁹ qđ facit: z si mala opa
opata fuit: hz malū merita in illis. Et pro
pter hoc moralitates sunt subiecta in quibus
aia sua hz merita. Et scdm qđ sua subiecta
sunt magna vel parua: sua merita sunt in
q̃titate. ¶ Aia hz naturaliter in corpore
dominiū. Et hoc ē qm̃ nobilior substātia
est qđ corpus. Et qz ipsum informat natu
raliter: debet esse sua d̃na in illi⁹ corporis
moribus scz/ in videndo/audiendo/adorā
do/gustādo/affando z tāgendo. Et si nō ē
sua d̃na in sex sensibus supradictis: culpā
habet in priuatiōe sui dominiū z partitur
penā in illa culpa. ¶ Aia hz oba exte
rio ra in interiorib⁹ obiectis sicut recolibilitatē
quā de equo hz z de denariis z castro que
hz in recolibilitate interiori qđ quidē recol
bitas de sue in emozie ē essentia. Et hoc idē
est de intelligibilitate equi quā hz in intel
ligibilitate interiori qđ est intellect⁹ possibi
lis. Et hoc idē de amabilitate equi quā hz
in interiori amabilitate qđ materia ē volūta
tis. Hz g̃ aia scđaria oba i p̃mariis. Et hoc
idē est de scđariis actib⁹ quos hz in prima
riis. ¶ Hz aia in imaginatiua similitudines
ac spēs scđariorū obiectoz/ sicut aia que
imaginat plātā per colores z figurā z fru
ctū per saporē z sic de alijs. Et illud imagi
nari hz in imaginatiua z ponit intert⁹ suā
similitudinē in intelligere qm̃ in abstracto itel
ligit speciem plantę vel colorē vel saporē.
Tñ ip̃m imaginari remanet exteri⁹/ sed ac
cipit similitudinē quā intelligit qm̃ nulla
aia pōt imaginari colorē nisi imagineē illi
us subiectū. Et si imaginat subiectū/ sicut
imaginari equū albū: intrat imaginari in
terius in intelligere in quātum intelligit.
¶ Hz aia in corpore organa z instrumēta
in quib⁹ suas mouet potētias/ sicut cor qđ
est organū voluntatis z cerebrū frōtis est

Vide in 2. p. 4. partis

organum intellectus et cerebri occipitis est organum memorie. Et in medio amborum anima mouet imaginatiua ad imaginandum obiecta imaginabilia. ¶ In sensitiva habet anima corporis delectationes seu passionem illius tunc cum imaginatiua / sicut corpus quod delectatur per affatum quod est sextus sensus / ut probauimus in libro quem fecimus de affatu. Et illam delectationem habet anima in sua memoria cum delectatione amandi et intelligendi. Et si corpus patitur dolore vel magna fame aut sitis seu calidum vel frigidum / habet in illo dolore et sentire tristitiam in sua memorie ratione cum qua tristitia desiccatur anima corporis organa. ¶ In morte corporis habet anima tristitiam quam de corpore recedit propter hoc quoniam cum ipso est pars hominis. Et in hoc appetit pars est nobilior propter finem totius quam propter suum finem / quia si non esset / non pateretur anima tristitia in diuisione corporis et anime. ¶ Habet anima practica in artibus liberalibus et mechanicis secundum quod habemus experientiam / quoniam in ipsis sic mouet corpus ad practicandum / sicut voluntas mouet manum ad scribendum. Et propter hoc dicitur intellectus practicus quod habet species ad practicandum. Et cum illis speciebus habet practica in corpore in quantum illud mouet ad illius practice instrumenta. ¶ Habet anima inclinationem ad cognatos corporis cum quo est coniuncta sicut anima Iohannis quod diligentiam habet in utilitate sui filij aut sui amici. Et si filius patitur habet anima Iohannis passionem in passione filij sui vel amici.

¶ Questiones minute.

¶ Quid. An anima moueatur in corpore in instanti an in tempore? Solutio. Nulla anima coniuncta habet motum successiuum in seipsa / sed in quantum est mobilis in corpore mouendo corpus de vno loco in alium / habet motum successiuum et in tempore per corpus quod in instanti non potest moueri successive. Et propter hoc anima separata que seipsam mouet de vno loco in alium / mouet seipsam in instanti absque successione et habet illum motum in instanti ratione voluntatis que in instanti vult moueri de vno loco in alium. ¶ Questio. Quando anima mouetur de vno loco in alium per seipsam vel per alium / utrum habeat partes que sint antrosum et alie retrosum? Solutio. Anima simpliciter quo ad seipsam non habet partes que sint ante vel retro / quoniam si haberet / corpus esset. Sed ratione corporis habet

partes que sunt ante et retro secundum quod experientiam habemus in corpore. Et illas partes habet anima in quantum ipsas informat et ordinat ad finem quare sunt / sicut in hominis vita sunt partes vegetatiue ante quam sensitive / quoniam ante est vegetare quam sentire et calefacere quam videre. Et in practica intellectus practicus est oppositum / quoniam ante attingit imaginari per sentire quam per vegetare. Et hoc est quoniam intellectus non potest attingere vegetare absque sentire et attingit sentire absque vegetare / sicut Albertus qui videt lapidem vel aliam substantiam non vegetatam. ¶ Questio. An anima habet differentiam que sit ens positiuum inter ipsam et angelum? Solutio. Inter animam et angelum est differentia realis in quantum anima est pars hominis et homo est finis quare est anima. Et angelus non est pars hominis nec homo est finis angeli. Et ista differentia realis et positua est vna pars sua sustentata in homine / et alia pars est sustentata in angelo. Et illa que est sustentata in homine est pars hominis et illa que est sustentata in angelo est pars angeli et quelibet pars est positua et realis. Sed differentia que dicitur esse inter angelum et animam non est ens positiuum reale sed species fantastica quam intellectus facit ex duabus partibus posituis supradictis consideratis per illam speciem communem. Et si illa species communis esset ens positiuum reale / esset compositum ex duabus partibus et angelus et anima essent sub vna et eadem specie sicut essent sub vna differentia / quod vtrumque est impossibile. ¶ Questio. An anima quando separata est habeat contactum cum angelo? Solutio. Contactus non potest esse nisi de substantiis corporalibus discretas quantitates habentibus nec substantie que sunt in continua quantitate differentes per essentiam possunt esse spirituales sed corporales sicut elementa / que sunt in continua quantitate plante vel corporis equi vel suarum carnum vel flame ignis seu aque compositae. Non potest ergo aliaqua anima habere contactum cum angelo per discretam quantitatem vel continuam. ¶ Questio. An anima habeat totam seipsam in qualibet corporis parte? Solutio. Secundum quod diximus anima non habet extensitatem corporalem sed ipsa habet in corpore quia manet per totum corpus /

qm̄ si haberet extēsitatē corporalē simplr/
opor̄teret ip̄am esse corpus. Sed qz h̄z p se
ipsam extēsitatē sp̄ualē/stāte q̄lz suarū p̄tū
vna in alia / opz q̄lz suarū partū eē in q̄lz
pte corporis. Et ppter hoc opz qz tota aīa
sit in q̄lz pte corporis. ¶ Q̄. Atrū aīa se
pata h̄eat in paradiso innatas sp̄s z in infer
no aīa dānata? Solo. Aīa p̄fecta h̄z sp̄s i
natas z ip̄ressas vt predictū ē z illas imp̄
siones per acq̄sitionē h̄z/sed in paradiso z in
inferno nō est ita de substātijs sepat̄is/qm̄
sp̄s innate sunt ip̄resse absqz acq̄sitiōe. Et
hoc qz aīe saluate p̄tēplā suū finē / z dāna
te sunt in p̄uatione finis sui. Et ppter hoc
nō cōpetit in alia vita acq̄sitiō sp̄erū z cōue
nit in hac vita in qua aīe mouent̄ ad suū
finem vel ad p̄uationē finis si sunt male.
¶ Q̄. Atrū aīa h̄eat ip̄edimētū intelligē
di in impedimēto corporis? Solutio. Mu
sicus q̄ per instrumētū vult siḡre notā quā
p̄cipit intus/h̄z impedimētū ad siḡndū illā
notā si instrumētū nō ē bonū ppter p̄uatā
illi? p̄portionē z p̄ceptiōis note. Ita intel
lectus hoīs ebriū/irati/ceci aut surdi nō h̄z
organa in corpore pata/cū q̄b? possit lucra
ri sp̄s z multiplicare. ¶ Q̄. Atrū aīa in
morte corporis h̄eat locū specialē per quē
a corpore exeat? Solutio. Aīa cōsucta ē (vt
p̄bauim?) in q̄lz pte corporis z ptes corpo
ris fm̄ discretā q̄titatē nō sunt q̄lz in alte
rius loco sicut lingua q̄ ē in vno loco cor
poris z man? in alio. Et qm̄ ptes corpora
les nō sunt altere in alteris z aīa est in q̄lz
partū/nō pōt aīa locū h̄re sp̄ealē/vt exeat
a corpore per vnū locū z nō per alii/sz in
vno instanti exit fm̄ seip̄as simpliciter a cor
pore z a q̄lz suarū p̄tū/sed qz vegetatiua z
sensitiua successiue dimittūt corpus in mor
te scz numerū corporis: ideo aīa rōnalis p
pter eaz successiōē h̄z posterioritatē vt ex
eat cū illis per sp̄eales locū scz per os z na
res in trāsmittēdo sp̄um extra qm̄ nō reuer
titur per respiratiōē. ¶ Q̄. Cū aīa sit
cōsucta corpori z oib? illi? p̄tū: vtrū sit di
uisibilis i corporis diuisiōe? Solutio. Aīa
h̄z passiōē in passiōe corporis/qd̄ sitit per
calorē. Passiō aut̄ quā aīa h̄z i corpore nō
est vna numero cū passiōe quā per seip̄am
simpliciter h̄z/qm̄ si eēt: illud qd̄ h̄z in se p
seip̄am eēt vnā numero cū hoc qd̄ h̄z per

allud z essent in vno z eodē numero p̄p̄e
qualitates z appropriatē/qd̄ impossibile. ^{EA}
¶ Q̄. Atrū aīa h̄eat passiōē i libero ar
bitrio ita qz liberū arbitriū possit eā facere
peccare? Solo. Scd̄z qz dixim? liberū arbi
trū ē vna pars nālis aīe rōnalis. Et in s̄ba
q̄ nō est ex cōtrarijs nō est aliq̄ pars cōtra
aliā nec cōtra suū totū / sed qz aīa est pars
hoīs z hō pōt plus q̄ aliq̄ suarū partū: p̄t
homo facere animam peccare per liberū
arbitrium: stante homine libero ad facien
dum bonum z non ad peccādum coacto.

¶ Tertia pars principalis hui? libri q̄
inuestigat/ de q̄ est aīa z p̄mo de p̄ma sp̄e.

Questio.

Aīa de quo ē p̄miti
ue? Solutio. Aīa ē
de seip̄a qz ē ex suis
p̄ncipijs simplicib?
q̄ nō sunt d̄ alijs p̄i
cipijs sed sunt ex se

ipsis / sicut sua bonitas q̄ nō ē ex alia boni
tate/cū aīa sit a create; z nō a ḡnante vt pro
bauim?. ¶ Est aīa ex seip̄a ppter hoc qz
nō h̄z necessitatē accipiēdi sustentatiōē ab
alia creatura/ qm̄ sicut est cōstituta ex suis
naturalib? p̄ncipijs: viuit ab illis z nō ab
alijs z nō est sicut sensitiua q̄ viuit per ve
getatiuā. ¶ Aīa ē de seip̄a qz est de suis p
tibus sicut camera q̄ ē de suis p̄tū z nō d̄
alijs. Et si hoc nō eēt ita: nō posset h̄re cer
tas ptes deteriatas ex q̄b? eēt. ¶ Est aīa
de seip̄a rōne sui finis / qm̄ si esset ex alio/
nō posset h̄re vnū finē deteriatū qz cū illo
alio de q̄ eēt p̄ciparet in vno fine sicut bo
nitas piperis q̄ est de bonitate ignis z de
alijs elemētis z p̄pterea p̄cipat cū ipsis
in bonitate calefacta/ desiccata/humefacta
z frige facta. ¶ Est aīa de seip̄a rōne alte
rius finis/sicut ppter finē hoīs/qm̄ in hoc
qz aīa est ex seip̄a/ita suus finis p̄tialis est
ad finē hoīs sicut ē sua essentia p̄tialis ad
hoīs essentia. Et hoc eē nō posset si aīa de
seip̄a nō eēt. ¶ Est aīa d̄ seip̄a vt sit corpo
ris d̄nā z vt sp̄ealit̄ sit illi? forma/qm̄ si nō
eēt d̄ seip̄a: ip̄a z illd̄ ex q̄ eēt h̄erent cōe do
minū in corpore / z aīa nō posset eē forma

simpliciter illi? nec hñe simplicē libertatē ad illud mouēdū ad bonū vñ malū. ¶ Est aīa ex seipsa vt nō se excuset pcti qm̄ si nō esset de seipsa z eēt ex alio/posset excusare se cū rōne dicēs q natura alteri? de q̄ ē ipsaz necessitasset seu coegissz ad peccādū. ¶ Est aīa de seipsa/vt nō sit diuisibilis quā diuisibilitatē hñet si esset ex alio / sicut corp⁹ qd̄ ē ex q̄ttuor elemētis. Et iō ē diuisibile i ptes manēte vna i vno loco z alia i alio. ¶ Est aīa de seipsa vt sit p̄or ad memorādū/intelligēdū z amādū deū/qm̄ si eēt ex alio:eēt illud aliud aīq̄ ipsa z ipsa nōveniret ad memorādū itelligēdū z amādū libere / z esset de⁹ memorat⁹ intellect⁹ z amat⁹ coacte per aīaz z libere p̄ illō aliud qd̄ moueret aīaz/qd̄ tñ nō hñeret naturā memorādi deū/itelligēdi z amādi. ¶ Aīa ē de seipsa vt sit vñi z idē cū sua sp̄e. Et si nō eēt de seipsa/nō possz eē suamet sp̄es qz eēt ita sub alio p̄ sp̄ez sic sunt idiuidua z nō eēt a creatē s; a gnante.

¶ Questiones minute.

¶ Q̄. Aīa libertas aīe sit occasio ad peccādū? Solo. Aīe libertas ē vna suarū p̄tū naturalū/vt dixim⁹. Et qz aīa ē a creatē/ē illa libtas creata. Et cū sit p̄rietas iter deū z pctm̄ / est ip̄ossible qz de⁹ creauit aliquā creaturā q̄ sit pcti occasio. ¶ Q̄. Cūz hō hñat libertatē peccādi z hō sit ex aīa z corpore q̄ sunt creature/libertas quā hz peccādi de q̄ est? Solo. Nō est ex nihilo creat⁹ z in quātū ē ex nihilo creat⁹ si de⁹ nō sustēta ret ip̄m: reuertereē ad illud vñ ē: z hō hz libertatē in habēdo inclinationē ad esse z nō esse. Et p̄pter hoc libertas quā hz fm̄ inclinationē ad nō eē ē inclinatio quā hz ad peccādū/qm̄ ip̄m p̄mitit/qm̄ pctm̄ nihil aliud ē nisi facere illa q̄ eē nō debēt z q̄ cū esse nullā hñit p̄cordatiā. Et ideo illa libertas quā hz ad peccādū est de inclinationē quā hō hz ad nō esse in quātum est ex nihilo creatus. ¶ Q̄. Qm̄ intellect⁹ ignorat: sua ignorātia est de seip̄o intellectu: an de alio? Solo. Finis intellect⁹ ē itelligere. Et qm̄ ignorat est deuiat⁹ ei⁹ discursus a fine q̄re est. Et p̄pter hoc ignorātia ē de ope intellect⁹ q̄ ita agit p̄ finē q̄re est/sicut hō agit p̄ finē videnti qm̄ claudit oculos z p̄ finē audiēdi qm̄ obturat aures. ¶ Q̄. Aīa q̄ mala est p̄ pctm̄ possit eē bona? Solo. Aīa siue faciat

bonum siue malū semp̄ ē de suis p̄ncipijs naturalib⁹ qm̄ accidētia nō mutāt sbaz. Et qm̄ agit malū/illud nō ē de sua bonitate naturali/sed est de suis opib⁹/sicut lra q̄ ē manus in quātū ab ea scribit: z nō est de essentia man⁹. ¶ Q̄. Aīa irata possit esse de seipsa? Solo. Aīa irata subaliter ē de se ipsa/ita bñ sicut qm̄ ē hilaris/sed ira nō ē de essentia volūtatis sed de opatōe mota p̄tra amabilitatē. Et hac d̄ cā aīa irata hz libertatē ad cōuertēdū suā irā in leticiā. ¶ Q̄. Aīa aīa hñat libertatē qm̄ vult aliqd̄ recollere z nō p̄t? qz i quātū nō p̄t sc̄ḡtur qz nō ē de seipsa/sed per aliud ē coata siue ip̄edita. Solo. Aīa multiplicat sp̄es fm̄ oborū dispositionē z p̄portionē iteriorē z exteriorē. Et qm̄ potētē nō sunt fm̄ dispositionē z p̄portionē cū obis interiorib⁹ z exterioribus ad multiplicādū sp̄es: multiplicat sp̄es p̄ sp̄es/sicut gustare hoīs infirmi q̄ multiplicat amaritudinē p̄ dulcedinez pomi qd̄ comedit. ¶ Q̄. Aīa aīa sit d̄ seipsa qm̄ vult manere in vno loco z nō p̄t? Solo. Albertus hz quēdā captiuū q̄ vult dormire i suo lecto z nō vult ire fossuz vineā. Verūtñ ei⁹ dñs eū cogit z facit eū ire ad fodēdū vineā. Nihilominus aīa captiuū q̄ vult dormire ē de seipsa qm̄ libere mouet corp⁹ de vno loco in aliū qm̄ ad vineā tēdit sed rōne sui corporis qd̄ est sub dominio Alberti cōsentit volūtati Alberti. ¶ Q̄. Aīa aīa qm̄ est serua corporis sit de seipsa? Solo. Sic corpus est subditū aīe in quātū ip̄m: z aīa sūt ptes hoīs z vna ps adiuuat aliā vt sit hō/ita aīa ē serua corporis rōne finis hoīs. Et p̄pter hoc aīa naturalr̄ inclinā necessitatibus corporis ad p̄siderādū z tractādū quō corp⁹ eas possit hñe/sicut domos / vestes / victū z medicinas q̄b⁹ corp⁹ sit sanū/tñ lcz aīa stet in tali seruitute / nihilomin⁹ remanet libera in quātū est de suis p̄mis p̄ncipijs vt iā predixim⁹. ¶ Q̄. Aīa aīa qm̄ ē in pctō sit de seipsa? Solo. Aīa q̄ est in pctō est serua ope/tñ libera ē naturalr̄. Serua ē ope in quātū est deuiata a fine ad quē creata ē/sicut volūtas q̄ ē serua in quātū nō hz charitatē z itellec⁹ in quātū nō hz vitatē z memō q̄ nō recollit q̄ recollere dz z oēs. 3. potētē sunt in carcere iusticie z nō sunt libere. Et tñ libere sūt fm̄ hoc d̄ q̄ sūt z fm̄

naturalē exītiā / quā libertatē sup⁹ pbauimus. ¶ **Q**uō. An aia sit de seipā / cū ipsa sit pars hoīs? Solo. Bia est de seipā quāuis sit pars hoīs / qm̄ sicut hō est de aia z corpore / ita aia est de sua forma z sua materia. Et sicut hō est de seipso licet sit obligatus fini rōne cui⁹ ē: ita aia est de seipā quāuis sit pars hoīs. ¶ **Q**uō. An aia qm̄ ē sepa⁹ a corpore sit de seipā? Solo. Ita est aia de suis naturalib⁹ pncipijs qm̄ est sepa⁹ a corpore sicut est qm̄ est in corpore. Et si est btā sequit⁹ magis suā libertatē in illis pncipijs nālīb⁹ qm̄ qm̄ ē in corpore mortali. Itā corpus qz ē in pctō originali (qd pbauimus in libro de articulis) ipedit ipaz ad sequēdū suā libertatē naturalē z dat sibi appetitū quō hēat ad malū inclinationē. Et si forte aia est dānata ppter hoc nō fit qm̄ sit de seipā qz ipsa remanet hoc qd erat i corpore. Tamē secundū seruitutē de seipā nō est de qua seruitute loquemur i tertia spē.

¶ Secunda species tertie partis.

Questio. Bia material⁹ d q ē? Solo.

Bia est de sba z accidētib⁹. De sba ē in quātū est de ptib⁹ sbalib⁹ q cōstituit illā in sbaz fm q dixim⁹ / q ptes sunt bonitas / magnitudo / duratio zc. Et ē de accidētib⁹ i quātū qz ps subalis venit cū accidētib⁹ ad cōstituēdū ipsam sbaz / sicut bōitas q venit qta in quātū hz qritatē z qlis in quātū ē talis z nō alia. Et venit cū relatōe sicut cū bōificatio bōificabili z bōificare. Itā si bōificatiū ē: opz vt sit bōificabile z p pns bōificare. Itē bōitas venit cū actiōe z passiōe / cū actiōe fm formā / cū passiōe fm materiā.

¶ Est et aia de ptib⁹ q sunt de alijs ptib⁹ sic de bōitate quā hz magnitudo / durō / ptās zc. Et illā bōitatē accntalē hnt a sbali bonitate pma q suā dat eis similitudinē. ¶ Est et magnitudo de bōitate / durōne / ptate zc. q accntal⁹ magnitudo ē de pā sbali q alijs suā dat ptib⁹ similitudinē. Et ita fm q dixim⁹ i. i. isti⁹ ptis spē ē aia de illis ptib⁹ pncipijs. Et in hac spē ē de ipis scōis ptib⁹. Et ob hoc aia oimode ē de seipā. ¶ Est aia de hitib⁹ sbalibus. s. de memō / intellectu / z volūtate. Et isti tres hit⁹ siue potētie sunt de pncipijs pncipijs. Et ita in aia ē pars q ē de pte z est totū qd est de plurib⁹. Et ppter hoc aia pnt se de seipā z habet ptes que sunt de ipā.

¶ Anima nō est de pluribus spēbus q nō sunt de sua essentia / qm̄ si essent: nō eēt ipā de sua specie tm̄ nec cū sua spē cōuertī posset. Immo esset idiuiduū qd cū alio maneret sub vna spē / sicut martin⁹ z petrus q dīferentes sunt essentia z sub vna manēt spē hoīs z esset aia a gnante z nō a create. Et tm̄ nos pbauimus q est a create. Est g aia de suamet spē z de multis spēb⁹ sicut de specie bonitatis magnitudinis zc. q sunt sue pncipijs ptes. ¶ Bia nō est de mixtione q sit de firmamēto z elemētis / qm̄ si esset: esset suba corporalis / z tm̄ nos pbauim⁹ ipsam esse sbam spūalē. Et qz est de libertate / cursum nō sequit⁹ firmamētū nec elemētorum. Immo cogit corporū celestīū impressiōes (quas ipā corpora celestia faciūt corpori cū quo aia rōnalis est cōiūcta) in quātū cogit illud corp⁹ ad ieiunādū z ad castitatē z sic de alijs / vt iā dixim⁹. ¶ Itō ē aia de essentia angelorū siue angelica nec de essentia corporis cū quo ē cōiūcta / qm̄ si eēt de sba corporali z spūali: eēt a gnante p ambas sbas. Et tm̄ nos pbauim⁹ q ē a create z q est de suis pncipijs pncipijs. ¶ Itō est aia de essentia dei / qm̄ si eēt: pcāre nō posset z essentia dei diuisibilis eēt / vt predixim⁹. Et aia nō eēt de suis pncipijs pncipijs de qb⁹ ē / qz eēt d pncipijs dei q sūt pōra oib⁹ alijs pncipijs: z sūt ipemet de⁹. Et tm̄ nos pbauim⁹ q aia est de suis pncipijs z nō d alijs. ¶ Bia nō est factura hoīs. Et pp hoc nō ē d hoīs opibus. Itō ē factura hoīs / qm̄ si eēt: hō se ipz faceret i quātū aia ē vna ps hoīs. Quis at null⁹ hō suū faciat corpus / g quō suā faciet aiaz? ¶ Bia nō ē de alia aia qz si eēt d alia aia: nō eēt de suis pncipijs pncipijs de qb⁹ est vt pbauim⁹. Itē eēt a gnante z nō a create z tm̄ nos pbauim⁹ ipam esse a create. Et ideo male dixit Auerrois q oēs aie sūt de vna / qd est impossibile fm q sup⁹ pbauim⁹ in hoc / q pbauim⁹ aiaz eē de suis pncipijs pncipijs z scōarijs z de suamet essentia z nō de alia z q est a create z nō a gnante. Et aia nō sit de istis q dixim⁹ negādo z sit de alijs q dixim⁹ affirmādo: pōt hō hēre cognitionē aie. Et p hoc q cognoscit d q ē aia z d q nō est / pōt hēre doctrina ad ordinādū aiaz ad bonos mores z ad separādū ipaz a malis.

¶ Questiones minute.

Questio. Cū aia sit ex substantia & acci-
dēte/ quō pōt esse substantia? Solutio. Aia
est de substantia in quātū est de p̄tib⁹ suba-
lib⁹ q̄ illā cōstituit in s̄bam / sicut hō qui
est de duabus substantiis scz de aia & corpo-
re & nō d̄r q̄ hō sit aliqua illarū p̄tū substā-
tialū sed q̄ est tertia substantia q̄ est de illis
& manet in tertio nūero. Et illa tertia sub-
stantia in presenti p̄posito est aia & aia est
ipsa s̄ba. **Q**uestio. Cū aia sit suba co qz
est de plurib⁹ p̄tib⁹ subalib⁹ / quare aia nō
erit accidēs / cum de plurib⁹ accidētib⁹ sit?
Solutio. Substantia & accidēs differūt ḡne.
Et p̄pter hoc licet aia sit de accidētib⁹ : nō
pōt esse accidēs / qm̄ si posset esse accidēs &
simul substantia: ambo ḡna p̄uerterent q̄ cō-
uersio est impossibilis. **Q**uestio. Quare
aia denoiatur suba & nō accidēs? Solutio.
Si aia esset accidēs nō posset esse s̄ba fm̄ q̄
iā dixim⁹. Et si esset accidēs & nō s̄ba/ eēt acci-
dētialiter sustētata & nō s̄baliter & suba esset
in accidētib⁹ sustētata & h̄ere; magis de en-
titate & nobilitate per accidētia q̄ p̄ s̄bam/
q̄d est impossibile. **Q**uestio. Quantitas
aie de quo est? Solutio. Scdm̄ q̄ dicemus
in q̄t̄tatis cap. pōt ad istā quēstionē fieri
r̄nsio. **Q**uestio. Aia Nicolai in quātū ē idea
de quo ē? Solutio. Aia Nicolai in quātū
est idea est de⁹ & sicut deus est de seipso/ ita
idea est de intellectu diuino. Et in quātū
illa idea est d̄fns ab aia Nicolai/ aia ei⁹ nō
est de essentia idee/ s̄ est de suis p̄ncipiis p̄-
p̄riis ac naturalib⁹/ vt dixim⁹. **Q**uestio. Cū
aia mouet de vno loco in aliū / illa mobili-
tas de q̄ ē? Solo. Mobilitatē aie opz p̄side-
rari duob⁹ modis/ vn⁹ ē int⁹ & ali⁹ ē foris/
& ille q̄ est int⁹ est de suis p̄tātib⁹ sic aia q̄
vult esse in vno loco in q̄ nō est & seq̄tur q̄
vult sibi velle & iste mot⁹ nō p̄ticipat cū lo-
co corpali qz nō est p̄iūct⁹ cū corpore qm̄ d̄
actu sp̄iali ē. Et mot⁹ q̄ ē extra de vno loco
in aliū nō ē realis/ imo ē sp̄s multiplicat a
p̄ intellectū q̄ eā imaginat fm̄ motū corpale
successiuū de vno loco in aliū. **Q**uestio. Aia
qm̄ mouet corp⁹ d̄ vno loco in aliū: ille mot⁹
de q̄ ē? Solo. Aia ē p̄iūct⁹ cū corpore & ex illa
p̄iūctiōe resultat hō q̄ ē de illa aia & de illo
corpore q̄re mō sibi mot⁹ ē de actib⁹ interiorib⁹
& exteriorib⁹. Interiores sunt aie q̄ mouet
corp⁹/ exteriores sūt corporis q̄d mouet d̄

vno loco in aliū mouēdo vnū pedē & postea
aliū. **Q**uestio. Aia mouet sensitiuā ad sen-
tiēdū: ille mot⁹ de q̄ est? Solo. Volūtas mo-
uet manū ad scribēdū & man⁹ mouet cala-
mum & calam⁹ mouet atramētū. Cū mot⁹
ille est aie/ man⁹/ calam⁹/ atramētū/ & ē etiā
intellectus q̄ mouet imaginationē ad l̄fas
t̄maginādū. Et est memoriē q̄ retinet intel-
lectui sp̄s q̄s multiplicat. Et iste motus in
quātū ē successiu⁹ ē de exteriorib⁹ p̄tib⁹. Et
in quātū est interior ē de sp̄ib⁹ q̄ sunt instru-
mētā motib⁹ exteriorib⁹. **Q**uestio. Albert⁹
fiteus mouet memoriā ad recolēdū & inte-
lectū ad intelligēdū & voluntatē ad diligē-
dum aquā vel vinū quas bibere optat/ ille
mot⁹ quē Albertus facit de aia de quo est?
Solutio. In quātū aia ē pars Alberti ab
ipso est possessa/ fm̄ q̄ dicem⁹ in sequētī ca-
pitulo. Et qm̄ albert⁹ est tact⁹ per vegeta-
tiuā & sensitiuā ad desiderādū frigiditatē &
humiditatē cōtra calozes & siccitatē/ & vege-
tatiua & sensitiuā sunt cōiuncte cū intellectu-
ua: quādo Albertus tāgitur per vegetati-
uam & sensitiuā / mouet intellectuā ad ne-
cessitates vegetatiue & sensitive. Et p̄pter
hoc mot⁹ ē de actib⁹ naturalib⁹ quātū ad
corp⁹ & de moralib⁹ quātū ad aiaz. **Q**uestio.
Merita q̄ hō acquirit bōi vel mali de q̄ sūt?
Solo. Moralitates bone sunt s̄situdines
p̄tū interiorū de q̄b⁹ est aia. Et ille mora-
litates sunt rōne finis sic iusticia q̄ ē p̄ lu-
dicare & meritū q̄d Martin⁹ h̄z per iusticiā
est de fine & iusticia. Et merita q̄ sūt mala
sunt de h̄tib⁹ p̄uatiuis a fine & de bōis mo-
ralitatib⁹ p̄uatis / sicut petr⁹ q̄ meref̄ mor-
tē p̄ h̄ qz iniuriose martinī filiū iterfecit.
Tertia sp̄s & vltia. 3. p̄tis p̄ncipalis.
Questio. Aia de q̄ est? Solo. Aia ē de
deō rōne creatiōis / qm̄ ipse p̄duxit
eā de nō esse in esse/ nec nō sustinet ipsaz in
esse qz si ipaz nō sustineret / reuerteref̄ ad
nō eē. **E**st adhuc aia de deo p̄ h̄ qz dat
sibi b̄n̄cia q̄ i p̄a h̄z p̄petatef̄ ac n̄as/ qm̄
absqz deo nulla aia h̄ret inclinationē ad p̄-
ducēdū bonū intelligere & velle/ & sic d̄ alijs
actib⁹. **E**st aia d̄ fine dei qm̄ ad illū finē
creauit ipaz .s. ad deū recolēdū / intelligēdū
& amādū. Quare/ sic martell⁹ ē de fine cla-
ui ita & multo meli⁹ aia ē de fine dei. **E**pp̄
b̄ aia ē obli. ad recolēdū / intellig. & amā. deū

Est etiā aia de iusticia dei/ qm̄ si est hōa
per mores/ē subiecta deo in q̄ subiectiōe iu
sticia influit remuneratiōes a dignitatib⁹
dei i quātū ipam facit beatā per bonitatē:
z magnā per magnitudinē. Et si aia ē ma
la morib⁹: est subiecta iusticię dei q̄ p̄uat fi
nes p̄ncipioꝝ aie z suarū potētiarū ad quē
finē creata ē z facit illa stare vacua illoꝝ fi
nisi. Et illa vacuitas ē ignis infernalis spi
ritualis aie. Et ē tāta pena illa quātā nul
lus hō posset cogitare dicere atq; scribere.
Est aia de fine suozū p̄ncipioꝝ qz ipsa ē
creata ad beatitudinē oīum illoꝝ. Et hac
de cā est obligata vt illa p̄ncipia deducat
ad suū finē scz vt memoria detē hēat in hūi
tudine recolēdo z intellect⁹ in itelligēdo z
volūtas in amādo. Et si aia est dānata/est
de labore suarū potētiarū qm̄ obligata est
ad p̄curādū laborē illarū. Et hoc idē ē de
suis p̄mis p̄ncipijs. **E**st aia de fine sba
rū corporalīū fm̄ q̄ dixim⁹ / qm̄ si ipsa nō
effet p̄iuncta cū corpore/sbe corporec nō pos
sent attingere suū finē i deo. Est ḡ aia obli
gata ad p̄curādū quō finis illaz sbaꝝ sit
bon⁹ z magn⁹ in corpore cū q̄ cōiuncta ē. Et
si aia est mala/ē obligata ad ferēdū penā i
quātū est ḡ finē illarū sbaꝝ. Et in isto pas
su pōt hō cognoscere quō aia mala est obli
gata magne p̄ene. **A**ia ē de hoīe in quā
tū est ps hoīs z q̄lz ps subiecta ē suo toti cū
maior nobilitas sit in toto q̄ in pte. Et pp
hoc hō mouet aiam ad suos appetit⁹ / sicut
totū qd̄ mouet ptes suas z sic bona spālia
q̄ sunt publice vtilitat⁹. **I**n aia sūt duo
modi eē scz exñtia z agētia. Et exñtia ē agē
tie in quātū est sbm illi⁹. Et rursus agētia
est exñtie in quātū dz p̄curare bñitudinē z
felicitatē exñtie. Et pp hoc est vna ps alte
rius/sicut due man⁹ hoīs q̄rū altera ē alte
rius i quātū debēt seinuicē adiuuare opan
do z hoc idē est de pedib⁹ esūdo. **I**n aia
sunt multe ptes z vna ē subiecta alteri / sic
bōitas q̄ ē subiecta magnitudinē vt bōificet
illā. Et magnitudo ē subiecta bonitati vt
magnificet ipāz. Et hoc ē in silitudinib⁹ q̄s
trāsmitit extra de qb⁹ faciūt moralitates z
merita hōa lucrātur. Et si mala est: q̄lz ps
in altera obligata est ad sustinendū penā.
In aia est memoria intellectus z volū
tatis in quātū ē arca q̄ cōseruat spēs acq̄si

tas z in ipsa possitas. Et intellectus ē me
moriz z volūtatē. Memoriz est in quātū
ipsa exigit ipleri ipēb⁹ quas itellec⁹ in ipa
ponat. Est volūtatē in quātū in agēdo añ
cedit z docet ipsam q̄ oba sint amabilia z q̄
odibilia. Et volūtas est memorie z itelle
ctus i quātū ē obligata ad desiderādū oba
z appetit⁹ memorie z itellec⁹. **B**ia dā
nata est demonis z pcti / qm̄ serua ē pene
euertnalis z qz amisit libertatē: ē serua z
nō sui ipsi⁹. Et hoc idē eēt in hoc mūdo qm̄
est in pctō nisi succurreret diuina mia: cui⁹
tatū est aia: quātū diuine iusticię. Et hoc ē
qm̄ mia dei exigit ita p̄fecte sbm ad p̄cedū
sicut diuina iusticia ad iudicādū. Et p̄pte
rea patiunt maximā culpā pctōres despe
rati qz in diuina misericordia nō hnt spes.

Questiones minute.

Qo. Aia est angeli? Solo. Nulla aia ē
angeli in hac p̄nti vita / sed ē sui ipsi⁹ vt pre
dixim⁹ / qm̄ si in hac p̄nti vita eēt angeli/an
gelus ipsam cogeret ad suos appetit⁹ z nō
hēret libertatē ad faciēdū bonū vel malū.
Et tñ nos p̄bauim⁹ in sc̄a spē q̄ aia ē de
seipsa libere. **Q**o. Atrū aia sit cōsciētia?
Solo. Aia est rōnuz fm̄ q̄ ē suozū p̄ncipio
rum sicut bonitatis / qm̄ in quātū ē bōitat⁹
z bonitas ē rō ad faciēdū bonū: qm̄ hō mo
uet aiaz ad malū / rō boni ē sbz p̄scie. Et hoc
idē de magnitudine. Et pp hoc aia q̄ est rō
num ē p̄scie scz q̄ est obligata ad sequendū
illud qd̄ p̄scia sibi req̄rit z qm̄ agit ḡ p̄sciaz:
manet ita ḡ sua p̄ncipia / sicut captiu⁹ ḡ suū
dñm. **Q**o. Si vn⁹ hō alterū multū dili
git: aia illi⁹ q̄ amat est aie amati? Solutio.
Charitas cōiungit duas volūtatē vel plu
res ad vnū finē. Et pp hoc fm̄ hitū chari
tatis pōt vna aia eē alteri⁹ / z illa seruit⁹ est
de libertatis actu / qm̄ charitas nō ē coacta:
quāuis vnū amicū ad alterum cōstringat.
Qo. Volūtas hz duos act⁹ scz amare z
odire: inde quēro vtrū odire sit de amare?
Solo. Actus amādi ē vt sequat⁹ finis volū
tatis q̄ q̄scit in amare z odire ē instrumē
tum ad euertādū labores voluntatis vt nō i
pediāt detē. Et pp hoc fm̄ q̄ p̄ns ē de añte:
est actus sc̄s p̄mi. **Q**o. An intellectus
credit aliqd̄ qd̄ nō itelligit / ē illud credere
de intelligere? Solo. Intellectus hz duos
actus vn⁹ ē positiu⁹ z ali⁹ necessari⁹ / poss

ut
sustinetur

sitiuus est p̄m̄ in q̄tū supponit aliqd esse
 verū vel f̄m̄ vt ip̄m̄ possit itelligere. Et pp̄
 hoc actus positiu⁹ ē ip̄s̄ necessariū in q̄tū
 est instrumētū illi⁹ qz p̄us opz credere q̄ i
 telligere. ¶ Q̄o. Memoria recipit in p̄nci
 pio sp̄s quas itellect⁹ lucrat⁹ z post modū
 ipsas reddit. An̄ i q̄tū sp̄s recipit sūt sp̄s
 noue z in q̄tū ipsas reddit sūt antiquę. Et
 pp̄ hoc q̄ro/vtruz sp̄s noue sūt de antiq̄s
 an antiq̄ de nouis? Solo. An̄ itellect⁹ po
 nit sp̄s nouas i memoria fm̄ naturā sunt
 confuse z qn̄ ipsas abstrahit sunt digeste.
 Et hoc appet in puo puero q̄ nō itelligit
 ita bñ sicut facit qn̄ ē in p̄fecta etate. Et pp̄
 hoc ē finis in sp̄b⁹ antiq̄s i qb⁹ memoria
 q̄scit z laborat i cōseruādo sp̄s p̄fusas no
 uas. Sūt ḡ sp̄s noue de antiq̄s sicut p̄nci
 pium z mediū de fine. ¶ Q̄o. In aia sunt
 duo ḡna bōitatis/vnū suble z aliud acc̄nta
 le: q̄rit̄ vtrū istoz est alteri⁹? Solo. S̄ba est
 per se ipsaz sustētata / z acc̄ntia nō/z suba ē
 finis z acc̄ntia se h̄nt ad illū finē. Est ḡ s̄ba
 per se ipsaz z acc̄ntia sunt pp̄ subaz/cū sit hoc
 q̄ accidētia sūt vt sit suba/nō aut suba ē/vt
 sūt acc̄ntia. Est ḡ bōitas acc̄ntalis de suba
 li. ¶ Q̄o. Bōitas subalis dat suā bōitatez
 acc̄ntalē magnitudinē i q̄tū ip̄az bōificat:
 q̄rit̄ ḡ vtrū illa bōitas acc̄ntalis p̄ quā ma
 gnitudo ē bōa sit de magnitudine/an d̄ bo
 nitate sbali? Solo. Bōitas magnitudinis
 est q̄litas approp̄ata z ē p̄p̄a q̄litas bōitat̄
 subalis. Et qm̄ p̄p̄iū mai⁹ est q̄ approp̄a
 tū: est bōitas ~~subalis~~ p̄p̄a d̄na bōitatis acc̄n
 talis approp̄ate. Et in q̄tū ipsaz approp̄a
 uit ē data z ē de magitudine q̄ ip̄az recep̄t
 z ē ab ea hituata. ¶ Q̄o. In q̄dlz actu vir
 tuoso opzq̄ sūt ligamē virtutū z sepatio vitio
 rū/vñ qn̄ hō ē i ḡfa/q̄ro q̄ v̄t̄ moralis ē al
 teri⁹? Solo. In actu recolēdi sūt itellect⁹ z
 volūtas memōc z i actu itelligēdi sūt m̄mō
 z volūtas itellect⁹. Sili mō in actu fidei sunt
 sp̄s z charitas fidei zc̄. Et h̄ idē d̄ virtutib⁹
 cardinalibus nec non de vitijs oppositis.
 ¶ Q̄o. Atrū in inferno vna aia sit alteri⁹?
 Sō. In grāo pipis fin̄ igit̄ ē fin̄ alioz elo
 rū z h̄ ē/qm̄ i pipe ē maḡ d̄ calore q̄ d̄ alijs
 q̄litatib⁹. Mō sili fm̄ q̄ vna aia est occasio
 dānatōis alteri⁹ ē sua illi⁹ aic̄ occōnate p̄
 ip̄az ad dānatōez. z illa fuit̄ ē sustētatio pe
 ne pp̄ p̄az maior̄z aie occōate ad dānatōez.

¶ Quarta pars principalis huius libri q̄
 inquit q̄re est aia/z primo de p̄ma specie.

Questio.

Aia q̄re ē essentiali
 ter? Solo. Aia ē pp̄
 hoc qz ē creata z qz
 hz cām/qm̄ postq̄ ē
 cā/opz q̄ sit effectus/
 sicut si ē sol/opz q̄ sit

dies. Et si est operās/opz q̄ sit operatum.
 Est ḡ aia qz est effect⁹ dei q̄ ipsam creauit.
 ¶ Est aia qz est de suis p̄ncipijs naturali
 bus z nō d̄ alienis/sicut de sua p̄p̄a bōitate
 magnitudine zc̄. de qb⁹ p̄ncipijs est cōstitu
 ta sua essentia z sili p̄p̄iū esse/sicut suba q̄
 est de multis ptib⁹. Et est h̄c vel illa suba/
 qm̄ ē de his vel illis ptib⁹. ¶ Est aia p̄ for
 mā z materiā sicut hō q̄ ē per aiaz z corp⁹/
 sicut panis p̄ farinā z aquā. Et pp̄ hoc aia
 est p̄ se ipsaz i quātū ē de hoc qd̄ ē. Et nō eēt
 hoc qd̄ ē/si forma z materia suę eēt alteri⁹
 z nō sui ipsi⁹. ¶ Est aia per suas. 3. p̄os. s.
 per memoriā itellectū z volūtatē q̄ sunt de
 sua essentia z ip̄a ē ex ip̄is/sicut triāgul⁹ est
 ex trib⁹ angul⁹. Et ē pp̄ hoc triāgul⁹ qz ē ex
 illis trib⁹ angulis. ¶ Aia ē p̄ sua p̄p̄a acci
 dētia sine qb⁹ eē nō pōt. Et qz ē de illis acci
 dētib⁹ z de ptib⁹ formalib⁹ z materialib⁹ i
 qb⁹ illa acc̄ntia sūt sustētata: pp̄ hoc aia est
 postq̄ sūt illa acc̄ntia z i tali suba sustētata.
 ¶ Est aia pp̄ hoc qz oēs sue p̄tes cōcordā
 tiā h̄nt i p̄stituēdo vnā subaz q̄ ē aia. Est ḡ
 aia per cōcordatiā postq̄ est de cōcordatiā.
 ¶ Aia ē qz hz act⁹ it̄insecos p̄pos z natu
 rales. s. memorare/itellegere z amare ex q̄
 bus ē z sine qb⁹ eē nō posset/qm̄ sua memo
 ratiuitas z sua memorabilitas nō p̄nt esse
 absq̄ memorare qd̄ sit de eaz essentia. Et
 hoc idē de itellectiuitate z itelligibilitate q̄
 nō possent eē absq̄ itelligere qd̄ ē de eaz es
 sentia. Et hoc idē de velle qd̄ est de essentia
 volitiuitatis z volibilitatis. Est ḡ aia qz ē
 ex trib⁹ actib⁹ it̄eriorib⁹ q̄s dixim⁹. ¶ Est
 aia qm̄ oia p̄ncipia q̄ dixim⁹ (ex qb⁹ ē) dāt
 inuicē vnū alteri suā similitudinē/sicut
 bōitas q̄ suā dat similitudinē magnitudinē in
 quātū ip̄az facit bonā. Et sicut magnitudo
 q̄ suā dat similitudinē bonitati in q̄tū ip̄az fa

L

cit magnam et sic de alijs / et quia anima est ex il-
lis similitudinibus ideo est hoc quod est. **¶** Anima
est propter hoc / quoniam sue potentie sunt de suis
principiis / sicut memoria que de bonifica-
tione / magnificentia durabilitate
et alijs huiusmodi recolitur. Et de bonifica-
tione / magnificentia / durabilitate
et alijs huiusmodi recolitur. Et de bonificare /
magnificare et durare habet suum essentiale re-
colere. Et hoc idem de intellectu que huiusmodi in-
tellectu de illis eisdem bonificatione
magnificatione et durabilitate et alijs
de quibus memoria sua huiusmodi recolitur. Sed
quia memoria habet illa principia sub ratione reco-
lere et intellectus sub ratione intelligere: sunt defini-
tes potentie memoria et intellectus. Et hoc idem
est de voluntate. **¶** Est anima propter hoc quia est
de spiritualibus principijs / quoniam si esset de corporali-
bus non esset hoc quod est / et esset hoc quod nunc non
est / sicut filius martini que est homo / quoniam est filius
hominis et femine que est de specie humana. **¶** Pate-
fecimus ergo et signum quod anima est formaliter et
materialiter et quod habet tale esse / quale habet
secundum naturalia principia talia et non alia.

¶ Questiones minute.

¶ Q. Postquam anima est per suam essentiam et naturam
que operatur per deum esse sustentata? **Solo.** Si anima
non potest esse per seipsam / producta de non esse i-
esse / suum esse non potest sustentari per seipsum sim-
pliciter. Et quod sit sustentatum per seipsum hoc
est in quantum est in natura positum et est per
seipsum hoc quod est / et quia habet hanc essentiam et
naturam / sicut panis que est propter hoc panis
quoniam est de farina et aqua. Et sicut ipse non potest
diu sustentari quoniam est de elementis extrinsecis: ita
anima non potest esse sustentata per seipsam quoniam est
producta de non esse et non est producta per seipsam.

¶ Q. Postquam anima est per deum sustentata /
quomodo manet hoc quod est per seipsam? **Solo.**
Anima manet hoc quod est per seipsam in quantum
est de hoc quod est / sicut substantia que est per seipsam
manens postquam est de forma et materia / in li-
cet substantia sit per se ipsam manens postquam est
de partibus que per se ipsas manent congrega-
te quaedam cum alijs: non propter hoc substantia potest
stare simpliciter per seipsam in duratione
et tempore quoniam per illud oportet ipsam sta-
re et durare per quod est in tempore et dura-
tione posita. **¶** Questio. Quare anima est de
illis principijs de quibus est et non de alijs?

Solutio. Anima postquam est operatur que sit qualis et
talis et non altera. Et propter hoc competunt sibi
illa principia quibus sit hoc quod est et hec anima
et non illa / ut sunt multe anime. **¶** Q. Quare
anima non est tota de principijs substantialibus / cum
principia substantialia nobiliora sint accidentalibus?
Solo. Anima non posset esse hoc quod est / si
non esset de hoc quod est / sicut homo qui non posset
esse homo / si non esset de anima rationali et corpo-
re elementato / vegetato / sensato et imagina-
to / et quod habeat quantitatem / colorem et alia accidentia que
ei pertinent. **¶** Q. Si anima appetit sicut quantitas spiritualis
et talis qualitas specialis et non alia et hoc idem
est de talibus actione et passione et relatione absque
quibus accidentibus suis partibus subales esse non possunt.
¶ Quare anima est de materia cum sit simpliciter forma?
Solo. Si anima esset forma et non esset ex materia: sua
forma non esset de principijs formalibus / s. de bo-
nificatione / magnificentia etc. quoniam illa non posset esse
absque proprijs et essentialibus principijs mate-
rialibus scilicet bonificabili / magnificentia etc.
que sunt de essentia anime et que de illis formalibus
et materialibus sunt actus interiores / scilicet bonifi-
care / magnificentia etc. Et supposito quod essent
principia formalia de essentia anime et non mate-
rialia / destructis partibus passivis oporteret
destrui activas et esset anima rationalis corruptibi-
lis. Et tamen nos iam probauimus ipsam esse imor-
talē. **¶** Q. Quare deus non creauit animas
nobiliores quam mo sunt? **Solo.** Nullus ens
potest esse nobilior recolibilitate / intelligibilitate
et amabilitate dei nec deus posset creare
ita nobiles recolitatem / intellectum et
amativum / sicut sunt sua recolibilitas / intel-
ligibilitas et amabilitas / quoniam si ipsas posset
creare / posset creare infinitas creaturas in
bonitate / magnitudine / eternitate / potestate / sa-
pientia / voluntate / virtute / vite / et gloria et pos-
set multos deos creare / quod est impossibile.
Creauit ergo deus animas in illa nobilitate que
magis est proportionata finitati creature in
magnitudine bonitatis et infinitati creatoris
in magnitudine bonitatis quoniam nulla creatu-
re potest esse nobilior nec melius proportionata
diuine recolitati / intelligibilitati et ama-
bilitati / sicut est memoratiuitas intellectu-
alitas et amatiuitas creata. **¶** Questio.
Quare deus non creauit animam potentiorē?
Solutio. Omne quod est creatum est creatum pro-
pter recolibilitatem / intelligibilitatem et ama-

biliter enim dei. Et sicut est creatum propter illum finem: est creatum cum proportione potestatis sicut partes totius quae sunt ipsi toti proportionate. Et si deus creasset aie maiorem potestatem quam illam quam creavit non esset illa potestas proportionata cum alijs partibus aie/sicut si nasus Alberti esset quantum est caput eius: non esset proportionatus cum facie nec cum suis partibus.

Q. Quare aia est de primis principijs sed de bonitate/magnitudine etc: sed quod esset simpliciter de forma et materia? Solutio.

Si aia esset tantummodo de forma et materia/ et forma et materia non essent de naturali bonitate/magnitudine etc: non essent forma et materia per se bone / magne etc/ et non haberent in se naturam nec rationes ad faciendum bonum/magnus/durabile / potes/amabile/virtuosus verum/nec gloriosum et esset aia defectiva in suis principijs et non haberet libertatem ad lucrandum per moralitates merita boni/vl mali.

Q. Quare aia tres habet potentias et non plures neque pauciores? Solutio. Nulla creatura potest attingere deum nisi per recolitum/intellectum et amantem/ quoniam deus non potest bonificari ab alia creatura nec infinitari nec eternari. Et sic de alijs dignitatibus quod tantummodo est recolibilis / intelligibilis et amabilis et suis recolibilitati/ intelligibilitati et amabilitati sufficit una recolitivitas/ una intellectivitas/ et una amantivitas quae attingat bonitatem dei magnitudinem/ eternitatem etc. Et propter hoc si in aia essent plusquam tres potentie/esset in ipsa superfluitas. Et si minus essent/esset defectiva secundum tria oba quae diximus.

Q. Quare in aia bonitas non est de memoria/intellectu et voluntate et memoria/intellectus/et voluntas sunt de bonitate? Solutio.

Secundum naturam ordinem omnino totum est de partibus et totum non producit suas partes / quoniam si produceret: produceret seipsum/sed plures partes per aliud producte et congregatae constituunt totum. Et hic ordo esset destructus in aia: si bonitas/magnitudo etc. essent secundaria principia/et memoria/intellectus et voluntas primaria.

Q. Secunda species quartae partis principalis.

Q. Aia finaliter quare est? Solutio.

Aia est principaliter ut deum recolat/intelligat et amet/ quoniam nobilior finis quam ipsa potest habere est contemplari deum. Et propter hoc creavit deus animam propter seipsum/ut

animam crearet ad nobilior finem. Et si ipsam creasset principaliter propter seipsum: fecisset sibi ipsi iniuriam. Et aia habet maiorem quietem et beatitudinem in contemplando seipsum quam deum/ quod est impossibile.

Q. Est aia/ ut sit homo quoniam absque aia homo non potest esse. Et quod homo est: potest homo contemplari deum cum omnibus creaturis cum homo participet cum omnibus creaturis et cum ipsis vivere possit deo. Et hoc ipse non potest facere si aia non esset.

Q. Est aia propter hoc ut cum ipsa et per ipsam substantie corporales attingant suum finem in deo ut diximus.

Q. Deo diligit suas recolibilitatem/ intelligibilitatem et amabilitatem. Et quod aia ipsum potest apprehendere recolendo/intelligendo et amando/diligit deus sine aie. Item aia creata est a deo ut diligat ab ipso. Et illud amari est suus finis et perfectio.

Q. Est aia ut divina bonitas quae est ens ipsiale influat suam in creando similitudinem. Et sic de magnitudine/ eternitate/ potestate/ sapientie/ voluntate/ virtute/ veritate et gloria divinis.

Q. Est aia ut deus participet cum creaturis corporalibus quoniam in hoc quod aia participat cum ipsis creaturis (quod coniuncta corpori) et deus participat cum aia: influentibus divinis rationibus similitudines suas in aiam: prout deus et quilibet ratio divina participat cum creaturis cum quibus aia participat.

Q. Est aia ut sint virtutes morales cum quibus deo sit per hominem recolitur/ intellectus et amatur/ quoniam secundum iustitiam dignum et iustum est ut deus sit recolitur/ intellectus et amatur. Et secundum prudentiam dignum est ut sapienter sit recolitur/ intellectus et amatur. Et hoc idem de fortitudine et alijs virtutibus. Hoc autem esse non posset si aia non esset.

Q. Est aia ut deus rationem habeat ad faciendum bonum et magnum bonum et durable homini quoniam meretur illud bonum ratione virtutum acquirere tantum cum libertate. Sed hoc esse non posset si aia non esset.

Q. Est aia: ut sit scientia cum qua homo cognitionem habeat de praeteritis atque futuris. Et quod homo per animam scientiam habet: est aia instrumentum homini ad plura cognoscendum/ recolendum et amandum. Et propter hoc homo est positus in via: ut per plura contemplando deum/ serviat ipsi.

Q. Est aia ut sint artes mechanicae sine qua esse non possunt/ et sine quibus creature corporeae essent otiosae/sicut si esset fabrilis non esset: ferrum non haberet finem in martello nec in clavo nec ignis in calefactione

do ferrum. Et sic de alijs similibus istis.

Questiones minutę.

Questio. Quare deus non creauit ani-
mā in tali statu q̄ nō posset peccare? Solu-
tio. Si aīa nō posset peccare: homo nō pos-
set libere seruire deo / s; coacte. Et nō esset di-
gnus vt deus ipsum amaret z remunera-

ret z amitteret finis libertatis z iusticia di-
uina nō haberet subiectū in quo posset iu-
dicare. **Q**uestio. Quare aīa q̄ cecidit i pctm̄
nō pōt per seipsaz surgere a pctō? Solutio. Si-
cut hō q̄ iniuriose occidit aliū hōiem z ma-
net in carcere regis nō pōt inde exire q̄uis
velit exire: sic aīa q̄ cecidit in pctō nō pōt exi-
re a carcere diuine iusticie (q̄ fortior ē carce-
re regali) q̄uis aīa velit exire / s; qz mia dei
h; ita magnum ius i illa aīa: quū p̄mum
ipsa se vult iudicare tā cito pōt a carcere exi-
re z pōt se velle iudicari per posse p̄cedi z
iudicādi cū quo posse pōt surgere. **Q**uestio.

Quare deus nō creat aīaz i statu q̄ nō possit
ignorare? Solutio. Si aīa nō potuiss; ignora-
re: memō nō posset obliuisci z i vno z eodē
nūc h̄ret oēs spēs z itellect⁹ nō eēt iuestiga-
tiu⁹ nec practic⁹ / qm̄ organa corpea nō pos-
sent illā tā magnā itellectiuitatez sustinere
z eēt aīa in hoc seculo i illa p̄fectiōe in qua
erit in alio / si ē btā. **Q**uestio. Quare aīa h̄t
cor pro organo ad volēdū? Solutio. Cor ē

fontis sanguinis q̄ ē cōplexiōis aeris / z san-
guis ē illa pars q̄ citi⁹ cōuertit̄ in aliā spēm
q̄ aliq̄ alia pars corpis / z qz volūtas ma-
gis p̄pere attingit suū obz q̄ memō z intel-
lect⁹: p̄ hoc datū est sibi cor i instrumētū.

Questio. Quare cerebrū frōtis datū ē in or-
ganū intellectui? Solutio. Nulla potētia ē ita
nec tm̄ inuestigatiua sicut itellect⁹ / qm̄ ipse
est q̄ causat d̄rias iter spēs. Et qz imagina-
tio attingit sensum z itellect⁹ attingit sensū
in imaginatiōe z frōtis cerebrū p̄cipat in
illo loco in q̄ sit maior collectio sensuū p̄ti-
culariū / sicut i capite sursum supra nasū in-
tus iuxta supcilia in quo ē vnū cētrū vbi cō-
gregat̄ vnū cētrū audiēdi / vidēdi / odorādi z
gustādi: p̄pter hoc cōpetit sibi meli⁹ illud
cerebrū in organū q̄ aliq̄ alia pars corpo-
ris. **Q**uestio. Quare cerebrū posteri⁹ datū
est in organū memorie? Solutio. Sicut in-
tellectus z ignis conueniūt per cōcordatiā
luminis spiritualis z luminis corporalis:

sic memoria z terra cōcordāt per modū cō-
seruationis corporalis z spiritualis / quo-
niam terra p̄seruat spēs corporales z ipas
reddit soli z agenti naturali qd̄ ipas gene-
rat z innouat. Et memoria reddit fantasi-
cas spēs intellectui z ipas cōseruat. Et p̄-
pter hoc qz reddit species corporales intel-
lectui per imaginationez: datū est cerebrū
posteri⁹ memorie. **Q**uestio. Quare mediū
qd̄ ē iter cerebrū aīri⁹ z cerebrū posteri⁹ da-
tur in organū imaginatiōi? Solutio. Secū-
dum q̄ predixim⁹ vn⁹ locus est q̄ est cōior
sensib⁹ p̄ticularib⁹ q̄ aliq̄s alius locus cor-
poris z ille p̄cipat cū cerebro anteriori z
posteriori. Et in medio loco ē organū ima-
ginatiōis: vt intellectus imaginari possit
spēs corporales z memoria simili mō. Et
hoc nō esset in ita bona dispositiōe / si ipsuz
organū imaginatiōis nō p̄ciparet cū illo
loco cōi quē diximus. **Q**uestio. Quare aīa
mouet vegetatiuā ad vegetādū z sensitiuā
ad sentiendū z imaginatiuā ad imaginan-
dum? Solutio. Finis omniū partū corpo-
ris est hō. Et finis homis est deū memora-
re / intelligere z amare / s; sicut hō mouet
se ad suū finē p̄ncipalē mouēdo iuā aīam
ad illū finem / ita aīa mouet corporis p̄tes
ad finem hoīs / quoniā si illas nō moueret
nō eēt aīa instrumentū fini illarū q̄ finis
est deus (vt iā dixim⁹) vt cū ipis fuit deo.

Questio. Hō qui iacet in lecto suo z te-
net oculos clausos z nō audit aliqd̄ nec tā-
git aliqd̄ corp⁹ aīatū: qm̄ recordat̄ aliq̄ dele-
ctationē carnalē / q̄re mouet imaginatiōez
ad imaginādū illā delectationē z imagina-
tio quare mouet corpus ad sentiendū illā
delectationē carnalē? Solutio. Quia aīa
est coniuncta cū corpore: sunt p̄tes ipsius
aīe coniuncte cum corporis p̄tibus / z quan-
do aliqua potētia habet suū actū (sicut me-
moriam quando h̄t memorare) excitat cum
suo actu actū alteri⁹ potētie cū qua p̄cipat
in tantum q̄ miscentur actus alij cū alijs.
Et ex omnibus est vn⁹ actus cōmunis qui
est homis opus. **Q**uestio. Quare ho-
mo reminiscitur aliquid / qd̄ nō vult remi-
nisci z quare intelligit illud qd̄ non vult in-
telligere / quoniā videtur q̄ anima moueat
hominē ad obiecta (quę non vult habere)
coacte z q̄ homo nō moueat aīam ad illa?

Solutio. Quia homo vigilat nulla potentia aie ociosa potest esse simpliciter quoniam si esset: homo non vigilaret sed dormiret. Et quia homo multoties non considerat finem quare est nec finem suarum partium nec finem aliarum substantiarum: propterea a fortuna recipiunt sue potentie aliquid oba non desiderata: ut moueant totum. scilicet hominem ad finem desideratum. Et non mouent illum coacte / sed excitant et terant ut ipse de necessitate ipsa moueat ad oba desiderabilia.

Quinta pars principalis que est de quantitate anime et primo de prima specie.

Questio

Utrum anima habeat simpliciter quantitatem? Solutio. Anima habet simpliciter quantitatem que est quanta sua simplex substantia / sicut bonitas substantia / que habet bonitatem acci-

dentalem quam concipiat ceteris principijs ut sunt bona. Sicut modo bonitas habet quantitatem simpliciter que simpliciter est quanta et cum illa quantitate est quanta bonitas quam concipiat magnitudini / durationi et ceteris principijs quam absque quantitate non possit ipsis suam bonitatem accidentalem concipere. **Si** anima non haberet simpliciter quantitatem / non posset habere aliquod principium simpliciter quantificatum per quantitatem sicut bonitatem / magnitudinem / durationem etc. quoniam sic quantitas esset composita et non simpliciter: essent principia composita et non simplicia quod est impossibile / quia compositio non potest esse absque principijs simplicibus de rebus per essentiam. **Et** ocreta bonitatis sicut sunt qualia per qualitatem. scilicet quod unum est bonificans et alterum est bonificabile / ita sunt quanta per quantitatem. **Ita** bonificabile absque quantitate minime posset disponi naturali potestate actiue ut esset bonificatum / nec bonificare sine quantitate posset proportionari potentie actiue et passive. **Simplex** quantitas anime est ita de se ipsa et posita in esse principium simpliciter sicut prima species tercie partis. Et illa quantitas simpliciter concipit se simpliciter omnibus principijs impunit in quolibet principio simpliciter quantitatem appropriatam. Et propter hoc quolibet principium est dispositum ad essendum ratione quantificandi secundum suam speciem / sicut bonitas que est ratio sub certa quantitate bono ut agat bonum quantificatum mensuratum per quantitatem. **Si** simplex quantitas anime quia est spiritualis: non est imagin-

nabilis / sed intellectus ipsam accipit in similitudine quantitatis corporalis / sicut ignis simplex que quantus est per simpliciter quantitatem. Et si sua quantitas esset composita et non simpliciter: ipse non esset elementum quantum simpliciter nec posset habere simpliciter colorem nec simpliciter lucem. Et sic de suis alijs simplicibus quantitatibus et proprietatibus. **Simplex** quantitas anime non extendit secundum locum partis sicut corporalis / quoniam substantia anime sicut est dispersa a colore et superficie: sic est dispersa et elongata a longitudine / latitudine et profunditate secundum suam essentiam et naturam quia sua quantitas est ens ratione cuius anima est quanta et in uno loco et non in alio et est hec anima et non illa et habet terminum virtutis et non plus nec minus. **Simplex** quantitas anime secundum unum modum est continua et secundum alium discreta et particularis. **Modus** que est continua / sicut quantitas continua que secundum suam speciem est continua in quibusque parte anime sicut albedo que continue est per totam materiam et formam niuis et lactis. **Quantitas** punctualis et discreta est / sicut quantitas cuiuslibet principij anime / quoniam secundum speciem bonitatis una pars quantificata est illa que est ipsi appropriata et alia pars quantificata est illa que magnitudini est appropriata. Et quia nullum principium est extra alterum: sua quantitas non potest esse continua / quoniam si esset / esset anima de partibus que non essent altere in alteris sicut camera que est de lapidibus que non exiit alij in alijs / et sicut parietes que non sunt in tecto. **Quantitas** anime non est pars substantialis / quoniam si esset: haberet secreta simplicia substantialia vel quantificatiua quantificabile et quantificare. Et illa anima que haberet maiorem quantitatem / haberet maiores habitus et actus morales absque libertate / quod est impossibile. Est ergo quantitas passiva potest disposita passioni substantias actionibus substantialium principiorum anime secundum quod de ipsa voluerint operari et producere suas similitudines ac virtutes lucrari et spes multiplicare. **Quia** in intellectu in imaginatiua imaginatur diuisibilitatem totius corporalis quantitatis et considerat illam diuisibilitatem infinitam durante substantia quantitatis / inclinationem habet ad considerandum quod anima sit diuisibilis postquam habet quantitatem et talem inclinationem habet ratione imaginatiue non denudate a speciebus que sunt similitudines substantiarum corporaliu. Sed si intellectus remoueret et denudaret a substantia quantitatis corporalis (sic loquendo) longitudinem et latitudinem profunditatem: tunc non posset considerare quod illud quantum est diuisibile. Et propter hoc intellectus denudat a quantitate spirituali longitudinem / latitudinem et profunditatem / que non

potest considerare q̄ subm̄ q̄tatis sp̄ialis
sit diuisibile. Et hoc idē est de extēsiuita
te. ¶ Tres potētie aie sicut sunt d̄ntes p
d̄fiā z cōcordātes per cōcordātiā: sic sūt q̄
te per q̄titatē z sine q̄titate nō possent esse
d̄ntes nec cōcordātes qz omēs tres essent
vna z eadē potētia in numero z ipsa nō eēt
actiua nec passiua/qd̄ ē ipossibile. H̄z ḡ aia
q̄titatē z sicut tres potētie h̄nt simplices p
p̄tates sc̄z recolitiuitatē / intellectuuitatē z
amatiuitatem per simplicē differentiā / ita
h̄nt ipsas simplices per simplicē q̄titatez.

¶ Questiones minute.

**Q̄. Simplex quātitas aie quō pōt esse
simplex absq̄ cōtinuitate? Solo.** R̄s̄io hu
ius q̄stionis manet in septimo pagrafo su
pradicto z etiā possum̄ cōsiderare istā sili
tudinez. Ferrū gladij/clauj z martelli ma
net in continua q̄titate in q̄lz fm̄ essentiā z
spēm / in q̄ cōtinuitate stare nō posset absq̄
q̄titate / tū illa cōtinuitas est sustētata in di
cretis q̄titatib̄ in q̄bus nō manet p̄tinui
tas toti sp̄i ferri. Et supposito q̄ gladius
clauj z martellj essent ptes altere in alterj
z q̄ remaneret q̄lz ps in sua sp̄e: seq̄ret de
necessitate cōtinua q̄titas z discreta. Cōti
nua sc̄dm̄ essentiā. Discreta sc̄dm̄ speciem.

**Q̄. Simplex q̄titas z cōtinua sunt in
aia cōuertibiles? Solo.** Sc̄dm̄ spēm q̄titas
cōtinua z simplex cōuertunt̄. S̄z seclidū q̄
vnū p̄ncipiū differt ab alio h̄z vnū p̄ncipiū
vnā q̄titatē z aliud aliā / p̄pter hoc q̄titas
cōtinua z simplex fm̄ q̄ subiecta nō sūt cō
uertibilia cōverti nō possunt. ¶ **Q̄. Luz
intellectj sit ex naturali bonitate magnitu
dine z ceteris p̄ncipijs s̄be: quō p̄t h̄re sim
plicē q̄titatē? Solo.** Sicut itellectj ē de sim
plici bōitate z de simplici magnitudine zc̄ /
sic est de simplici q̄titate z sic h̄z simplicē
bōitatē / simplicē magitudinē zc̄: ita h̄z sim
plicē q̄titatē. ¶ **Q̄. Ip̄ostq̄ q̄titas itelle
ctj ē simplex: sua simplicitas ē de ḡnali sim
plicitate / an h̄z ip̄az de seip̄a? Solo.** Sic aia ē
bōa p̄ bōitatē z magna p̄ magitudinē: ita ē
simplex p̄ simplicitatē. Et p̄pterea simpli
citas q̄tatis ē vna ps cōis simplicitatis.

**Q̄. Simplex q̄titas quō p̄t eē mā z s̄bz
p̄posite q̄titatē? Solo.** Nō eēt v̄le si nō eēt
p̄ticularia ex q̄bz ē p̄gregatū. Et si p̄ticularia
i v̄li eēt destructa i t̄m q̄ nullū remaneret

in suo nūero: v̄le nō h̄ret i q̄ eēt nec d̄ q̄ eēt.
Et ob hoc eē nō poss̄. ¶ **Q̄. Simplicē q̄
titatē q̄s extēdit i plures ptes? Solo.** Sc̄dm̄
q̄ dixim̄ q̄: itas ē p̄o passiuā dispōita mul
tis h̄tib̄ z rōne actiuitatū p̄ncipioz s̄baliū
q̄dlz p̄ncipiū accipit ab ipsa t̄m q̄to idiget
ad suū p̄puz nūerū z suos acc̄. ¶ **Q̄. Ex
tēstas simplicis q̄titatē quō pōt esse absq̄
supficie s̄be? Solo.** Sc̄dm̄ q̄ iā dixim̄ / ita di
scōuenit s̄be sp̄iali supficie / sic color. Et p̄p̄
hoc extēstio q̄titatē sp̄ialis ē sustētata i p̄nci
pijs d̄ntib̄ nūero z essētia z nō idiget sp̄
ficie sic nō idiget colore. S̄z intellectj vadit
claudicādo p̄p̄ imaginationē / in q̄tū nō de
purat̄ ab sp̄eb̄ q̄ sunt silitudines corpaliū
s̄baz. ¶ **Q̄. Atrū aie sint i nūero pari an
ipari? Solo.** Sic p̄ncipiū nūeri ē iparj / ita
opz q̄ finis suj sit ipar fm̄ numerū subarū
naturalij z hoc ē vt par sit deteriatj in ipa
ri sicut ē inceptj in ipari z vt p̄ncipiū z finis
maiorē h̄ant p̄cordātiā z etiā vt ipar maio
rē h̄eat idiuuitatis silitudinē q̄ par. Est
ḡ nūerj aiaz ipar. ¶ **Q̄. Cū vna aia nō
sit altera: nunqd̄ deteriatj p̄ q̄titatē p̄tiguā?
Solo.** Sc̄dm̄ q̄ iā dixim̄ aia nō h̄z q̄titatē
dispōitā ad essendū in loco q̄ ē cōditio cor
poris. Et ē dispōita ad essendū teriata per
suāmet q̄titatē. Et p̄pterea nō sequit̄ q̄uis
h̄eat q̄titatē q̄ vna aia sit cōtigua cū altera
z ē q̄ aia petri extra suū corp̄ sit cōtigua
cū aia thome / cū sit ita q̄ petrj sit in vno lo
co z thomas i alio. ¶ **Q̄. Aia hois ma
gni ē maior q̄ aia hois pui? Solo.** Intelle
ctus fm̄ q̄ dixim̄ vadit claudicādo z ē in
firmj q̄n̄ cōsiderat corpis p̄ditōes siles cō
ditōib̄ aie. Et qz p̄siderat hoiez magnum
maiorē paruo per q̄titatē corporalē (ita lo
quēdo) ideo iclinat se ad cōsiderādū maio
rē eē aiam hois magni q̄ parui. S̄z q̄n̄ p̄si
derat aiaz simplr fm̄ suas cōditōes: nō cō
siderat vnā aiam maiorē eē altera fm̄ extē
sitatē corporalē. S̄z fm̄ extēsitatē sp̄ialē diffu
sam i bōitate / magnitudine / durōne / p̄tate / sa
pia z volūtate. ¶ **Sc̄da sp̄es. 5. ptis.**

**Q̄. Atrū aia h̄eat quātitatē cōpo
sita? Solo.** Sc̄dm̄ q̄ diximus aia est
de multis p̄ncipijs z q̄dlz p̄ncipiū simplicē
h̄z quātitatē. Et qz q̄dlibz p̄ncipiū oportet
esse in alio opz etiā quātitatē cuiuslibet esse
in alia / z sic ex oibus resultat cōposita quā

potest fieri earum compositio/ quoniam si ita non esset: non posset esse creatio absq; successione/ quonia essent ptes ante q̄ totū & haberet creatio cōditiones agentium naturalium/ qd̄ est impossibile/ qm̄ iā non esset creatio/ s; opus naturale. ¶ Q̄. Cōposita q̄ritas aie de q̄ ē? Solo. Sicut simplicitas sbe simplicis ē ita de simplicitatib⁹ suarū p̄tū sicut ip̄a essentia de illis p̄tū: sic q̄ritas cōposita ē de multis simplicib⁹ q̄ritatib⁹. ¶ Q̄. Simplex bñ pōt eē de simplicib⁹ p̄tū/ sed p̄positū quō pōt eē de simplicib⁹/ cū differāt ḡne/ sicut sba & acc̄tis/ qd̄ accidēs nō pōt esse de essentia sbe/ qm̄ si esset/ esset ps sbalis & nō acc̄ntalis & cōpositū de sba & de acc̄te/ qd̄ ē impossibile? Solo. Dis cōpositio ē p̄ueniētia simplicium in vno p̄gregato ex plurib⁹ & simplex cōe & p̄positum cōe p̄uertitur in nūero. ¶ Q̄. Si cōpositio p̄cedit de p̄tū simplicib⁹: quō pōt esse p̄positū simplex? Solo. Simplex cōe ē simplex/ qm̄ de simplicib⁹ est / sicut fili⁹ martini & sue m̄ris q̄ ē hō qz p̄fem & m̄fem hz q̄ sunt de sp̄e hūana. Et simplex qd̄ ē de simplicib⁹ p̄tū in quātū simplex ē cōe/ & cōpositio q̄ p̄cedit de simplicib⁹ p̄tū nascit̄ in cōitate totū p̄positū de p̄tū simplicibus. ¶ Q̄. Si totū qd̄ ē simplex p̄uertit̄ in numero cū toto qd̄ ē p̄positū: opz qz p̄positio sit ita p̄ncipale p̄ncipiū sicut simplicitas. Et si hoc ē/ v̄f seq̄ qz simplicia sint de p̄positione sicut p̄positio ē de simplicib⁹: qd̄ ḡ dicem⁹? Solo. Dis ps ē vt sit totū suū & p̄p̄t ea finis p̄tis est totū. Sili mō finis cōpositiōis est finis simplicis qd̄ ē totū de p̄tū simplicib⁹. ¶ Q̄. Quz simplex sit de simplicib⁹: nū pōt esse p̄positū de cōpositiōe? Solutio. In aia (& hoc idē de subst̄tijs corporalibus) est p̄positio de forma & materia q̄ sunt ptes p̄posite in quātū sunt de p̄ncipijs simplicib⁹ s̄m qz iā dixim⁹. Quare p̄positio pōt esse de p̄positiōe s̄m sc̄dam sp̄em tertie p̄tis hui⁹ libri/ s; nō trāsīt p̄positio ad p̄mā sp̄em tertie p̄tis/ cū sit ita qz nō sit de seipsa/ sed de alia. Ad quā tñ p̄mā sp̄ez trāsīt simplex pars cōis simplicis qd̄ per p̄positiōez est de plurib⁹ p̄tū / q̄ p̄positio ē mediū qd̄ stat de plurib⁹ simplicib⁹ & est sustētatū in cōmuni simplici qd̄ est simplex numero & specie quia est de partibus simplicibus.

¶ Sexta pars principalis hui⁹ libri que est de qualitate aie/ & primo de p̄ma sp̄e.

Questio.

Prop̄e q̄litates aie rōnalis q̄les sūt? Solutio. Bōitas acc̄ntalis naturalis aie ē p̄pria q̄litas bonitatis sbalis/ sicut (& multo meli⁹) calor ignis & frigiditas aque. Et b̄ idē de magnitudine acc̄ntali naturali q̄ ē p̄pria q̄litas magnitudinis sbalis & sic de alijs p̄ncipijs sbalib⁹ quoz qd̄ hz suā p̄pria q̄litate quā alteri cōicat & cū ipsa disponit suos act⁹. Et aia p̄gregata ex oib⁹ p̄ncipijs sbalib⁹ hz ipsas p̄pas q̄litates ipsorū cū qd̄ agit suas opatiōes & hz h̄it⁹ & dispositiones in trib⁹ potētijs & in actib⁹ illarū. ¶ Prop̄t hoc qz bōitas ē p̄pria q̄litas aie: d̄f aia q̄lis bona. Et qm̄ magnitudo ē sua p̄pria q̄litas: d̄f aia q̄lis magna & sic d̄ alijs/ sicut hō d̄f q̄lis s̄m magnitudinē/ colorē & figurā. ¶ B̄ia hz in h̄itu p̄ naturalē p̄m memoratiuitatē/ itellctiuitatē & amatiuitatē q̄ h̄nt in h̄itu ita p̄pas q̄litates actiuas sicut bōitas sbalis q̄ hz bonitatē acc̄ntalē naturalē & sicut magnitudo sbalis q̄ magnitudinē hz acc̄ntalē & sic de alijs p̄ncipijs. Et p̄ hoc memoratiuitas sbalis hz aliā memoratiuitatē acc̄ntalē q̄ est sua p̄pria q̄litas cū q̄ format & disponit memorare & abstra hit illud a sua s̄litudine & de memorabilitate acc̄ntali naturali & passua q̄litate q̄ est p̄pria q̄litas memorabilitatis sbalis. Et illud memorare ē acc̄ntale & de s̄litudinib⁹ & est sustētatū in memorare intrinseco sbalis qd̄ ē de essentia sbalis memorie. Et hoc idē de intellectu & volūtate. ¶ B̄ia hz q̄litates dispōitas in quātū hz suas rōnes sicut bōitas q̄ est rō aie ad memorādū bonū & ad intelligendū bonū & ad amādū bonū. Et magnitudo q̄ ē rō aie ad memorādū magnū & ad itelligēdū magnū & ad amādū magnū. Et sic de alijs obis dispositis ad recipiēdū per dispositiōes p̄pas sustētatas sub sbalibus rōnib⁹ q̄rū sunt q̄litates. ¶ Actiue q̄litates sūt potētie formales q̄ rep̄ntāt p̄os sbales in quātū sūt earū figure. Et passiuē

qualitates sunt figure q̄ repñtāt passiūas
materias sbales in quātū sūt earū q̄litates/
sicut calor ignis in quātū ē actiua q̄litas re
pñtat formā ignis ⁊ in quātū ē passiuā re
pñtat materiā illi. ¶ In intellectu sūt me
morabilitates figure ⁊ passiōes ⁊ hoc idē
de amabilitatib⁹ ⁊ intellectiuitas ē figura
⁊ hīc intellect⁹ agētis q̄ discurret p̄ passiūas
q̄litates supradictas. Et hoc idē p̄uertit in
alijs potētis / sic in memorare in q̄ itelligi
bilitates ⁊ amabilitates sūt figure ⁊ passio
nes. Et memoratiuitas sūt figura ⁊ hīc
memorie sbalis q̄ retinet ⁊ accipit spēs ⁊ il
las dat ⁊ reddit intellectui ⁊ volūtatī. ¶ In
intelligere ē bōificatiuitas actiua q̄litas in
tellect⁹. Et bōificabilitates q̄ sūt bone p̄ in
telligere sūt passiue q̄litates bōificabilitatē
sbalis ⁊ sbalis itelligibilitatis. ¶ Scōz q̄
potētie dispositas hñt q̄litates hñt in hītu
oba ⁊ retinēt corū figuras ⁊ qñ dispositio
destruit per p̄uatā p̄portionē oboz intrinse
corū ⁊ extrinsecorū: hītus hñt innaturales
pōs ⁊ impossibilitates / qm̄ nō hñt cū q̄ pos
sint retinere oba nō disposita ad memorā
dū / intelligendū ⁊ amādū / sicut aq̄la cū ala
fracta nō hñt in hītu volare nec hō surd⁹ hñt
in hītu audire. ¶ Memorabilitates / itelli
gibilitates ⁊ amabilitates sbarū corporali
um sūt naturales potētie / sed qz sūt disposi
tōes naturalib⁹ potētis q̄ illas hñt i hītu:
sunt naturales possibilitates ⁊ ipressiōes ⁊
figure / sicut vinū qd̄ hñt naturalē pōm iebri
andi hoīez illud hibēt ⁊ si nō bibit ipz / hñt
naturalē ipotētiā ad ipm̄ iebriādū. ¶ Au
lla p̄pā q̄litas pōt dimittere suū sbm̄ q̄uis
attingat obm̄ vel nō / qm̄ si dimitteret: qd̄ ē
p̄pū / esset appropatū ⁊ nō p̄pū ⁊ ptes
intrinsece sbales nō hērēt cū q̄ possent vti
extrinsecis ⁊ starēt ociose / sicut ignis q̄ nō
posset calefacere / si suū p̄pū calozē alteri
daret ⁊ approparet ⁊ q̄ ipse nō h̄ret illum.

¶ Questiones minutz.

¶ Qd̄. Cū lapis / planta ⁊ leo hēant passi
uas q̄litates obiectiue q̄ nō sūt de essentia
intellect⁹ q̄ ipsas itelligit nec alteri⁹ intelle
ctus / quō pñt eē intelligibiles? Solo. Scōz
q̄ dixim⁹ intellect⁹ hñt p̄pā q̄litate cū qua
intelligit ⁊ vt possit itelligere subas corpo
rales / est illis appropata itelligibilitas q̄
nō est de essentia earū sicut aeri ē appropā

tus calor per ignē vt sit calefactibilis q̄ ca
lor nō est de suis cōditiōibus essentialib⁹.
¶ Qd̄. Supposito q̄ nō eēt itellct⁹: lapis /
plāta ⁊ leo essent itelligibiles? Solo. De⁹
(vt dixim⁹) creauit subas corporales ad se
ipm̄ vt ipse sit finis illarū ⁊ vt creature in
creatore q̄etē hēant quā q̄etē h̄re nō possēt
si intellect⁹ nō eēt q̄ deū itelligeret ⁊ subas
corporales: vt ipse p̄fict⁹ cū corpore ⁊ itelli
gēdo creaturas corporales eēt mediū ⁊ in
strumētū ad finē ⁊ q̄etē illarū. Et si intelle
ctus nō eēt creat⁹: ipz nō eēt itelligibiles /
qm̄ de⁹ nō creauit aliquā creaturā supflue
nec a bōz fine. Itaqz itelligibilitas illarū
sbarū eēt supflua ⁊ nō creata ad aliquē finē
si intellect⁹ nō eēt. ¶ Qd̄. Cū bonitas na
turalis aīe sit ipsi p̄pā q̄litas qñ aīa manz
in pctō (qd̄ est p̄ accūs ⁊ inaturale) q̄re hñt
q̄lita tē malā: Solo. Scōm q̄ dixim⁹ nulla
p̄pā q̄litas dimittit suū p̄pū sbm̄. Et si
sba nō vtiē suis p̄pīs q̄litatib⁹ (fm̄ q̄ sunt
dispositē ⁊ passiue stātes sub rōib⁹ sbalib⁹
⁊ naturalib⁹) ē h̄ finē illaz rōne cui⁹ p̄ritatē
⁊ p̄uatōis finis accipit malū hītu h̄ bonita
tem ⁊ paruū h̄ magnitudinē ⁊ vitiosum cō
tra v̄tutē ⁊ sic de alijs. Et p̄pter hoc ipsa
met appropat sibi ipsi malas q̄litates mo
rales sustētas in bonis naturalib⁹ q̄ de il
lis malis sūt idute. ¶ Qd̄. Cū memoria /
intellect⁹ ⁊ volūtas sint hīc q̄ sūt q̄litates:
quō pñt eē ptes sbales sbe aīe: Solo. Scōz
q̄ iā dixim⁹ qd̄lz p̄ncipiū suā p̄pā hñt q̄l
tatē. Et memoria / intellect⁹ ⁊ volūtas suba
liter sūt de p̄mis p̄ncipijs sbalib⁹ de qb⁹ ē
sba aīe. Et ille p̄ncipiū aīe nō sūt hīc h̄ po
tētie. ¶ Scōz p̄pā q̄litates p̄ncipiū collecto i
trib⁹ potētis (qualz pō suā p̄pā q̄litatez
hñtē collectā seu p̄gregatā a q̄litatib⁹ p̄nci
piozū) vocatur hīc in q̄. 3. potētis aīe
hñt spēs in pō / sicut faber hñt i hītu ferrariā
rōne cui⁹ scit facere clauū / ensen ⁊ gladiū.
¶ Qd̄. Postq̄ aīa est meli⁹ disposita ad
v̄tēdū suis q̄litatib⁹ actiuis q̄ passiuis: q̄re
sue actiue q̄litates sunt ipotētes per ipedī
mētū passiūaz q̄litatū? Solo. Inter formā
⁊ materiā opz esse dispositionē ⁊ p̄portio
nem ⁊ qñ deficiūt dispositio ⁊ p̄portio: de
ficiūt aīe ex pte materie q̄ ex pte forme fm̄
cursū naturalē / cū sit ita q̄ forma nobilior
sit q̄ materia ⁊ maiorē v̄tutē hēat in opan

¶ Et p̄pīs q̄litatib⁹ p̄ncipiū collecto

do q̄ materia in patiendo / sicut ignis q̄ ma
iorē h̄ virtutē in cōburendo ligna ⁊ multi
plicādo semp̄ flamā q̄ ligna in patiendo.
**Q̄. Dispositio q̄litasū actiuarū ⁊ passi
uarū ē de essentia aic? Solutio.** Intellect⁹
fabri vigilāns est dispositus ad intelligē
dum modū fm̄ quē bonū faciat ensem. Et
intelligibilitas ensis nō est de essentia inte
lect⁹ fabri. Quare dispositio q̄litasū acti
ue ⁊ passiuē q̄ nō est de essentia intellect⁹ ē
spēs multiplicata ⁊ acq̄sita per artē mecha
nicā. Sed dispositio naturalis q̄ est intrin
seca ⁊ stat mediū inter formā ⁊ materiā
aie est ens positū ⁊ reale cui⁹ sunt dispo
sitiōes extrinsece similitudines. **Q̄. Utrū
pp̄ia q̄litas s̄balis bonitatis sit actiua an
passiua? Solutio.** In s̄bali bonitate est subale
bōificatiuū ⁊ s̄bale bōificabile ⁊ pp̄ hoc ac
cidētalis bōitas stat q̄litas actiua rōne bōi
ficatiuū ⁊ passiuā rōne bōificabilī. **Q̄. Utrū
moralitates sint magis siles actiuis
q̄litasū naturalib⁹ q̄ passiuis naturalib⁹?
Solutio.** Dispō q̄ est iter q̄litasū actiuā ⁊ passi
uā h̄z maḡ d̄ entitate ⁊ natura p̄ formā q̄
p̄ materiā. Et pp̄ hoc sua similitudo ⁊ figura
ip̄az forti⁹ rep̄ntat formaliter q̄ materialr.
**Q̄. Utrū aia mouēdo vnā suarū q̄lita
tū moueat oēs alias? Solutio.** Inter p̄s acti
uas ⁊ passiuas stat dispositio ⁊ p̄portio na
tural⁹ ⁊ quū aia apprehēdit oba extrinseca p̄
fecte oēs suas mouet q̄litasū ad apprehē
dēdū illa obiecta / sed q̄n accidit rōne inna
turalis potētie priuatio dispositionis ⁊ p̄
portionis intus ⁊ extra / aia nō mouet oēs
suas q̄litasū sed aliquas / sicut aia que mo
uet suū intellectū ad intelligēdū ⁊ memo
riā ad recolēdū virtutē ⁊ suā volūtātē ad
diligēdū vitū. Et pp̄ter hoc nascit̄ cōsciē
tia de habitibus supradictis q̄n aia nō mo
uet volūtātē ad amādū bōitatē / virtutē / iusti
ciā nec vitatē. Et mouet memoriā ad reco
lēdū ⁊ intellectū ad intelligēdū predicta.
**Q̄. In aia p̄t esse aliqua q̄litas p̄p̄a
cōis? Solutio.** Bonitas accidētalis ē p̄p̄a
qualitas bonitatis substātiālis. Et ista nō
p̄t eē cōis p̄p̄e magnitudinī duratiōi nec
alijs p̄ncipijs / sed in quātuz est approp̄ata
magnitudinī / potestati ⁊ alijs p̄ncipijs q̄ p̄
ip̄az sunt bona stat cōis q̄litas approp̄ata.
Secūda spēs sexte p̄is p̄ncipialis.

**Q̄. Qualitates approp̄ate aie q̄
les sunt? Solutio.** Bonitas subalis ap
prop̄at suā bonitatē accidētalez magnitudi
nī s̄bali in quātū per ip̄az est bōa ⁊ illa bōi
tas magnitudinis est q̄litas approp̄ata / si
cut ignis suū calorē approp̄at aeri. Et idēz
facit magnitudo bonitati cui approp̄at suā
magnitudinē. Et sic de alijs p̄ncipijs aie.
**Magnitudo subalis approp̄at bonitatē
(quā recipit a bonitate s̄bali) sue magnitu
dini accidētali in quātū ip̄az facit bonā ⁊ sic
sūt due q̄litasū magnitudinī approp̄ate q̄
sunt de ḡne bonitatis / vna ē bonitas appro
p̄ata magnitudinī s̄bali ⁊ alia est illa boni
tas q̄ est approp̄ata magnitudinī accidētali.
Et hoc idē est de magnitudine approp̄ata
bōitati. Qualitates approp̄ate alie sūt
intra s̄baz ⁊ alie extra / q̄ sunt intra sūt natu
rales ⁊ sunt similitudines q̄s p̄ncipia sibi in
uicē dāt fm̄ q̄ dixim⁹. Ille vero q̄ sunt ex
tra sūt morales q̄litasū ⁊ h̄it⁹ acq̄siti ⁊ iste
vadūt ⁊ veniūt sed intrinsece semp̄ remanēt.
Bonitas naturalis ⁊ subalis semp̄ per
se est disposita ad dādum suā similitudinē
magnitudinī / durationi ⁊ alijs p̄ncipijs.
Sed per seip̄az sine subsidio alioz nō p̄t /
qm̄ si potestas nō subueniret ipsi: nō possz
ip̄am dare. Et pp̄ter hoc illud subsidū qd̄
p̄tās facit bonitati vt possit dare suā similitu
dinē magnitudinī ē q̄litas approp̄ata per
ptātē / ⁊ hoc idē ē per virtutē ⁊ vitatē. Et fm̄
q̄ se adiuuāt q̄litasū intrinsece: se adiuuāt
inqrēdo q̄litasū approp̄atas extrinsecas / si
cut tēperātia q̄ ē approp̄ata q̄litasū hōi per
bonitatē in quātū ē bona ⁊ ē sibi approp̄a
ta cū ptātē in quātū p̄t eē bona ⁊ cū virtute
in quātū ē virtuosus h̄it⁹ ⁊ ille h̄it⁹ in q̄tū ē
ver⁹ ē approp̄at⁹ cū vitate. Et q̄n deficiūt
subsidia intrinsece / h̄it⁹ extrinseci deueniūt
in p̄uatiōez ⁊ s̄bis approp̄ant vitia. In
telligibilitas igis / sol / plāte / eq̄ ⁊ sic d̄ alijs
substātijs corp̄alib⁹ sūt q̄litasū approp̄ate
suis s̄bis vt p̄ intelligibilitates eoz possint i
telligi. Et hoc idē d̄ suis memorabilitatib⁹
vt possint recolī ⁊ suis amabilitatib⁹ vt pos
sint amari. Aliq̄ q̄litasū approp̄ate sūt
cōes sic calor ignis q̄ ē cōis aeri calefacto ⁊
aque calectē ⁊ terre calectē in lapide ⁊ in
vitro / ⁊ sic de alijs subiectis illius caloris.
Nō s̄t in aia / sic bōitas subalis q̄ suā dat**

hōitatē accēntalē iusticie/ prudētie/ fortitudi
ni z tēperātie / q̄ hōitas accēntalis ē cōis q̄li
tas appropāta/ z ē cōis p̄ d̄riā subor̄z z ē ap
ppāta i q̄tū ē data cuius s̄bo. ¶ Qualitas
appropāta ē aie vegetare/ sentire z imagia
ri/ qm̄ p̄ ip̄az vegetatia corp̄is cū q̄ ē p̄iuncta
mouet ad vegetādū z sēsitua ad sentiēdū z
imaginatiua ad imaginādū/ cū sit ita q̄ aia
sit forma corp̄is z ptes illi⁹ moueat nālīter
ad finē illi⁹ z sui met. s. hōis cui⁹ aia z corp⁹
sūt ptes z sūt vt sit totū vlz hō. ¶ Magni
tudo appropāta suā hōitatē accēntalē (quā reci
pit a hōitate subali) virtuti morali i magnifi
cādo illā/ qm̄ i q̄tū ip̄az magt̄ ē illa magnifi
cādo bona z illa hōitas appropāta virtuti i
magnificādo ē illa z eadē nūero q̄ ē appro
pāta in hōificādo: s; in q̄tū act⁹ sūt d̄ntes ē
q̄litas vna p̄ vnū actū z altera p̄ alterū/ sic
virtus ignis appropāta cere quā dissoluit z
tegule quā desiccāt. ¶ An⁹ hī⁹ appropāta
suā dispositionē alteri vt passionē in illo po
nat z de passiōe possit lucrari actionē/ sicut
iusticia q̄ suā ponit dispositionē i prudētia/
vt hō sapiēs vere iudicet seipsum z alium.
¶ De⁹ est recolibilis intelligibilis z ama
bilis. Et ppter hoc est appropriata aie re
colitiuitas intellectiuitas z amatiuitas. Et
qz deus est dign⁹ vt sit recolit⁹/ intellectus
z amat⁹ cuz libertate/ bonitate/ magnitudi
ne/ iusticia/ prudentia/ fortitudine/ tempe
rātia/ fide/ spe z charitate sunt memoratiui
tas intellectiuitas z amatiuitas appropā
te qualitates cum alijs quas diximus. Et
in isto passu est multum de moralitate.

¶ Questiones minutę.

¶ Q̄. Atrū q̄litas formalis possit esse ap
propāta? Rm̄ si est appropāta/ est materia
lis: z sequit̄ q̄ actiua q̄litas z passiuā rema
neāt in vno z eodē numero. Solo. In quā
tū bonitas appropāta suā similitudinē magni
tudini ē q̄litas formalis z in quātū magni
tudo ē hōificabilis ē q̄litas mālis. Et pp̄ h
vna est hōitas in appropriādo z i q̄tū ē ap
propāta ē d̄ns rōne s̄borū differētū. s. pro
ducens est formale/ z recipiens materiale.

¶ Q̄. Memorabilitas dei est ens positi
uum? Solo. Intelligibilitas z amabilitas
dei sunt rōnes p̄reales. Et si sua memo
rabilitas nō esset ens positiuum reale: aia q̄
peum recoleret intelligeret z amaret. h̄ret

meritū z beatitudines p̄ itelligere z amare
z nō p̄ deū recolare/ qd̄ ē ipossibil. ¶ Q̄. Aliq̄ q̄litas appropāta p̄t eē actiua? Solo. Illud qd̄ p̄ducit q̄litate de seipso p̄ducit ip̄az actiuā in s̄bo cui ip̄az dat. Et qz s̄bm̄ ē p̄positū de forma z mā in quātū recipit q̄litatez in forma nascit̄ q̄litas actiua i illa forma. Et i quātū ip̄az recipit i materia nascitur q̄litas passiuā/ sicut vna z eadē aqua q̄ implet vnā figurā circularē z aliā q̄drāgularē z aq̄ est vna sp̄e z indiuidualr/ sed ē d̄ns s̄m̄ q̄ est assituata in s̄bis d̄ntib⁹. ¶ Q̄. Atrū aliq̄ q̄litas naturalis appropāta aie possit esse successiua? Solo. Successio p̄t itelligi duob⁹ modis scz successio q̄ ē in istātē z successio q̄ est in t̄pe. Illa q̄ ē in istātē/ sicut in s̄ba aie in q̄ sua p̄ncipia altera alteri suas dāt similitudines in istātē sine motu loci z t̄pis/ sicut hōitas subalis q̄ suā dat accidē talē hōitatē s̄bali magnitudini. Et magnitudo ip̄az dat durōi z durō ptātē z pp̄ h̄ ē illa durō i sp̄e successiōis vni⁹ ad alterū. Successio at̄ q̄ ē i t̄pe ē extra p̄ moralitates z p̄ vegetatiuā z sēsitiuā q̄ stāt i sp̄e nūeri hora rū/ diez z añoz p̄ t̄ps z motū. ¶ Q̄. sp̄es q̄s aia lucrat̄ z multiplicat quō sūt q̄litates appropāte? Solo. Hōitas s̄bali mouet suā hōitatē accēntalē i magt̄udie i q̄tū illi ip̄am appropāta. Et sic d̄ vno i aliō s̄m̄ q̄ dixim⁹. Et pp̄ h̄ de h̄ ope i triseco p̄cedūt similitudines a q̄b⁹ sūt hī⁹ iusticia/ sicut iusticia i q̄ acq̄sita ē sp̄es iudicādi z i illa sp̄e sūt p̄res q̄litates appropāte. s. mltę similitudines z vna q̄litas ē similitudo hōitatis i trisece z alia magnitudinis i trisece z sic de alijs / cū ita sit q̄ ip̄z iudicare sit bonū z magnū. ¶ Q̄. Atrū q̄litas passiuā sit possibilis? Solo. passio se h̄z p̄ mān z possibilitas p̄ ptātē cū sit ita q̄ possibilitas sit dispō z figura ptātis z passio q̄ ē actu nō ē disposita ad eēndū possibilis i q̄tū ē/ qm̄ si cēt/ seq̄ret̄ q̄ forma q̄ ē i pō p̄ possibilitatē eēt i vno z eodē t̄pe i pō z actu/ n̄ passiuā q̄litas p̄ducta de pō i actū ē subiecta possibilitati alteratōis z p̄uatōis.

¶ Q̄. q̄litas appropāta remanet in vno nūero cū p̄pā? Solo. Ignis h̄z p̄p̄riū calorē z aer h̄t ip̄m appropātū z calor ē vn⁹ i sp̄e / s; nō p̄t eē vn⁹ nūero manēdo i d̄ntibus subis/ sic figura radij solis q̄ ē d̄ns p̄ diuersas fenestras per q̄s intrat camarā.

Quod. An vna qualitas sit magis appro-
pata q̄ altera? Solo. Scdm q̄ stat disposi-
tio inter naturalē p̄m actiuā ⁊ naturalē
passiuā ⁊ nō naturalē passionē p̄t eē vna
qualitas magis appro-pata q̄ altera/sic Hiero-
nym⁹ cui p̄t appro-pari vna naturalis me-
moratio maior q̄ intellectio p̄ maiorē dispo-
sitionē organi ⁊ potētie sub rōne memorā-
di q̄ sub rōne intelligēdi. Et sub rōne me-
morādi ⁊ amādi q̄ sub rōne amādi ⁊ intel-
ligēdi. **Q**uod. Qualitati appro-pate in s̄ba
aie est loc⁹ necessari⁹? Solo. Loc⁹ multis
modis p̄t cōsiderari s̄m q̄ dicem⁹: ⁊ p̄ nūc
intelligim⁹ locū sp̄ialē/ sicut accūs colloca-
tū in s̄ba ⁊ vnū accūs in alio/sic bōitas acci-
dētalis collocata in magnitudine accūtali
in quātū simul stāt subiecta q̄b⁹ illa bōitas
est appro-pata ⁊ talis loc⁹ ē necessari⁹ ad a-
ppriamentū q̄tātū sp̄ialē. **Q**uod. An
aia martini possit appro-pare aliquā suarū
q̄tātū aie filij sui? Solo. Simpliciter aia
martini nō p̄t appro-pare aliquā suarū
qualitātū naturalium essentialium aie filij sui:
cū a creatē sit nō a ḡnante/ sed rōne disposi-
tiōis (q̄ stat iter organa ⁊ p̄s in Martino)
trāsmitit siles sp̄s in corpore sui filij ⁊ p̄t
aia martini proportionare/disponere ⁊ or-
dinare quomodo filius similis sit patri in
aliquibus moribus ⁊ corporalib⁹ figuris.

Septima pars principalis hui⁹ libri q̄
tractat de t̄pe aie ⁊ p̄mo de p̄ma specie.

Questio.

Quia stat i vno istati
⁊ nunc p̄petue ita q̄
nō trāseat suū nunc?
Solo. Aia ē s̄ba sp̄i-
ritualis s̄m q̄ iā pro-
bauim⁹. Et sicut dis-

cōuenit sibi lōgitudō/latitudo ⁊ p̄funditas
q̄z nō ē corp⁹/ita discōuenit sibi mutatio de
vno nūc in aliud / qm̄ sic oporteret h̄re cor-
pus si h̄ret lōgū/latū ⁊ p̄fundū: ita oportet
ret ipsaz h̄re corp⁹ si staret in vno nūc post
modū in alio. Cū sit ita q̄ ois s̄ba q̄ stet de
vno nūc in alio sit de natura corporis ⁊ mē-
surata per dies ⁊ años ⁊ per corporalē mo-
tū. **Q**uia ē incepta ⁊ in quātū ē incepta i
creādo est incepta in t̄pe a q̄ non sumit nisi

vnū nūc t̄m mō indiuisibile / sicut martin⁹
q̄ est incept⁹ in natura hūana in quātū est
hō a qua nō sumit nisi vnū nūc sp̄alē / nō
q̄ ipse sit vn⁹ hō ⁊ postea alius. **Q**uia est
creata in instati. Et p̄ hoc h̄z oēs suas p̄di-
tiōes in instati in vno instati nūc q̄ h̄z
aī ipz t̄ps ⁊ nō a pte post/qm̄ si h̄ret t̄ps a
pte post simplr h̄ret numerū horarū/dier
⁊ añoz/ sicut corp⁹ Martini q̄ h̄z illū nu-
merū per motū firmamētī. Quare sicut in
sphaera Saturni nō stat nox nec nūc plu-
rū noctū/sz numer⁹ vni⁹ diei per solis p̄-
tā/ita aia nō stat per seipaz in nūc t̄ps:
sed hūanus intellect⁹ nūerat dies ⁊ años
postq̄ est creatura. **Q**uia aia mouet mo-
tu corporis cū q̄ ē p̄ucta/moto illo corpore
de vno loco i aliū: ita aia mouet d̄ vno t̄pe
in aliud per corp⁹ q̄ ē in vno t̄pe ⁊ postea
in alio. Et sicut aia nō mouet seipaz de vno
loco in aliū: ita nō mouet seipaz de vno t̄-
pore in aliud. **Q**uia ē s̄ba indiuisibilis.
Et p̄ hoc nō p̄t stare simplr in t̄ps succe-
ssiōe/qm̄ si staret: eēt diuisibilis sicut s̄ba
mūdi q̄ fuit creata in instati ⁊ fuit posita in
successiōe in quātū sepauit de vna creatu-
rā ab alia in vna die ⁊ creauit mūdu in .6.
dieb⁹ s̄m t̄ps successiōe. **Q**uia cōiuncta
cū corpore qm̄ desiderat aquā aut aliā nece-
ssitatē corporis nō desiderat illā p̄ seipsam:
cū sit ita q̄ ipsi non sit necessariū bibere/co-
medere/calor frigiditas/lectus/camera nec
vestimentū. Quare sic ista sibi discōueniūt
simplr per seipaz/ita discōueniūt hore/dies
⁊ aī: sed sicut cōditiōes supradicte cōueni-
unt sibi rōne corporis: ita cōueniūt ipsi ho-
re/dies ⁊ aī rōne corpis. An quātū ad se
ipsam stat in vno nūc a q̄ nō recedit. Et cū
illo nūc stat cū plurib⁹ nūc q̄ sūt corpis/q̄
dimittit vnū nūc ⁊ sumit aliū ⁊ illud q̄ di-
mittit stat in t̄pe preterito ⁊ ipm̄ nūc q̄ su-
mit stat in t̄pe futuro. **Q**uia sol non moue-
ret de vno loco in aliū: nō eēt successiō t̄ps
sustētata in hōris/dieb⁹ ⁊ años/sz qz moue-
tur: multiplicat de hōris dies ⁊ años. Sili
mō aia sepata manet ita in vno nūc absq̄
t̄ps successiōe: sicut staret sol in vno nūc si
nō moueret. Sed qz aia mouetur in corpo-
re: rōne nature corpis ē aīstq̄ in p̄tinētī qm̄
corpus stat in motu de vno t̄pe in aliud.
Quia aia nō h̄ret simplex nūc: nō possit h̄re

principia simplicia. Et sua principia eunt cōposita/ sicut principia corporis q̄ sūt cōposita de vno nunc in alio p̄ t̄p̄is successione/ sicut in puero i q̄ fuit ante opatiovegetatiōis q̄ sentiēdi z sentiēdi q̄ imaginādi. ¶ Nullū corp⁹ posset moueri de vno loco in aliū/ nisi h̄ret ptes p̄ores z posteriores/ nec d̄ vno t̄p̄e in aliud: nisi moueret̄ in momētis z horis. Quare sicut mō qz aia nō h̄z ptes p̄ores nec posteriores cū sūt suba spūalis (z sic nō pōt moueri de vno loco in aliū per seip̄am postq̄ nō h̄t ptes p̄ores z posteriores) iō nō pōt moueri de vno t̄p̄e i aliud postq̄ nō h̄z illas ptes. Stat ḡ aia p̄petuo i illo z eodē nūc in q̄ fuit creata. ¶ Martinus q̄ stat ad dexterā ptē petri nō stat ad dexterā ptē petri per aiaz sed per corp⁹ / cū sūt ita q̄ aia non h̄at dextrū neqz sinistrū. Sicut mō aia non habet tēpus successiuū de vno nunc in aliud per seip̄am. Sed h̄z illud tēpus successiuum rōne corporis z mot⁹ firmamenti.

¶ Questiones minute.

¶ Q̄. Ip̄z nūc aie ē sue essentie z nature an alteri⁹? Solo. Ita cōuenit nūc aie martinī rōne t̄p̄is/ sicut p̄uenit loc⁹ rōne corporis. Et sicut aia martinī nō posset eē nisi eēt locus in q̄ eēt: ita nō posset eē nisi eēt nūc in q̄ eēt. Et sicut loc⁹ nō eēt: si nō eēt corp⁹ / ita nūc nō esset si t̄p̄s nō eēt. Et sicut vinū qd̄ ē in ciphō nō ē de essentia ciphō/ ita ip̄m nūc i quo aia est nō ē de essentia ipsi⁹ aie. Sed ē in ip̄so ita per t̄p̄is naturā/ sicut vinū ē in ciphō per naturā loci. Et si nūc in q̄ aia ē eēt de sua essentia z natura: eēt pars ipsi⁹ z eēt aia cōposita ex acc̄tib⁹ cōpetētib⁹ corpori z de acc̄tib⁹ cōpetētib⁹ spūi z per p̄ns de suba corporali z spiritali qd̄ ē ip̄ossibile. ¶ Q̄. Lū bonitas aie se cōicet essentiali magnitudini/ duratiōi z alijs p̄ncipijs fm̄ q̄ iā dictū ē: quō p̄t eē illa cōicatio absqz t̄p̄is successiōe? Solo. Sc̄z q̄ iā dixim⁹ successio vni⁹ q̄litas in aliā pōt eē intra sbaz aie in vno nūc z in instāti absqz t̄p̄is successiōe. Et hoc ē qm̄ de⁹ pōt creare plures ptes in vno instāti z alterā in altera z oēs in toto z totū i ptib⁹. Et p̄ hoc fm̄ modū talis creatiōis pōt eē cōicatio (de q̄ petit q̄o) absqz t̄p̄is successiōe. ¶ Q̄. Sc̄z q̄ iā dictū est. 3. sūt p̄e aie. f̄ memō intellect⁹ z voluntas/ quō ḡ p̄nt eē de bonitate magnitudi

ne z alijs p̄ncipijs aie absqz t̄p̄is successiōe? Solo. In cōtinēti qm̄ est p̄ducta suba sūt p̄ducte in illo instāti ptes ex qb⁹ est/ qm̄ si nō eēt: suba nō h̄ret ex q̄ esset. Et hoc est fm̄ cursum naturalē / nō fm̄ cursuz artificialē/ sicut ptes camere sūt altere añ q̄ alie z aliq̄e añq̄ camera. ¶ Q̄. Intellect⁹ practicus qm̄ perq̄rit sp̄es z illas multiplicat p̄cedit memoriā z voluntatē/ p̄cedit memōz in quātū in ip̄a sp̄es nouas ponit: p̄cedit voluntatē/ vt ipsa sūt deliberatiua z electiua. Et p̄ hoc q̄ro quō pōt eē ista p̄ortas z posterioritas absqz t̄p̄is successiōe? Solo. Naturalit̄ fm̄ ptes intrinsecas nō stat successio t̄p̄is qm̄ ita (z multo meli⁹) sūt oēs simul i vno nūc z momēto/ sic sūt in vno nūc z momēto rep̄ntabiles ptes faciei i speculo in q̄ hō se intuet̄. Sed extra manet successio p̄ rū rōne organoz illarū q̄ sūt de natura corporali z manēt in successiōe t̄p̄is sine q̄ intellect⁹ practicus nō possz lucrari nec multiplicare sp̄es. ¶ Q̄. Sc̄z experiētiā videm⁹ q̄ vna aia antiq̄or ē q̄ altera sicut aia martinī q̄ añ ē q̄ aia sui filij. Illa ḡ antiq̄tas q̄ mō pōt eē absqz t̄p̄is successiōe? Solo. Sic discōuenit aie albedo/ discōuenit sibi antiq̄tas/ qm̄ sicut albedo nō pōt eē absqz corpore/ ita antiq̄tas nō pōt eē absqz successiōe tēporis substētata cū motu de vno nūc i aliū. Quare antiq̄tas simplr̄ nō ē de essentia z natura aie. Sz solū qz intellect⁹ ipsaz accipit z p̄siderat/ p̄ hoc qz aia martinī ē añ i corpore q̄ aia filij sui z corp⁹ martinī est antiq̄or q̄ corp⁹ filij sui. ¶ Q̄. Aia q̄ ē Rome hois moriētis z ascēdit ad celū quō ē mota de Roma ad celū absqz tēporis successiōe? Solo. Aia sepata mota ab vno loco ad aliū nō p̄cipat cū corpore z p̄pter hoc nō p̄cipat cū motu corporali nec p̄ p̄ns cū successiōe t̄p̄is q̄ nō pōt esse absqz motu corporali. Nota ḡ aia de roma in celū/ ē mota in illo instāti in q̄ stat / qd̄ iā dixim⁹ z qd̄ ē indiuisibile z sibi non amittit p̄p̄is nūerū. Est ḡ aia in celo i illo t̄p̄e in q̄ recedit a roma sine hoc q̄ multiplicet mediū in se de vno loco in aliū. ¶ Q̄. q̄lis d̄ria ē inter nūc corporale z nūc spūale? Solo. Illud corporale est t̄p̄s qd̄ est acc̄tis corporis rōne cui⁹ corpus stat in t̄p̄e z pōt moueri de vno loco i aliū z pōt eē de ip̄so numer⁹ horarū/ dierū

et annorum. Sed nunc spirituale est principium sube
 spiritualis in tempore incepte / sicut est incepta in loco.
 Et si non esset incepta in tempore / esset ita incepta in
 eternitate / sicut esset incepta in infinitate si non
 esset incepta in loco. ¶ Quid. Anima separata quomodo
 potest intelligere postquam non inquit spiritus cum orga
 nis corporalibus in temporis successione? Sed. Figu
 re litterarum sigilli sunt in panno in cera et non in sigi
 llo / quoniam iam sunt in ipso in actu. Et propter hoc al
 tere littere sunt sigilli et altere ille quod imprimunt in
 cera / et littere cere postquam sunt in actu non indigent
 precipare cum sigillo per contactum sed per similitu
 dines spirituum. Sicut modo anima separata postquam ac
 suavit spiritus cum organis non indiget illis ad intel
 ligendum. Et in spiritibus quod sibi remanent attingit
 illa quod desiderat. ¶ Quid. Anima separata quomodo in
 telligit absque temporis successione / quoniam ita sit quod inte
 llectus procedit memoriam et voluntatem ut memo
 ria sit preservativa spirituum quod accipit et voluntas
 deliberativa et electiva? Sed. Si tres equi cu
 rrat in sinu quorum unum sit albus scorsus niger et
 tertius rubeus. Albus procedat et niger post ipsum
 et rubeus ultimus sequatur et tamen in uno et eodem nunc
 incipiant currere: equus qui procedit maiorem
 huius honorem et victoriam. Non est sic in anima sepa
 ra / quoniam omnes tres potentie que sic discurrunt in
 hac vita / sicut equi predicti: habent tamen in alia vi
 ta equaliter suum finem in uno eodem nunc quia quilibet
 currit secundum suum officium et ordinem. ¶ Questio.
 Anima separata et donata intelligit aliquid bo
 num quod fecerit in hac vita? Solutio. Si in
 gloria anima que fecit aliquid peccatum in hac vita non
 intelligeret illud peccatum: non intelligeret mi
 sericordiam divinam. Et si anima donata non intel
 ligeret illud bonum quod fecit in ista vita / iusti
 ciam divinam non intelligeret que sibi alle
 viat penam ratione boni quod fecit.

Secunda spiritus septime partis principalis.
 Questio. Anima manet in successione temporis?
 Solutio. Non est compositus de anima et corpo
 re. Et propter hoc anima stat in temporis successione
 quantum ad corpus secundum decem figuras temporis que
 sunt iste. discursiva / deliberativa / apprehen
 siva / electiva / desiderativa / contritionativa /
 opinativa / dispositiva / sperativa / et cogitati
 va. Et primo de prima dicemus et post modum de
 aliis. Et secundum istas decem figuras et potestates (figu
 re sunt in quantum temporis / potentie sunt in quantum partes
 anime) docebimus modum secundum quem anima stat in suc
 cessione temporis. Hoc tamen iam monstravimus secundum pri

mam spiritus istius partis. Sed quia difficile est intelligere
 re quod anima sit in successione temporis et tempus non
 sit pars ipsius / volumus declarare ac remoue
 re dubia que homo potest habere quod anima sit in succes
 sione temporis et non in successione sine hoc quod
 sequatur contradictio. ¶ Anima stat in temporis
 successione per corpus quod stat in tempore succe
 ssive de uno nunc in aliud discurrendo anima cum
 ipso quod est suum organum in lucrando et multi
 plicando spiritus modo unam et postea aliam / modo
 per videre / modo per audire / modo per gustare /
 modo per tangere / modo per odorare / modo per af
 fari imaginando recolendo intelligendo et amando
 modo unum obiectum et postea aliud discurrendo
 modo per unum et modo per aliud in tamen quod per eorum
 discursum successive huius anima in diversis nunc
 actus suos. ¶ Anima in quantum est deliberati
 va stat in successione temporis / quoniam intellectus
 inquit quod est verum et quod est falsum et inquit
 numeros diferentes subarum et accidentium illa
 rum. Et propter hoc huius potentia deliberativa
 de uno tempore in aliud apprehendendo unum
 obiectum per aliud et unam veritatem per aliam suc
 cessive. Et facta deliberatione facit iudicium
 de rebus acquisitis. ¶ Anima habet potentiam appre
 hensivam in successione temporis / quoniam sicut oculi
 non possunt videre absque colore nec aures
 audire absque sono: ita anima non posset attinge
 re obiecta nec apprehendere sine temporis successione /
 quoniam primo operis quod apprehendat per sensum qui ap
 prehendit obiecta colorata vel tacta in uno
 nunc et in alio nunc apprehendit in imagina
 tione figuram actus sensus impressam in ima
 ginatione et tunc actus sensus preterit in pri
 vationem. Et propter hoc fit successio de uno
 nunc in aliud in illa apprehensione / sicut
 scholaris qui apprehendit lectionem audiendo illam
 in uno tempore et studendo illam in alio. ¶ Anima
 huius potentiam electivam in successione temporis
 et potentia stat in instanti in subiecto intrin
 seco quod est anima et exit in temporis successione eli
 gendo unum obiectum per amare et dimittendo
 aliud per odire / sicut vinum quod exit a do
 lio intra quod tota substantia vini non stat
 in motu de uno loco in alium sed successive
 pars ipsius exit in motu extra. ¶ Anima
 habet potentiam desiderativam cum qua desi
 derat ea que sunt ventura sustentata in mo
 tu successivo sine quo non possent venire. Et
 propter hoc potentia in quantum hoc quod est

stat semper in vno instanti scilicet in illo in quo creata fuit scdm q̄ iā dixim⁹ ⁊ exercet suos actus in tēporis successione per plura nūc scdm q̄ vadit ⁊ venit / sicut mater q̄ i vna hora ⁊ postea in alia desiderat videre filiū suū peregre p̄fectū. ¶ Anima habet potentiā cōtritionatiuā cum qua habet cōtritionē ⁊ penitentiā peccati qd̄ fecit vel credit fecisse. Et illa cōtritio exit in successione sicut semē qd̄ p̄cedit de terra in colore ⁊ exit ita cum mutatiōe vni⁹ obiecti in aliud / sicut facit semen in colore cū successione gñationis multiplicādo vnā p̄tem ⁊ post modum aliā. ¶ Anima hēt potentiā opinatiuā cū qua hēt opiniōnē q̄ p̄cedit in affirmatiōnē vel negatiōnē per successiōnē / sicut hō zelo typus q̄ in vno tēpore affirmat q̄ vxor sua est mala p̄pter aliq̄s silitudines quas cōsiderat q̄ sunt de circumstātijs luxurie. Et in alio tēpore negat maliciā sue vxoris ⁊ cōsiderat aliquas silitudines q̄ sunt de cōditione castitatis. ¶ Anima habet potentiā dispositiuā q̄ oritur in ordine successiuo ponendo vnū obiectū corā altero ⁊ disponit res secundū q̄ sunt future per vnū nunc ⁊ post modū per aliū. Et p̄pter hoc potētia ē vna ⁊ oritur sua figura in successione tēporis / sicut piscis qui de aqua exit in assituatione aeris. ¶ Anima habet figurā speratiuā cum qua sperat qd̄ est venturus ⁊ illa figura exit in successione tēporis exeunte actu potentie. Exit ḡ per dispositiōnē corporis in successione q̄ est de circumstātijs ⁊ silitudinib⁹ successiōis. Quare sicut crystallo posita super aliquē colorē nigrū vel rubeū vel aliū exit suus color simpliciter in figura coloris quem hēt subiectū in quo est posita / ita simplex potētia aie : q̄ stat in vno nunc intus : exit in plura nūc successiue extra in sua operatione sustentata in corpore / qd̄ est organū a quo sumit similitudines eius qd̄ sperat. ¶ Anima habet figurā cogitatiuā que est vna figura intus in instanti scilicet in illo nunc in quo est creata / ⁊ exit in aliam figuram extra / extensam in successione tēporis de vno nunc in aliud cogitando vnum ⁊ postea aliud / sicut figura masse ferri que ē vna ⁊ exit in multas figuras / quando ex ipsa est factus clauus / ensis ⁊ gladi⁹ ⁊ multi clauus / enses ⁊ gladij. Et sicut ferrum in

qualib⁹ figura remanet in sua simplici specie : ita remanet simplex potētia in suo simplici instanti in quo fuit creata.

¶ Quæstiones minutæ.

¶ Quæstio. Quare deus nō creauit om̄s animas simul ? Solutio. Si deus creasset omnes aias simul ⁊ in vno nunc / aia que nō esset cōiuncta cū corpore esset ociosa vsq̄ quo esset cum corpore coniuncta / qm̄ non haberet in quo haberet suos actus / illi deficientib⁹ organis cū quib⁹ ipsa esset in successione ad attingendū finē ad quē est creata ⁊ faceret deus iniuriā animab⁹ in quantum ipsas posuisset in ociositate / qd̄ est impossibile. ¶ Quæstio. Quare de⁹ nō creauit animā ante q̄ corpus cum sit nobilior creatura q̄ corpus ? Solutio. Respōsio huius quæstionis stat in solutiōe quæstionis supradicte. ¶ Quæstio. Quare anima habet potentiā motiuā de vno nunc in aliud ? Solutio. Secundū q̄ iā diximus instans intrinsicū exit extra in successione tēporis ⁊ hoc in quo exit est per corporis successiōnem moti de vno nunc in aliud. Et p̄pter hoc anima habet potentiā motiuā de vno nunc in aliud per hoc qd̄ habet per aliud nūc per seipsas simpliciter / sicut aia q̄ per seipsas stat absq̄ motu in hoīe eunte ⁊ seipsam mouet de vno loco in aliū mouēdo corp⁹ illi⁹ hoīs. ¶ Qd̄. Anima quō pot̄ stare ⁊ nō stare in successiōe tēporis absq̄ cōtradictiōe ? Solutio. Potētie aie per vnū modū stat intra subas ⁊ per aliū modū hēt suos act⁹ extra i corpore / sicut vinū qd̄ hz potētiā in ebriādī hoīez ⁊ hz ipsas itra seipsas ⁊ nō in successiōe inebriādī. Et qm̄ pō exit in actū bibēte hoīe vinū / exit pō in successiōe tēporis absq̄ hoc q̄ sequat̄ p̄dictio / exiēte pō int⁹ in vno nūc fm̄ suis p̄p̄riū subm / ⁊ exiēte in plurib⁹ nūc successiue i subo approp̄ato / vbi fit inebriatio. ¶ Qd̄. Anima sepata stat in tēpore ? Solutio. Anima sepata fm̄ q̄ iā dixim⁹ stat in tēpore i q̄tū i tēpore ē creata ⁊ icepta : s; nō stat i tēporis successiōe in q̄ stabat dū erat in organo. ¶ Qd̄. Anima pot̄ in vno tēpore cōsiderare plures sbas ⁊ multos act⁹ earū ? Solutio. Anima q̄tū ad seipsas pot̄ attingere multa oba dīa gñib⁹ vltipēb⁹ ⁊ indinidua illaz / s; qz ipsa aia hz apprehēdere obiecta cū subsidio organi cū q̄ ē p̄fecta / qd̄ est corpus hoīs qd̄ nō pot̄ ipsas adiuua

re absq; successiōe t̄p̄is: ideo nō nōt aīa atti-
gere d̄f̄entes subas ⁊ act⁹ illarū in vno ⁊ eo-
dē t̄p̄e. ¶ Q̄d. Q̄n̄ aīa disponit ⁊ ordinat
aliq̄d v̄eturū: stat in successiōe t̄p̄is intra se
ipsam? Solo. Sc̄dm q̄ iā dictū ē nulla aīa
cōiūcta p̄t cōsiderare multas sp̄es in vno
t̄p̄e ⁊ ordinare alterā cū altera/qm̄ sic̄ ip̄as
acq̄siuit extra per successiōē t̄p̄is: op̄z me-
moriā illas sp̄es reddere it̄lectui ⁊ volū-
tati in successiōe t̄p̄is. Et si hoc nō esset ita/
scholaris q̄ reminiscit̄ lectionē sui maḡri re-
minisceret̄ illā in vno ⁊ eodē nūc ⁊ ita cito
vnā ptē illi⁹ lectōis sicut aliā. ¶ Q̄d. Q̄n̄
hō dormit: q̄re nō it̄lligit? Solo. Q̄n̄ hō
dormit organa aīe nō sunt disposita vt aīa
ab ip̄is sumat subsidiū ad it̄lligēdū/nec
musculus p̄t facere notā in lyra/quando fi-
des nō sunt in ordine posite. Et qz dormiē-
te hoīe aīa nō mouet organa / non p̄t h̄re
actus intrinsecos in organis extrinsecis/q̄ il-
los act⁹ nō p̄t sumere si nō sūt mota p̄ aīaz
ad finē actū intrinsecorū. ¶ Q̄d. Aīa it̄llig-
it aī per sensum q̄ imaginationē? Solo.
A sensu oriē figura in imaginatiōe quā it̄-
lect⁹ abstrahit a sensu materialiter. Et for-
maliter accipit in imaginatiōe. Et p̄pterea
aī it̄lligit per imaginatiōē q̄ per sensū.
Et si hoc nō eēt ita/ ⁊ eēt h̄riū: it̄lligeret in
tellect⁹ aī per mateirā q̄ per formā: ⁊ p̄ il-
lā p̄m q̄ lōgicā est a se q̄ per illā q̄ p̄pinā
est/qd̄ est impossibilē. It̄lligit ḡ it̄lect⁹ aī
per imaginatiōē q̄ per sensum. ¶ Q̄d.
Intellect⁹ practic⁹ q̄ perq̄rit sp̄es incipit aī
in istāti an in successiōe? Solo. Ille q̄ facit
camerā incipit aī vnā ptē camere q̄ om̄es
ei⁹ p̄tes ⁊ successiue de p̄te in p̄te dat came-
re p̄fectionē quā dimittit in instanti in quo
ipsam complet/ sicut incipit in vno instāti
quādo incipit primā p̄tem ipsius camere.

¶ Octaua pars p̄ncipalis hui⁹ libri q̄ tra-
ctat de loco animę ⁊ primo de prima sp̄e.

Questio.

Aīa occupat ⁊ impe-
dit locū? Solo. Aīa
est s̄ba sp̄ialis s̄m q̄
iā p̄bauim⁹. Et loc⁹
est pars sube corpo-
ralis in q̄tū ē acc̄is

ip̄is. Et p̄ hoc aīa ⁊ loc⁹ nō p̄t p̄ticipare
per cōtactū/qm̄ si possent: aīa sup̄ficiē ⁊ co-
lorē h̄ret ⁊ loc⁹ nō eēt pars sube corporalis
sed eēt corp⁹ in q̄tū aīa eēt in ip̄so ⁊ in ip̄so
nō eēt corp⁹. It̄m occupat ḡ aīa locū s̄be cor-
porali nec sp̄iali. ¶ Nulla pars corporalis
q̄ sit in altera corporali ⁊ eō occupat locū
altera alteri sicut hōitas q̄ est in magnitudi-
dine ⁊ magnitudo in hōitate. S̄z si pars cō-
tinet̄ ab altera p̄te ⁊ nō eō: tūc altera occu-
pat locū alteri p̄ti/sicut vinū qd̄ ē in ampul-
la qd̄ occupat locū om̄i p̄ti in illa ampulla
in q̄ ē. Et hoc qz ampulla h̄z corp⁹ ⁊ vinū
h̄z corp⁹ ⁊ vnū corp⁹ nō p̄t eē in loco alte-
rius si ambo p̄ticipāt per cōtactū. Et qz aīa
est pars sp̄ialis ⁊ ē in corpore ⁊ corpus in
aīa: ideo anima non occupat locū corpore
illo. ¶ Nullū indiuiduū occupat locū i sp̄e
sicut Iohānes ⁊ Gregori⁹ q̄ nō occupāt locū
in sp̄e h̄mana. Si i mō aīa q̄ ē s̄ba indiuidua
⁊ corp⁹ nō occupāt locū in suba q̄ est ex am-
bob⁹. s. homie/ qm̄ si locū occuparet altera
suba alteri: nō esset ex ambob⁹ factā mixtio
nec ex ip̄is eēt p̄posita suba hoīs. ¶ Nul-
la forma occupat locū sue materie nec aliq̄
materia sue forme. Et qz aīa ē forma corpo-
ris: nō occupat locū corpori nec corp⁹ aīe.
Sed aīa occupat locū alteri aīe quādo est
cōiūcta cū p̄po corpore/qm̄ vnū corpus nō
sufficit duabus aīab⁹ rōnalib⁹ nec vna aīa
duob⁹ corporib⁹. ¶ Vnū obm occupat lo-
cū alteri obo in it̄lectu q̄ nō p̄t it̄lligere
i vno t̄p̄e duo v̄ p̄tra obo ⁊ ista occupatio
loci ē de vno nūc ⁊ de alio/ cū sit ita q̄ duo
nūc vel plura nō possint eē vnū in alio/q̄re
s̄m istū modū loci t̄p̄is/nō loci simpl̄r (i q̄
corporalis suba ē collocata) stat occupatio
in aīa ⁊ in suis potētis rōne naturalū in
potētariū. ¶ In corpore Nicolai vnū elm̄
nō occupat locū alteri ⁊ hoc qz vnū ē i alio
cōponendo corp⁹ ei⁹ qd̄ ē cōe oib⁹ q̄ttuor in
q̄tū ē ex ip̄is. Et p̄pter hoc si vnū corp⁹
nō occupat locū alteri: q̄to min⁹ suba sp̄ia-
lis occupat locū alteri. ¶ Aīa ē collocata
in loco rōne corporis qd̄ in illo loco ē collo-
catū/sicut corp⁹ Alberti collocatū in came-
ra per quā collocatiōē aīa est collocata in
illa camera. Et rō q̄re camera nō possz col-
locare oīa corpa hoīs: ē qz oīa corpa hoīm
ipedirēt locū altera alteris in ipsa camera/

quia oia hnt magis de materia q̄ camera.
Sed de mā aie z illoz corpoz nō pōt fieri
impedimētū in camera/qm̄ aia nō hz illas
cōditōes cū qb̄ vnū corp⁹ ipedit locū alte
ri corpozi / stāte q̄libet in discreta q̄titate.

Q̄ Aia ē collocata in loco pp hoc qz nō pōt
esse absqz loco creata/qm̄ si eēt creata absqz
loco: eēt suū s̄bm̄ infinitū in extēssitate z ipa
eēt infinita. Est ḡ aia collocata in loco/ sicut
t̄ps in p̄ncipio. Nō occupat ḡ aia locū i suo
loco alteri s̄be/postq̄ stat in loco vt sit z nō
ex eo qz alia s̄ba nō sūt ibi. **Q̄** nō hz lō
gitudinē/latitudinē z p̄funditatē nō pōt occu
pare locū/ cū sit ita qz loc⁹ nō possit p̄tinere
subam nō hntē lōgitudinē/latitudinē z pro
funditatē. Et qm̄ aia nō hēt ista: nō pōt oc
cupare locū in q̄ ē per seipsam alteri s̄be.
Nōt ḡ eē in illo loco in q̄ ipsa ē plures s̄be
nō hntes lōgitudinē/latitudinē z profundi
tatē. **Q̄** In lacte nō sūt due albedines/ nec
i rosa due rubedines. Et hoc ē qz vna albe
do occupat locū in suo p̄po subto alteri al
bedini. Sili mō in aia vn⁹ act⁹ occupat ali
um p̄pter subm̄ qd̄ sufficit vni actui z non
plurib⁹ / sicut in memoria vnū recolere na
turale qd̄ occupat locum alteri recolere na
turale in suo p̄prio reolitiuo z reolibili.
Et iste tales op̄ationes sunt spirituales z
differentes genere locis corporalibus.

Questiones minuce.

Q̄ Si vna aia sepata est añ in celo q̄
alia/ recedētib⁹ in simul ex vrbe Roma v̄
qz altera illarū occupet locuz in suo motu.
Qm̄ si nō occupat locū in suo motu: nō pōt
eē añ i celo vna q̄ altera: qd̄ ḡ dicem⁹? **Sō.**
In lacte sunt in pō butirū/ case⁹ z serū sine
occupatiōe loci vni⁹ ad alteruz dum stāt in
potētia. Et hoc est p̄pter hoc qz om̄s tres
forme nō hnt nisi vnū s̄bm̄. Sili mō ambe
aie q̄ vno tēpore recedūt in simul ex vrbe
Roma z nō in vno tēpore ascendūt ad celū/ nō
occupāt locū in medio qm̄ nō ascēdūt sc̄dm̄
successionē loci s̄z s̄m̄ successionē t̄pis d̄vno
n̄sic in aliud. **Q̄** Aia q̄ stat in manu
Martini/ sc̄sa manu vbi stat? **Sō.** Sc̄dm̄ qz
lā dixim⁹ in q̄libz pte corpis stat tota aia z
qz manu sepata a corpe/ in cōtinēti recedūt
ab ipa/ vegetatiua z sensitiua martini: iō cū
ipsis in simul sepatur/ aia rōnalis que cum
ipsis erat cōiūcta in manu. Et om̄s 3. aie

remanēt in corpore martini. **Q̄** Illa
memoria q̄ est in cerebro est in corde? **Sō.**
Sicut in q̄libz pte lactis stat in potētia ps
butiri/ casei z seri: ita memoria z q̄lz pars
aie stat in corde z cerebro z per om̄s ptes
corporeis stātes in actu. **Q̄** Intellige
re ē in intellectu z intelligibili? **Sō.** Nul
lum totū ē extra suas ptes nec vll⁹ act⁹ ex
tra potētiā z obm̄/ qm̄ si totū eēt extra suas
ptes/ eēt de p̄tib⁹ extraneis z nō de p̄p̄is.
Et si actus staret extra potētiā z obm̄ / nō
esset actus illarū nec h̄ret p̄p̄iuz subm̄ in
quo esset z esset sustentat⁹ in subiecto extra
neo/ qd̄ est impossibile s̄m̄ cursum naturalē.
Q̄ Vna aia bona pōt esse in vno loco
cū alia aia mala? **Sō.** Naturalr̄ (s̄z qz dixi
mus) nulla aia occupat locū alteri aie/ s̄m̄
t̄m̄ iudicij dei q̄ creauit celū/ p̄pter aias bea
tas z infernum p̄pter aias dānatas/ mala
aia nō pōt esse in vno loco cū bona **Q̄**
Cū multe aie possint itelligere vnū obm̄ z
in vno z eodē tēpore: p̄ illud obm̄ ē ne vna in
alia? **Sō.** Act⁹ p̄marij z sc̄darij nō sunt vnū
z idē numero nec hoies q̄ vidēt solē in vno
z eodē tēpore sunt alteri in alteris. **Q̄**
Qm̄ aia recolit leonē / ē sua memoria in lo
covbi ē leo? **Sō.** R̄fa quā Nicolaus scribit
nō ē in manu z ē in imaginatiōe s̄ilitudo il
lius l̄fe z nō l̄fa/ qm̄ si l̄fa esset in imagina
tione esset cōiūcta cū manu z in loco illi⁹.
Q̄ Aia q̄ ē i inferno ē collocata i igne?
Sō. Nulla s̄ba sp̄ual̄ ē collocata i loco cor
pali p̄ cōtactū s̄m̄ qz dixim⁹ / s̄z sic aia ē crea
ta in loco vt h̄eat vbi i q̄ sit z i tēpore h̄eat p̄
cipiū: ita ē collocata i igne infernali vt i illo
loco penā patiat. **Q̄** Aia p̄sicta ē col
locata in corpore humano z corp⁹ in ipsa?
Sō. In q̄titate cōtinua multiplicata de
multis quātitatib⁹ discretis vel simplicib⁹
stat q̄lz ps i alia collocata. Et si vna ps est
sp̄ual̄ z alia corp̄al̄: ē illō collocamētū d̄ p̄
tib⁹ d̄ntib⁹ ḡne sic de s̄ba z acc̄te ex qb̄nt
collocamētū in plāta. **Q̄** Luz ita sit qz
maior v̄ sit in corde z cerebro q̄ in pede/
nūqd̄ aia ē collocata maḡ i vna pte corpis
q̄ in alia? **Sō.** Aia ē p̄ totū corp⁹ z per oēs
suas ptes. Sed qz indiget organis deteria
tis suis potētis z actib⁹: h̄et maiorē v̄tutē
in vno membro q̄ in alio/ sicut sensus cōis
qui maiorē h̄z v̄tutē in manu q̄ in pede.

Secunda species octane partis principalis.

Questio. Anima continet et collocat aliquid in seipso? **Sol.** Bonitas spiritualis anime apprehendit et collocat magnitudinem spirituale anime in quantum ipsa facit bonam. Et hoc idem de alijs principijs naturalibus que sunt bona sub genere bonitatis et hoc convertitur sicut magnitudo que comprehendit et continet alia principia in quantum per ipsa sunt magna. **¶** Bonitas in suo actu apprehendit et collocat actus aliorum principiorum sicut in bonificare in quo stat magnificare/durare/possificare et ceteri actus et hoc convertitur sicut in magnificare in quo magnitudo apprehendit et collocat bonificare bonitatis et durare duracionis et possificare potestatis et sic de alijs. **¶** Quilibet trius potestatis comprehendit et collocat actus principiorum suorum sicut totum quod apprehendit suas partes quoniam in hoc quod intellectus est de bonitate et ipse est maior bonitate: apprehendit et teriat in seipso bonitate. Et hoc idem facit de suo bonificare quod apprehendit et teriat in suo intelligere quoniam si intellectus est maior pars anime que bonitas est suum intelligere maior actus que actus bonitatis. **¶** Anima coniuncta comprehendit et collocat in seipso corpus cum quo est coniuncta et ipsum corpus apprehendit et collocat ipsam cum suis partibus collocando quilibet parte corporis cum quilibet suarum partium naturalium. Et hoc idem est de actibus anime que comprehendit et teriant actus corporis sicut possificare anime rationali quod in possificando comprehendit possificare quod sensitiva habet sentiendo in quantum ipsa movet ad sentiendum. **¶** Anima et corpus comprehendit et continet se invicem in quantum sunt mixta et coniuncta utriusque principia altera in altera. Et ideo anima non est extra corpus sicut amphora que est extravinum nec corpus est extra animam sicut sunt unum in altero sicut (et multo magis) in denario que est argenti et cupri in quo quilibet suarum partium est una in altera. **¶** Corpus hominis peccatoris comprehendit cum suis actibus actus anime in quantum declinat ipsa ad delectationes suorum actuum sicut virtutes morales sicut homo avarus que plus diligit denarios que iusticiam et homo luxuriosus que plus diligit luxuriam que castitatem fortitudinem charitatem et sic de alijs. **¶** Corpus comprehendit animam in loco per longitudinem/latitudinem et profunditatem que sunt sue mesure per quas est corpus collocatum in loco. Et ipsa anima comprehendit corpus et deteriorat cum suis principijs sicut voluntas que apprehendit in suo amare intellectum et hoc quod considerat. Et in illa comprehensione non

sunt longitudo/latitudo et profunditas sed extensa magnitudo spiritualis de seipso et de principijs spiritualibus sicut voluntas que se extendit in amare in quantum amat magis unum obiectum quam aliud. Et hoc idem de intellectu que se extendit in intelligere in quantum intelligit plus unam virtutem quam aliam. **¶** Ita continet anima corpus cum determinatione sicut ipsum continet cum motu et sicut continet merita cum virtutibus. Et ideo libertas anime est magis sursum in hominibus sapientibus quam actus naturales corporis sicut voluntas militis que prior est ad suum finem quam appetit equi que equitat et movet ad finem quem desiderat que equum desiderat stare vel manducare vel alium locum et non illum ad quem movet ipsum miles. **¶** In martino que stat in camera comprehendit corpus animam in quantum habet maiorem dispositionem cum loco camere quam anima que superficies corporis martini et aeris ubi est teriatum participat per contactum et anima non participat cum aere camere que determinat corpus per contactum quoniam non habet superficiem nec colorem sed est deteriorata in aere per illud corpus cum quo est coniuncta. **¶** Vitium anime comprehendit et deteriorat vitium corporis in maiori parte quoniam in peccare maior est actus anime quam actus corporis sicut in voluntate in quo est maius amare quam odire. **Sol.** dicit quodam sapiens que sic odire est minus ipsi amare: sic peccatum corporis est minus peccatum actuali anime. Et in sarraceno peccatore per peccatum originale peccatum corporis comprehendit peccatum anime quod est consequens peccati originalis corporis.

¶ Questiones minutę.

Questio. Anima apprehendit corpus cum sit continue per totum corpus? **Sol.** Anima apprehendit partem cum parte et totum cum toto sicut supra signum. Et quoniam corpus est per corpus apprehenso corpore toto: apprehendit corpus. **¶** Questio. Cum in dentibus Alberti sensitiva non habeat actum sentiendi: quomodo apprehendit anima in dentibus sensitivam? **Sol.** Dentes partes corporis sunt ut sit corpus et corpus est ut sit martinus. Et quoniam anima nobilitate finem habet in Alberto que corpus: in nobilitate ipsius finem anima apprehendit finem dentium et aliarum partium corporis. **¶** Questio. Partes anime apprehendunt substantiam? **Sol.** Cum totum sit maius quam pars: ideo nulla pars potest apprehendere totum nec est omnes partes partem apprehendere totum cum sit in toto nobilitate finem que in aliqua suarum partium et que in omnibus quoniam omnes sunt ut sit totum et non est. Et ideo ex omnibus ipsis est totum quod transit in .3. numerum et quod est maius in nobilitate quam omnes sue partes. **¶** Questio. Anima separata comprehendit lo

Qum in q̄ stat? Solo. Una aia sepata stās i
 aqua nō hz cū q̄ cōprehēdat locū in q̄ stat i
 aqua/qz aq̄ ē p̄tinua ita in locovbi stat aia/
 sicut i loco vbi nō stat aia. Nec loc⁹ aiaz p̄t
 cōprehēdere sicut cōprehēdit piscē stātem
 in aq̄/sed cōprehēdit aiam in q̄tū stat in eo
 dē loco vbi stat aia z vltēr⁹ in alio loco in
 q̄ aia nō stat. ¶ Q̄dō. Aia p̄prehēdit oba z
 spēs: Sō. Nullū obm qd̄ nō sūt cōiunctū cū
 aia pōt esse in aia realit̄/sicut leo q̄ nō stat i
 aia q̄ leonē intelligit/sed silitudo leonis est
 spēs quā intellect⁹ intelligit in q̄ intelligit
 ita leonē sicut hō q̄ suā videt faciez in specu
 lo z illā spēm intellect⁹ cōprehēdit/sicut pō
 q̄ p̄prehēdit suū actū z calor suū calefacere.
 ¶ Q̄dō. Aia mouet suas pōs ad loca vbi
 stat oba z ponit corū silitudines in seipsa/
 an oba trāsmitūt eoz silitudines itellectui
 memorie z volūtati vt in ipsis stāt? Solo.
 Scdm̄ q̄ iā dixim⁹ z dicere p̄ponim⁹ nul
 la p̄pā q̄litas dimittit suū p̄pū subm. Sz
 qz intellect⁹ p̄cipat cū corpe cū q̄ ē cōiunct⁹
 z illud corp⁹ p̄cipat per colorē cū leone z
 p̄ corpaliatē: oculi hoīs vidēt leonē z in ab
 sentia leonis imaginatio retinet leonis sili
 tudinē z illā rep̄ntat itellectui q̄ ipsam in
 telligit int⁹ in sua intellegibilitate nāli q̄ in
 spē p̄cipat cū silitudine i q̄tū illa silitudo
 est intelligibilis. ¶ Q̄dō. Potentia actiua
 cōtinet suū actū simplicē? Sō. Intellect⁹ q̄
 intelligit leonē multiplicat spēm leonis in
 quātū induit illa spē suū intelligere z act⁹ q̄
 est intelligere ē spēs cōis itellectui z itelli
 gibilis. Quare sicut forma p̄prehēdit māz
 per moduz actiōis ita pō actiua cōprehēdit
 suū simplicē actū. Sed in q̄tū i actu hz pas
 siōes nō cōprehēdit illū actū in t̄m q̄ sūt ex
 tra ipas passiōes/qm̄ si ipas p̄prehēderet:
 cessaret act⁹ in teriatōe itelligibilitat⁹ z eēt
 obm itellectū z nō itelligibile. Et iō dicit
 qdā sapiēs q̄ i q̄tū obz ē itellectū ē simplex
 act⁹ pōe actiue p̄prehēsus. Et i q̄tū ē itelli
 gibile nō ē p̄prehēsus sed ē cōprehēdēdum.
 ¶ Q̄dō. Aia cōiuncta ē extra an itra corp⁹?
 Sō. Ipsa ē itra corp⁹ z nō extra/qm̄ si esset
 extra: de corpore z de tota aia nō esset hō/
 sed de p̄te ipsi⁹ aie z de toto corpe qd̄ ē ipos
 sibile. Tñ aia ē extra corp⁹ i q̄tū est nobili
 or suba q̄ corp⁹/sz illā nobilitatē hz itra cor
 pus/sic i p̄pario argētū z cupri argētū no

bilius cupro hz suā nobilitatē intra cupri
 in q̄tū est cū ipio p̄iuit. ¶ Q̄dō. Aia i suo
 fine p̄tinet oēs fines corp⁹is: Sō. Si aia
 p̄tineret oēs fines corp⁹is: esset corp⁹ vt eēt
 aia. Sed qz corp⁹ est p̄p̄ hoc vt sit hō:nō
 pōt aia cōprehēdere oēs fines corp⁹is neqz
 oēs suos fines quū sit ipsa vt sit hō. Sz hō
 q̄ est totū cōprehēdit oēs fines corp⁹is z aie
 cū fine suo q̄ ē cōisvtriqz. Et p̄ hoc hō mo
 uet aiaz z corp⁹ ad finē hoīs z mouet aiaz
 ad finē corp⁹is z corp⁹ ad finē aie. ¶ Q̄dō.
 Aia cōtinet pl⁹ corp⁹ per vnā suaz p̄tū q̄
 per alterā? Sō. Qz. 3. pōe aie sūt cōes p̄tes/
 cōprehēdit aia z cōtinet mag⁹ corp⁹ cū suis
 potētis q̄ cū p̄ib⁹ specificis z simplicib⁹.

¶ Nonna pars huius libri q̄ est de moda
 litate anime z primo de prima specie.

Vestio.

Dia quomō hz suos
 act⁹ z suas opatiōes
 itra seipaz? Sō. Aia
 hēt suos act⁹ z suas
 opatiōes itra seipam
 qm̄ considerat subas
 spūalās z earū opatiōes denudata illa p̄s
 deratiōe ab imaginatōe cū q̄ p̄siderat sbas
 corpales z eaz opatiōes/sic qm̄ p̄siderat deū
 vl' angelū. 3. pōs aie/eaz simplicia p̄ncipia. et
 act⁹ vl' opatiōes q̄s hz ex/sty i q̄tū accipit z
 attingit i imaginatōe oba corpalia vt solē/plā
 tas/calozes z frigiditatē zc. silia. Et modū
 quē hz itra p̄siderādo volum⁹ siḡrep has. x.
 rōes iter alias. ¶ At dixim⁹ i q̄lz p̄ncipio
 aie sūt p̄creta q̄ sūt d̄ ei⁹ eē sic i bōitate i q̄ sūt
 tiuū/bil/ z arc z i magtudinē tiuū/bil/ z arc
 z sic de alijs z oia ista oroiate s̄m q̄ dixim⁹
 veniūt z cōstituūt ipas. 3. pōsaie q̄ hnt mo
 dū i opādo p̄ductū a mō de q̄ sūt/sic memō
 q̄ hēt modū ad recolēdū spūalē bōitatē z in
 ipsa sūt bōificatiūū bōificabile z bōificare i
 q̄tū ipa ē d̄ ipa bōitate z hz illū modū i hēn
 do recolitiuitatē hōaz rōe pō: bōificatiuita
 tis. Et h̄ idē bōa recolibilitate p̄ bonā bōifi
 cabilitatē z d̄ bono recolere p̄ bōificare. Et
 h̄ idē d̄ magtudinē/durōe zc. ¶ Hz itellect⁹
 modū itelligēti itra seipm̄ i q̄tū hēt i seipo
 cēlia z p̄p̄ itellectiūū/intelligibile z itelli
 gere. Et itellectiūū mouz itelligibile ad ite

Intelligēdū et act⁹ ē ipm̄ intelligere in q̄ relucēt
et apparēt intellectuū et intelligibile / p̄p̄t
hoc qz ē amborū act⁹ et intellectiū attigit in
ipso suā similitudinē in q̄ seipm̄ intelligit si
cut in actu oculorū q̄ vidēdo speculū vidēt
suas similitudines per actū et p̄ speculū et itel
lectiū intelligit intelligibile in itelligere in
quātū ibi sumit ei⁹ similitudinē/sicut volūtas
q̄ est intelligibilis rōne cui⁹ intelligibilitatē in
tellect⁹ sumit similitudinē intelligibilitatē spe
cificatē volūtatis in q̄ similitudine sumit et cō
siderat volūtate. ¶ Hēt volūtas modū in
amādo rōne amatiuitatis / amabilitatis et
amare p̄ quā amatiuitatē hēt modū actiū
q̄ accipit et eligit oīa amabilia. Et per eorū
amabilitatē hz modū in amare ipsa. Et ex
ambob⁹ modis stat mod⁹ amare/qd̄ ē act⁹
amborū modorū. Et in illo amare volūtas
amat seipam et amat p̄ actiuitatē et amat p̄
passibilitatē. Et hoc idē facit i amādo aliō.
¶ Volūtas hz modū i odiēdo rōne oditiui
tatis / odibilitatis et odire / sicut odire malī
ciā demonis et puitatem bonitatis et sic de
alijs. Et iste mod⁹ odiēdi ē p̄ns mōi amādī
¶ Am̄ p̄p̄tea odit volūtas maliciā malī an
geli / qz diligit bōitatē bōi angeli / et puitatē
bonitatis qz diligit magnitudinē bōitatis.
¶ Am̄ volūtas ē libera hz modū i amādo
libere oīa amabilia. Et in q̄tū odit p̄riū il
lorū / hz modū suū q̄ fuit libertati quā vo
lūtas hz i amare oīa amabilia / sic ancilla
q̄ odit inimicos dñe cui seruit et diligit ami
cos illi⁹ dñe q̄ sūt amabils. ¶ Am̄ volūtas
diligit oīa odibilia vt supbiā et odit amabi
lia vt hūilitatē: nō hz modū i amādo nec in
odiēdo / qm̄ nō accipit modos p̄mos nāles
in actib⁹ sc̄darijs qz odit bōitatē hūilitatē q̄
est amabilis et diligit maliciā supbie q̄ ē odi
bilis. Et iō op⁹ qd̄ ē extra modū ē de p̄uatiōi
bus hitūū q̄ nō hnt modū i opādo qz faciūt
p̄ncipia de qb⁹ sūt / sic calor ignis q̄ stat i
flāma q̄ nō hēt modū mouēdi vegetatiōnē
hoīs (quē p̄burit) ad nutritiōez nec ad ḡna
tionē s̄ corruptōez ipsi⁹ vegetatiue et p̄uatiō
nē. ¶ Intellect⁹ hz modū itelligēdi p̄ d̄riā
in q̄tū differēter facit suū discursū inq̄rēdo
vitatē oīorū q̄ inq̄rit accipiēdo vñū oīz sub
vno nūcro et spē et aliō sub aliō nūcro et spē
et plura oīa sub vna spē et multas spēs sub
vno ḡne. Et ita sic navis mota i mari dimi

trit retro similitudinē suū mot⁹ in mari / sic itel
lect⁹ illō qd̄ dimittit dat memorie / in q̄ dare
hz modū ipressiōis per actōez in memō spē
rū q̄s dimittit. Et memō hz modū i recipiē
do illas spēs. Et hēt illū modū p̄pter hoc
qz est suū officiū per p̄ncipia p̄maria que
ipsam cōstituūt sub tali cōditione qz ip̄a ac
piat et cōseruet spēs quas intellect⁹ sibi dat
et ipsas sibi reddit in illo t̄pe in q̄ ipsas re
cuperare voluerit. ¶ Am̄ memoria obli
uiscitur spēs quas accipit et q̄s intellectus
vult recuperare: intellect⁹ hz modū in igno
rātia qz memoria nō hz modū in recolere.
Et memoria amittit suū modū recolēdi qm̄
voluntas nō hēt magnū appetitū amādī il
las spēs q̄s intellectus ignorat et q̄s memō
obliuiscit. Et iō in p̄uatiōe vñi⁹ modi p̄e
existit p̄uatiō mōi alteri⁹ p̄e. Quā p̄ sic
oēs. 3. p̄e adiuuāt se in hēndo modū oper
andi: ita p̄dicūt et nō adiuuāt se / qm̄ dimittūt
modū et nō hnt ip̄z in opādo. ¶ Intellect⁹
hz modū inq̄rēdi vitatē rez q̄s cōsiderat sci
re supponēdo p̄o possibile eē vñū vel aliud
duorū p̄dictoriorū sic intellect⁹ q̄ vult p̄ q̄rere
i deo trinitatē et icarnatōez filij dei q̄s credi
mus nos xp̄iani: et sic de alijs s̄lib⁹ ist⁹. Et
qm̄ intellect⁹ suppoit i p̄ncipio qm̄ inq̄rit po
ssibile eē i deo trinitatē et nō eē trinitatē: hz
modū inq̄rēdi q̄lz rōnē quā suppoit. Et si
in p̄ncipio affirmat in deo nō eē trinitatē p̄
credere: nō p̄t vltari⁹ ire / qm̄ nō hz modū i
q̄rēdi. Supposito tñ qz i deo sūt trinitas si
suppoit p̄ credere qz i deo sūt trinitas attin
git p̄ credere similitudinē necariē vitatē / q̄ ne
cessaria vitas ē i deo trinitatē eē. Et qm̄ stat
p̄cordātia iter similitudinē et similitudinē: itelle
ct⁹ p̄actic⁹ et iuestigatiu⁹ p̄ credere attigit ne
cessariā vitatē. Et iō d̄f qz nisi hō credat nō
p̄t itelligere. ¶ Intellect⁹ hz modū i inq̄rē
do vitatē et illā attigit cōsiderādo similitudines
suorū p̄ncipiorū et miscēdo quāsdā similitudines cū
alijs: et respiciēdo qd̄ seq̄tur ex illa mixtōe.
Et istū modū posuim⁹ i tabula ḡnali et i ar
te iuētiua vbi d̄mōstrant p̄clōes p̄ncipio
rū mixtōez. Exēplū / qui vult inq̄rere / vtrū
i aīa sit bōitas nāl et s̄bal / accipit similitudines
bōitatis et miscz ip̄az cū similitudine maioritatis
et cū similitudine magnitudinis et cōsiderat qz si i
aīa nō ē subalis bōitas: sua bōitas ē accūta
lis et suba nō est bona per seipaz sed est ma

gis magna et magis bona per illud quod est
min⁹. s. per accens (in quo non est terminus de entitate
quatuor in suba) quod per seipsam / quod est maior quod est
suba. Et per tale considerationem considerat et
attingit quod in anima est habitus sensibilis. Et hoc idem
de suis alijs subalibus principijs de quibus attingit
veritatem per mixtionem quod de illis facit.
Q. Q. Intellectus quomodo intelligere incipit?
Solo. Non intellectus incipit intelligere: incipit
in seipso et in sua natura / sicut homines face
re cameram incipit primo in habitatione quod est finis
camere / sicut clavus quod est finis martelli. Et in
incipiens intellectus in sua natura inquit exterior
similitudines cum quibus potest habere interiores / sicut
per sensum cum quod perditur colores / vba / sapor
et cetera. Et de illis multiplicat species quas acci
pit in imaginatione et ab imaginatione accipit
in seipso / sicut considerare quod bonum evidere et
audire. Et ab illa consideratione considerat et
accipit quod bonum est memorare et intelligere.
Et ita habet modum in attingendo habitatem interio
rem spirituale attingendo habitatem exteriorem quod est in
substantijs corporalibus. Sicut homo faciens ca
meram attingit finem habitandi faciendo ipsam came
ram et partibus illius / vna parte congregando cum altera.

Questiones minutę.

Q. Q. Tres potestates anime quomodo sunt distincte?
Solo. Tres potestates anime sunt distincte per distinctas
proprietates et fines / quoniam vna proprietates est me
morare alia intelligere et alia amare / sicut
est vna proprietates calor / alia humiditas / alia fri
giditas et alia siccitas. Et ita sicut quatuor pro
prietates elementales sunt necessario distincte
ratione oborum et appetituum naturalium distincte per
seipsos: sic ipse. 3. potestates anime sunt distincte ra
tione distinctarum oborum / sicut recolitas intelli
gibilis et amabilitas sunt distincte per seipsas
in quantum recolitivitas intellectivitas et ama
tivitas sunt distincte genere et etiam per eorum princi
pia quod sub talibus conditionibus ipsas constituit ut
sunt ille quod sunt et ut sequatur finem propter quem sunt
et habeant actus distinctos. **Q. Q. Angelus et
anima quomodo sunt distincte?** **Solo.** In angeli suba
magnitudo et sua alia principia sunt propter hoc
ut ex ipsis sit angelus et non homo. Et in anima non
est sic quod principalis finis naturalis quod est ipsa
est stat propter hoc ut de ipsa et de corpore hu
mano sit homo. Et ideo dicit quidam sapiens quod anima
non est ita nobilis sicut angelus quoniam in ipsa non
descendit sua principia / secundum finem sue spiritus sed secundum

finem spiritus hominis. Et in suba angeli descendit sua
principia in fine sube in quantum angelus est propter
hoc ut sit et non ut sit pars alterius quod sit superius.
Est ergo distincta iter angelum et animam secundum modum exis
tentie quem diximus et est secundum modum agencie / quoniam an
gelus per unum modum attingit oba et anima per
alium / quoniam angelus in suis met similitudinibus at
tingit oba extrinseca absque multiplicatione
spirituum illorum et sine hoc quod ipsas ponat intra seipsas
sed in seipso illas accipit / sicut cristallus quod in se
ipsa sumit colorem subiecti rubei ubi est posita. Sed
anima accipit species exteriores per sensum et de
sensu ipsas transmittit in imaginationem / et de
imaginatione ipsas ponit in seipsa quod sunt simi
tudines subarum corporalium / et quoniam ipsas accipit spi
rituales transmittit ipsas de imaginatione
in spiritualitate denudata a corporalitate secundum quod
iam diximus. **Q. Q. Angelus et anima quomodo se intel
ligunt?** **Solo.** Inter similitudinem et similitudinem sunt
dispositio finis / proportio et concordantia et an
gelus et anima sunt similes in natura essentiali et spi
rituali et in specie. Et ex istis similitudinibus pro
cedit lumen unum ad alterum in quo se intelligunt
amant et recolunt / quoniam sicut ex duobus lumini
bus procedit unum lumen maius et cetera / ita de eo
rum similitudinibus intellectivis et intelligibili
bus bonis / magis / concordativis / spirativis et
spirabilibus illuminativis et illuminabilibus /
repenitivis et repenitabilibus procedit intelli
gere ab vna suba ad aliam secundum finem illius intelligere
et secundum bonitatem / magnitudinem / partem virtutem
veritatem et delectationem illius finis. **Q. Q. Ana
lima suba sepata quomodo intelligit aliam?** **Solo.** Non
suo huiusmodi quoniam stat in solutione quoniam supra di
cte si anime sunt sepate. Sed si sunt coniuncte intelli
gunt se cum medio. s. per opera corporis / sicut anima
petri quod per sonum lyre quam pulsat attingit no
tam quam ipse habet in anima. **Q. Q. Anima quomodo intel
ligit deum?** **Solo.** Si anima est sepata intelligit de
um in proprietatibus dei. s. in bonitate sua ma
gnitudine eternitate et cetera. Et intelligit ipsius
absque ipse propter hoc quod sua intelligibilitas stat in
magnitudine bonitatis / partitatis / voluntatis /
virtutis / vitatis et delectationis. Et anima intel
ligente deum: in proprietatibus ipsius descendit sua intel
lectivitas creata propter intelligibilitatem dei.
Et ab illa deitate procedit et derivat modus intel
ligendi anime quod intelligendo deum intelligit seipsas et
descendo in deo descendit in seipsa. Et ideo dicitur quod
anima beata et deus vident se facie ad faciem.

Angelo &
quo dicitur

Questio. Anima damnata quomodo habet penam? Solutio. Anima damnata habet penam quia sui habitus sine priuantur et omnia sua principia / de quo sine est vacua / sicut voluntas que esset vacua si haberet amabilitatem et non amare nec amatum. Et sicut intellectus esset vacuus : si haberet intellectiuitatem et non intelligibile nec intelligere. Et hoc idem de memoria. Habet ergo penam anima secundum talem modum / quoniam sua voluntas non habet deum per modum amabilitatis sed odibilitatis. Et ideo intelligibilitas dei et recolibilitas non possunt esse quies intellectiuitati et recoliuitati. Et priuatur bonitas naturalis anime suo sine. Et hoc idem de priuatione aliorum principiorum per quam priuationem habet anima spiritualem passionem que passio est magna secundum quod est magna priuatio finis et secundum quod est durabilis illa priuatio in eternitate que duratio dat penam intellectui in quantum ipsam intelligit et ita magnam penam sicut magnam intelligit. Et hoc idem est de memoria in quantum ipsam recolat et voluntate in quantum illam odit / et illa pena est ita magna ut non posset narrari nec scribi. **Q**uestio. Anima quomodo est ordinata? Solutio. Anima est ordinata secundum suum finem principalem qui est deus et in illo sine habet suum ordinem naturalem et morale si est in gratia et habet per seipsam ordinem naturalem in quantum habet ordinata principia ex quibus ipsa est : et que diximus et que ordinata ueniunt ad constituendum .3. potentias et tres potentie ad constituendum substantiam anime et anima stat ordinata ad mouendum seipsam ad actus potentiarum secundum ordinem suorum principiorum et ad ponendum ordinem in illis actibus secundum morales virtutes et ad lucrandum species extrinsecas et ipsas mittendum intra secundum quod diximus. **Q**uestio. Quomodo anima peruertit de bono in malum? Solutio. Modus quem habet anima in peruertendo se de bono in malum / est in priuando suos actus a sine ratione cuius sunt .f. a deo et in amando plus aliud quam deum. Et in hoc stat tota inordinatio anime et suarum partium : sicut stat in ordine sui ipsius et suarum partium si amat et honorat plus deum quam aliud et magis laborat propter dei amorem et honorem quam

propter aliud / et si diligit plus deum propter hoc quam ipse est bonus quam propter hoc quam ipsam creauit et quam propter hoc ut det sibi paradysum et non ponat ipsam in inferno. **Q**uestio. Anima stans in peccato mortali quomodo conuertit in statum gratie? Solutio. Materia in quantum se disponit ad patendum disponit formam ad essendum motiuam / tamen non mouet formam ad essendum motiuam / quoniam si faceret : forma passionem haberet et materia actionem. Et esset ille motus contra cursum naturalem. Disponit ergo anima que est in peccato ad essendum in statu gratie in quantum se iudicat ad satisfactionem per conscientiam / contritionem et penitentiam et postulat indulgentiam et placet sibi illa vindicta / quam in ipsa iusticia diuina velit inferre. Et postquam anima se ponit in ratione : non potest abesse sibi gratia diuina que cum misericordia et iusticia concordantiam habet et per hunc modum de ipsam conuertit de malo in bonum.

Secunda species non est peris.

Questio. Anima quomodo habet suos actus et suas operationes exteriores? Solutio. Ignis (in quantum calor est sua propria qualitas) habet cum ipso calefactionem intra seipsum. Et in quantum suum calorem appropriat aeri / habet cum illo suas operationes in aere et de aere in aqua et de aqua in terra. Et ideo habet illas operationes extra seipsum in quantum suus calor est qualitas appropriata et extrinseci subiecti habet. Similiter modo anima habet suos actus et suas operationes extra se in corpore in quantum cum sua bonitate accidentaliter mouet substantialiter bonitatem et accidentalem corporis ad bonificare vegetandi / sentiendi / imaginandi / nec non elementandi. Et sic de sua magnitudine et suis alijs principijs. **A**nima in quantum habet passiones per corpus habet illas passiones extra seipsam in quantum non sunt sibi passiones naturales / sicut anima que tristis est per infirmitatem corporis vel est desideratiua in quantum desiderat quod est necessarium corpori propter comedere vel sanari : et sic de alijs corpori necessarijs. **I**n quantum anima non potest habere operationes interiores absque spiritu intrinsecarum multiplicatioue operum que extra habet passiones quas imprimat in / sicut passiones per videre vel per alium sensum imprimat in imaginatioue et de imaginatioue et in intelligibilitate interiori in qua intellectiui intelligit

bilitatē extrinsecā intelligit / cōsiderat et iudiciū facit. ¶ Quidā imaginatio nō est disposita ad imaginā dū spēs sensus : aia nō pōt illas attingere in imaginatōe qm̄ deficit sibi dispositio imaginatiōis et qz desiderat illas spēs scire rōne alicui⁹ finis: hz passionē extra q̄ venit int⁹ sicut martin⁹ q̄ desiderat scire veritatē / an su⁹ fili⁹ (q̄ mercis causa peregre p̄fect⁹ ē) viuit et an lucrat⁹ est. Et qz nō pōt iuenire q̄ hęc sibi de filio significet: hz passionē p̄p̄t filii suū. ¶ Quidā eremita inuenit quādā turpē feminā in via et nō fuit tētatus vt cū ea peccaret / sed paululū p̄gressus quādā feminā inuenit iuuenē / pulcherrimā / et tētatus fuit / vt cū ea peccaret. Et ideo cōsiderauit q̄ pulchritudo illi⁹ femine erat occasio passiōis quā hēbat p̄p̄t desiderare et p̄pter dispōnē corporis motū ad vegetādū et sentiēdū / ob rep̄tationē sensus visus impressam in imaginatiōe. Quare cōsiderauit q̄ p̄pter passiōes exteriores naturales corporis habebat passiones int⁹. ¶ Quidā hō auar⁹ trāsibat iuxta quādā vineā maximā q̄ erat cuiusdā sui vicini et desiderabat h̄re illā vineā. Et qz nō iuenit modū cū q̄ ipsam posset h̄re: h̄uit passionē intus in sua voluntate q̄ volebat h̄re illā / et in suo intellectu q̄ itelligebat q̄ nō poterat illā h̄re et in sua memō q̄ nō recolebat modū cū q̄ ipsā posset h̄re. Et ideo cōsiderauit q̄ per actū extrinsecū vidēdi h̄uit intrinsecā passionē. Et ille act⁹ extrinsec⁹ fuit sue passiōis occasio. ¶ Quidā eremita obuiant leproso i via q̄ multū erat horribili visu / a deo turp̄ figure erat. Et de passiōe visōis h̄uit passionē in imaginatiōe et de imaginatiōe in voluntate memō et intellectu. Et dū staret in istis passiōib⁹ cōsiderauit quādā peccatū qd̄ fecerat luxurie. Tūc maiorē h̄uit passionē p̄p̄t cōsiderationē illi⁹ peccati q̄ p̄p̄t visōnē leprosi / cōsiderādo q̄ turp̄ erat peccare q̄ videre faciē leprosi. Quare cōsiderauit q̄ ab vna passiōe deriuat̄ alia. Et q̄ passiones intrinsece sunt occasioate per passiōes extrinsecas rōne p̄sūctiōis et amicitie actū intrinsecorū et extrinsecorū. ¶ Quidā pictor voluit effingere quādā pulchrā picturā quā fecerat ali⁹ pictor. Et nō potuit ita pulchrā facere / ideoqz h̄uit passionē et mirat⁹ est q̄ re nō poterat ita pulchrā facere / donec cōsi-

derauit q̄ inter suū sensū et suā imaginatiōnē et motū sue man⁹ nō erat ita magna dispositio et habitas / sicut iter visōnē et imaginatiōnē et motū man⁹ pictoris q̄ fecerat illā pulchrā figurā. Dixit q̄ passiōes intrinsece sunt fm̄ q̄ sūt passiōes extrinsece. ¶ Quidā hō stabat in pctō luxurie et ibat quotidie ad ecclesiā rogatur⁹ deū vt ipsum abstraheret ab illo peccato. Accidit semel q̄ ip̄e pctōr peccauit cū mala femina et quū peccasset penituit eū pcti. Et miratus fuit valde q̄re deus nō abstraheret ip̄z a pctō postq̄ ipsum quotidie rogabat. Et dū staret in tali cōsideratiōe ip̄e cogitauit q̄ frequentius memorabat delectationes luxurie q̄ bonitatē dei aut penā quā aiam oportebat h̄re in inferno rōne peccati. Dixit q̄ aia cū operib⁹ extrinsecis captiuat suas potentias intrinsecas in quātum nō vult esse dñā corporis et in quātū plus diligit actus extrinsecos q̄ intrinsecos. Idcirco nō ē mirum si huiusmodi aiaz peccatricē de⁹ exaudire nō vult. ¶ Quidā miles precepit cuidā suo scutifero vt iret ad cōburēdū domū cuiusdā hois inimici militis et amici scutiferi. Et dum scutifer iret p̄bustā domū illius hois: miratus fuit qd̄ mouebat ipsum ad cōburēdū domū illius qz ip̄e nolebat illā cōburere p̄pter amores quē erga hoicem illum habebat. Et tñ domū volebat cōburere scdm̄ obediētā suā erga dominū. Cōsiderauit ergo q̄ voluntas sui domini mouebat voluntatē ei⁹ scz scutiferi ad mouendum suū corpus de vno loco in aliū / vt domū cōbureret. Et dū esset in hac cōsideratione cogitauit q̄ anima cū suis intrinsecis actionibus mouet actiones extrinsecas et possidet passiones exteriores. Et ideo est domina corporis. Et respicit plus ad utilitatem suā q̄ ad delectationem corporis.

¶ Questiones minute.

¶ Questio. Anima quomō est cōiuncta cum corpore? Solutio. Modus cōiunctionis stat per finis vnitates / sicut modus forme qui stat in materia per actionem et modus materie qui stat in forma per passionem: vt resultet ex amabus vna substantia cōditionata per modū actionis et passionis ad habēdū actiones et passiōes in se ipsa et in alio. ¶ Qd̄. Aia quomō recedit a corpore?

Solutio. Bonitas spūalis naturalis aīe se
parat a bōitate naturali corpis ita / sicut vi
nū recedit & diuidit ab amphora fracta. Si
nū tñ est dispositū ad effendū in amphora
tā diu q̄ diu amphora est disposita ad tenē
dū ipm vinū. Et hoc idē est de magnitudi
ne aīe & de magnitudine corpis & de q̄libz
alioz p̄ncipioz. Quare in quātū corp⁹ cor
rūpit (qz ē de q̄litatib⁹ h̄ijs vel p̄ vulnera
tionē) nō est dispositū ad tenēdū aīam in se
semp in hac p̄nti vita. ¶ Q̄. Aīa quō est
extēsa per totū corp⁹ / crescēte corpore de p
uitate in magnitudinē? Sō. Sicut aīa ē de
putata ad stādū in vno nūc simplr in q̄ est
creata & nō in alio fm q̄ iā dixim⁹ / ita ē de
putata ad stādū in illo corpore in q̄ ē crea
ta & stat ita per totū illud corp⁹ quāuis sit
magnum vel parū si cutstat in illo nūc in
quo ē creata fm q̄litate & dispositionē illi⁹
nūc. Et ideo fm q̄ corp⁹ extēdit / extendit
ipsa aīa vt sit per totū illud corp⁹ / nō q̄ aīa
hēat extēsitatē in seipsa corpale q̄ sit de sua
natura / sed illā h̄z per ipressionē corpis cū
q̄ est p̄iuncta. ¶ Q̄. Aīa quō lucrā virtū
tes? Solo. Scdm q̄ iā dixim⁹ p̄ncipia intri
seca h̄nt appetitū ad multiplicādū suas sili
tudines extra: vt ex illis sequat̄ fin⁹ ad quē
sunt creata. Et ideo bōitas intrinseca trās
mittit suā silitudinē extra in actib⁹ corp⁹.
Et corp⁹ accipit illā silitudinē & iduit ipsā
act⁹ imaginatōis & p̄icularis sensū. Et ex
illis p̄cedit moralis bōitas in iusticia & in
prudētia & alijs v̄tutib⁹ in quātū imagina
tur iuste cū iusticia & sensitiua videt oba q̄
sunt visibilia cū bona iusticia / cū bōa imagi
natōe / cū bono velle / recolere & itelligere.
¶ Q̄. Aīa quō lucrā merita cū v̄tutib⁹?
Solo. Faber facit cū martello clauū & cū
clauo denariū lucrā. Et ideo in actu lucrā
di denariū p̄cipat manus q̄ mouēt martel
lū & aīa q̄ mouet manū / & martell⁹ q̄ mouz
clauū. Sili mō p̄ncipia intrinseca q̄ extrise
ca mouēt & exteriora q̄ mouēt act⁹ corpora
les mouēt v̄tutes q̄ lucrātur merita / q̄ re
munerat iusticia diuina ita emēdo illa cuz
hoc qd̄ dat sicut carpētari⁹ qui cū denario
emit clauū. ¶ Q̄. Aīa quō mouet corp⁹
cū sit suba nō p̄cipās cū corpore p̄ tactū?
Solo. Qñ duo silia q̄ sunt sub eodē ḡne se
cōcordāt ad vnū finē: vnū mouet alterū ad

illū finē. Et hoc est qm̄ silia semp naturā
cōcordāt per gen⁹ & per finē / sicut bonitas
aīe & corp⁹ q̄ sūt siles ḡne & cōcordāt ad
vnū finē. s. ad finē humanū. Et ille finis ē
obligat⁹ ad faciēdū bonū qz ex bonitate ē / &
ad faciēdū magnū qz est de magnitudine &
ad faciēdū magnū bonū spūale & corporā
qz est de magno bono spūali & corporā
li: & sic de alijs p̄ncipijs. Et ideo fm modū
quē dixim⁹ d̄ silitudinē q̄ mouet silitudinē
suā ad finē q̄re ē: mouet aīa corp⁹ / mouēte
volūitate sub rōne boni bonū corp⁹. Et
corp⁹ mouēs seipm̄ mouet aīam in suo mo
tu vsqz ad locū quē desiderāt in q̄ aīa p̄po
nit p̄ducere bonū & corp⁹ sili & ambe sube
h̄nt appetitū ad q̄scēdū i illo fine. ¶ Q̄.
Aīa sepata quō mouet seipaz de vno loco i
aliū cū alas nō hēat neqz pedes? Sō. Sicut
hō mouet seipz cū pedib⁹ & auis cū alis / mo
uet aīa sepata seipsam de vno loco in aliū
cū actib⁹ suoz p̄ncipioz / adiuuāte vno alte
rū qz ita sunt ale & pedes spūales p̄tās / vo
lūtas / magnitudo / bōitas / v̄t⁹ / v̄t⁹ / glia /
& finis ipsi motui aīe: sicut bestie pedes / &
auis ale / qm̄ volūtas vult & p̄tās mouet cū
suo posse & mouet volūtatē ita ad locū quē
desiderat aīa sicut pedes mouēt corpus qd̄
mouet aīa ad locū quē desiderat. Et mot⁹
aīe sepate nō est ipedr⁹ p̄ pōderositatē nec
per parietes nec p̄ aliud corp⁹ qz aīa sepata
nō ē cōiuncta cū aliq̄ corpore nec p̄cipat cū
loco per cōtactū. ¶ Q̄. Intellect⁹ quō co
lligit spēs? Sō. Intellect⁹ h̄z modū in colli
gendo spēs fm suū modū p̄p̄riū & fm mo
dos p̄pos & approp̄atos ipsi per volūtatē
& memoriā & fm dispositiōes organoz cor
poris / sicut intellect⁹ q̄ h̄z modū inq̄rēdi spe
cies cū d̄fīa / qm̄ suū obm̄ ē v̄t⁹. Et qm̄ vo
lūtas desiderat amare aliq̄ spēm per itelli
gibilitatē / & memoria illā recolere & sensus
illā rep̄ntāt per colorē vel sonū vel odora
re / gustare / tāgere seu affari: tūc imaginati
ua recipit illā rep̄ntationē i q̄ ipaz colligit i
tellect⁹ cū suo mō & cū modis quos dixim⁹
nec nō coadiuuāt ipz modi p̄marioz p̄nci
pioz ex q̄b⁹ hō est cōposit⁹ & cōgregatus.
¶ Q̄. Memoria q̄ mō cōseruat spēs & vo
lūtas quō ipsas eligit / & intellect⁹ quō illas
recuperat a memoria? Solo. Hui⁹ q̄onis
stat in r̄s̄lōe q̄stionis supradicte. ¶ Q̄.

Et

Intellectus quod ignorat et memō quod obliuiscit et uolūtas quod odit. Sō. Priuatio mōi intelligēdi/recolēdi et amādi ē occō ignorādi obliuiscēdi et odiēdi. Accirco rñsio hui⁹ qōis sigra ē in rñsione octauē qōnis hui⁹ capli.

¶ Sequit decima et vltima pars principalis hui⁹ libri/in q̄ tractat de instrumenta litate anūm/ et primo agitur de prima specie.

Questio.

¶ Aia cū q̄ agit hoc qd agit: Solo. Aia hēt suas opatōes primarias et naturales p̄ primarios actus suoz principiorū cū quib⁹

agit hoc qd agit p̄marie / qm̄ sicut ignis cū suo calore suā hēt opationē in plāta et in tegula/ita bonitas sp̄ialis h̄z suas opatiōes cū sua bōitate accñtali cū eā bonificat magnitudinē/durationē rē. Et magitudo s̄balis facit s̄l̄r q̄ cū sua magnitudine accñtali magt bonitatē/durationē rē. Et cū ista opatione intrinseca agit opationē extrinsecas. ¶ Aia cū suis rōnib⁹ mouet s̄baz ad suos act⁹ / sicut bonitate stāte rōne s̄bz in p̄ducēdo bonū: mouet se s̄ba ad p̄ducendū bonū cū rōne bonitatis. Et hoc idē facit cū rōne magnitudinis q̄ sibi est rō ad p̄ducēdū magnū. Et sic de alijs suis rōnib⁹. ¶ Intellectus cū actu itelligēdi bonū mouet uolūtate ad amādū illud bonū et memoriā ad recolēdū illud bonū. Et uolūtas cū actu amādi uolūtate alicui⁹ boni mouet intellectū ad itelligēdū uolūtate illi⁹ boni et memoriā ad recolēdū uolūtate illi⁹ bōi. Et memoria cū actu memorādi aliquā sp̄z antiquā mouet intellectū ad itelligēdū illā et uolūtate ad amādū illā renouationē/vl ad odiēdū/sic hō patlēs et hūilis q̄ nō uult reminisci illatas sibi molestias. ¶ Aia cū aliq̄ s̄l̄i mouet suas rōnes et suas pōs ad aliud s̄l̄e: sicut cū magna ptāte regis cōsiderat magnū posse dei et cū antiq̄ duratiōe solis cōsiderat eternitatē dei. Et cū magnitudine mūdi cōsiderat ifinitatē dei: et sic de vna s̄l̄itudine in aliā successiue/facit cū illa successiōe sciam de qua hituat suū intellectū et cū illo hitu dispōnē h̄z ad inquirēdū uolūtate de reb⁹ fm̄ q̄ sciam ac

quisiuit cū vna s̄l̄itudine et post modicum alia. ¶ Cū vna s̄l̄itudine cōsiderat intellectus s̄l̄itudinē vni⁹ q̄litas et alteri⁹ / sicut cū malicia quā cōsiderat attingit bōitatē p̄ s̄riū dissimilē malicie. Et cū uirtute attingit magnitudinē et cū tpe eternitatē in q̄ attingit s̄l̄itudinē bonitatis et magnitudinis in eq̄li duratiōe. ¶ Aia cū vna uirtute mouet suos hitus ad aliā uirtutē siue uirtutes / sicut cū fortitudine mouet suā uolūtate ad amādū iusticiā/tēperatiā/patiētā/humilitatē et spem: et sic de alijs uirtutib⁹. Et hoc idē facit d̄ uitijs / sic cū luxuria mouet gulā et iudiciā alijs uitijs stātib⁹ occasionib⁹ aliorū. ¶ Cū sua bōitate p̄pta aia mouet bonitatē corp⁹ suū ad vegetādū / imaginādū et sentiēdū qz bonū ē corpori vegetare / ut possit uiuere et bonū ē sentire ut hēat modū uiuēdi et bonū ē ipsi imaginari ut possit rigare plātas et scindere / et texere uelutimēta / coq̄re panē et dñari equo et facere camerā. Et sicut oia ista sunt sibi bona cū bonitate / ita sūt magna cū magnitudine et durabilia cū duratiōe et possibilia cū ptāte. ¶ Aia cū sua uolūtate mouet corp⁹ de vno loco in aliū et mouet suas man⁹ ad suēdū et ad scribēdū et linguā ad laquēdū et cū corpore mouet se ipsam de vno loco in aliū et mouet seipam ad recolēdū et itelligēdū loca in q̄b⁹ mouetur et opa q̄ faciūt man⁹ et uerba q̄ lingua format et sic de alijs s̄l̄ib⁹ istis. ¶ Cū interiori uirtute naturali et subali mouet aia uirtutes morales exteriores. Et cū ptāte uirtutis interioris mouet ptāte uirtutis exterioris. Et cū magnitudine uirtutis intrinsecē mouet magnitudinē uirtutis extrinsecē. Et si mouet cū qua ptāte uirtutis intrinsecē: mouet paruā uirtutē exteri⁹. Et ideo h̄nt culpā homines h̄ntes magnā ptāte interi⁹ / qm̄ cū illa magna ptāte nō mouēt et p̄ducunt magnā ptāte exteri⁹. ¶ Aia cū amare p̄ducit odire quū sit ita qz odire sit p̄ns dilectiōis. Et ideo cū anti mouet et p̄ducit p̄ns. Quare dicit qdā sapiēs qz si amare nō eēt: odire nō esset. Et nō p̄uertit qz antecedēs sit p̄p̄ p̄ns / qm̄ nullū odire mouet et p̄ducit amare. Sicut in deo in quo nō stat simplr odire nec in angelo benigno nec in aia beata.

¶ Questiones minores.

¶ Qdō. Aia sepata cū q̄ mouet seipam de

corp⁹

qua

vno loco in aliu? **Sō.** Aia sepata mouet se ipsaz vno loco i aliu cū p cordātia suoz pncipiorū quā hz i suis potētis/ sic magtudo ptās r virtū q i volūitate p cordāt/ volēte volūitate q Rome ē eē parrhisijs. Et ptās p sētit ad cōplendū h q volūtas vult cū magtudine sue virtut. Et sic de alijs pncipijs pporriōat/ r dispōtis fm h qd exigit fin/ cuiusqz pp sua merita. **Qō.** Aia cū q stat semp i vno nūc r nō trāsīt de vno nūc i aliō? **Sō.** Aia i creatiōe sic ē creata i pncipio tēpis: ita stat i illo tēpe cū illo pncipio qd sūpsit p creatiōez. Et sic ipz sūpsit p creatiōez: sūpsit vni nūc i tēpe creatiōez. r sic sūpsit illō nūc i tēpe cū creatiōe: sūpsit illō cū durōne illi nūc r nō alteri. Et iō remanz cū nūero illi nūc r nō trāsīt i aliō. Et d hac mā locuti iā sum/ fat/ pplete i. 7. hui lib pte. **Qō.** Aia sepata cū q discernit inter albū r nigrū/ cū fit ita/ q nō hēat oculos? **Sō.** scōz q iā dixim/ spēs innate egressē extra redēit p ipressiōne actū extrinsecorū in potētis interiorib/ q lucrare sūt hīr extrinsecos/ sic vna lra cere dēt ab alia lra p dētā quā lra sigilli in cera posuerūt. **Qō.** Intellectū cū q mouet volūtatē (q libera ē) ad fuitutē? **Sō.** Inter intellectū r volūtatē ē cōcordātia qz sūt ptes vni totū qd ē suba aie / r et hnt cōcordātiā fm finē qre sūt/ qm intellectū ordinaf ad intelligēdū vītātē bōitatis r volūtas ordinaf ad diligēdū bōitātē vītatis. Et iō vni qd ē liberū facit seruū aliud ad suū finē ppiū r ad finē alteri/ sic intellectū cōstringit volūtatē ad desiderādū vītātē r volūtas pstringit intellectū ad intelligēdū bōitātē. Et per cōcordātiā intellectū se submittit ad intelligēdū bōitātē verā/ r volūtas se submittit ad amādū bonā vītātē. **Qō.** Credere ē hītus q dat passiōne intellectui q ē liber. Et iō qro cū q intellectū q ē liber se submittit passiōi? **Sō.** Sic in arte mechanicā vna man/ cū altera pplet seu pncit op/ ita i aia vna pō cū altera attingit suā pfectionē/ qm qn volūtas diligit aliquā bōitātē sub aliq affirmatiōe vel negatiōe r intellectū illā affirmatiōez vel negatiōe nō pōt intelligere: tūc intellectū sup pūnt eē vāz illā bōitātē quā volūtas desiderat r hoc facit vt volūtas qetē hēat i illo desiderio in q nō hēt qetē si intellectū nō inclinaret se ad credēdū qd nō intelligit/ qz sic de duob/ amicis vn/ se submittit labori vt alē

obtineat qd desiderat: ita intellectū amicū voluntatis pstringit seipz vt voluntas qetē hēat. **Qō.** Intellectus cū q multiplicat spēs? **Sō.** In intellectu stat suū ppiū intellectiū p formā r suū ppiū intelligibile p materiā r suū ppiū intelligere per actū r extra sūt plures intelligibilitates q nō sūt de essētia intellectū / sicut intelligibilitas ignis r sui calor r plate r sui coloris r eq r sui visus / r sic de alijs intelligibilitatib/ sūb/ istis. Et oēs iste intelligibilitates sūt passiōes dispositae ad eēndū passiuē sub intellectu intrinseco. Et qm sūt in vno gne intelligibilitatis cū intelligibilitate intrinseca: hnt cōcordātiā intelligibilitas intrinseca r extrinseca r cū illa cōcordātia gnis r cū fine pp quē sūt/ intellectuū ipriū intelligibilitates extrinsecas i intelligibilitate intrinseca/ qz accipit intelligere intrinsecū cū q facit spēs acqstas q ab extra veniūt r intelligere ipsaz indutū cū moralibus vestimētis intellectū. **Qō.** Aia forma cū q mouet aliā formā? **Sō.** In corpe pūcto cū aia est forma q p se ē actiua/ sicut vegetatiua ad vegetādū r sensitua ad sentiēdū. Et qz aia nobilitior ē q corp/ r est forma illi/ (fm q iā dixim/) cū sua maiori ptāte mouet ptātē corpis q nō ē ita magna/ sic ptās aie i magnitudine bōitatis/ fin/ r virtut. Et mouet ita illā ptātē ad suū actū naturalē r corpalē/ sicut volūtas q mouet corpus de vno loco in aliu r man/ de vno ope in aliō. **Qō.** Forma cū q mouet mām? **Sō.** Lōis formā sbe ē ex plrib/ form/ sic forma aie q ē de formā memōe r d forma intellectū r de forma volūtat/ fm q iā dixim/ i. 3. pte. Et mā cōis aie ē d mā illaz triū foraz. Et iō aia cū forma intellectū mouz māz intellectū ad intelligēdū. i. intelligibilitatē illi motā ad eēndū intellectā. Et h idē facit cū foris r cū materijs pmo pncipioz. **Qō.** Aia aia cū q mouet aliā? **Sō.** Scōz q iā dixim/ martin/ hz vni sūū. Et qz ille obedit volūtatē dñi: aia dñi cū dñio qd hz i corpe seruū mouet volūtatē sui. Et h idē seqt de vītute morali/ sic charitas q ē sby r istrumētū cū q vna aia mouz alterā ad h qd dōderat r sperat. **Qō.** Aia q stat i vītute cū q mouet ad vītū? **Sō.** Aia qntū ad seipaz simplr nō stat i successiōe tēpis hz q iā dixim/ i. 7. pte/ hz i qntū ē cū corpe pūcta / stat i corpe i tēpis successiōe. Et qz i oī successiōe tēpis stat ma

tatio vnus nunc in aliud / cū illa mutatio
ne se mouet anima de virtutib⁹ in vitia di
ligēdo pl⁹ appetit⁹ corp⁹ q̄ suas p̄fectōes.

¶ Scda spēs decimę vltimę ptis.

Questio. Aia cū q̄ hz passiōes? Sō. aia
hēt passiōes cū seip̄a qz ē de seip̄a fm
p̄mā spēs. 3. ptis. ¶ Qd̄lz p̄ncipiū sbale ē d
passiōib⁹ / sic bōitas i q̄tū ē bōificabilis ē de
passiōe. Et i q̄tū ē maḡficabilis / durificabilis
possificabilis / itelligibilis / amabilis. Et qm̄ ē
de istis passiōib⁹ : aia hz cū sua bōitate pas
siōes. Et h̄ idē de sua maḡitudine / de suis
p̄ncipijs cū q̄b⁹ hēt passiōes pp̄ h̄ qz ip̄a sūt
de passiōib⁹. ¶ H̄z ēt passiōes aia cū suā ac
cētālib⁹ p̄ncipijs / sic sua bōitas accētālis q̄
est passiuā p̄ / sic calor sbe igis. Et h̄ idē de
maḡitudine accētāli / de alijs accētālib⁹ nā
lib⁹ q̄ sūt passiuę p̄cē cū q̄b⁹ aia hz passiōes
Et iō aia ē ita passiuā nālī cū seip̄a sic acti
ua / pp̄ hoc qz ē d̄ actis foris nālīb⁹ fm̄ q̄ i.
3. pte ptinet. ¶ Aia hz passiōes cū suis tri
bus potētjs stāte vna p̄o passiuā sub alta.
Sic memō q̄ ē passiuā p̄o i q̄tū ē itelligibilis
/ amabilis / z s̄lr̄ itellect⁹ i q̄tū ē recolibilis / z
amabilis. Et h̄ idē d̄ volūtate q̄ ē passiuā p̄o i
q̄tū ē itelligibilis / z recolibilis. ¶ Aia hz pas
siōes cū finib⁹ q̄rū ē fm̄. 3. spēm. 3. ptis sic re
colibilitatē / itelligibilitatē / z amabilitatē dei
quē ē obligata recolere / itelligere amare /
honorare / ei obedire / z s̄uire. ¶ H̄z ēt aia
passiōes cū suis mer finib⁹ nālīb⁹ / z moralib⁹
sic cū moralī iusticia cui ē obligata vt cū ip̄a
hēt iustū recolere itelligere / z amare / z vt
cū iusticia q̄lz suaz p̄cē possit d̄scere i suo
fine. ¶ Cū fine spēs corpaliū aia hz passio
nes / qm̄ fm̄ q̄ dixim⁹ aia p̄iūcta ē instrumē
tū cū q̄ sbe corpales attingūt suū finē i deo.
Et iō aia ē finis sbarū corpaliū vt cū ip̄is fui
at d̄o i recolere itelligere / z amare qm̄ sbe cor
pales nō p̄nt / recolere itelligere / z amare
q̄uis ad ip̄z hēant appetitū nālē pp̄ h̄ qz d̄s
ad seip̄z ip̄as creauit. ¶ H̄z aia passiōes cū
corpore cū q̄ ē p̄iūcta. Et hz illas passiōes pp̄
h̄ qz corp⁹ ē de passiōib⁹ / sic mā i q̄ sue ptes
sūt passiuę. Et hoc idē d̄ q̄litatib⁹ / sic frigiditas
ē passiuā q̄litas i q̄tū sba aq̄ ē calefactibi
lis / z sic de alijs. Et p̄ passiōes q̄s hz corp⁹ :
hz ip̄a aia passiōes cū necitatib⁹ corp⁹ qm̄
ip̄i p̄uēt p̄curare illas vt possit viuere p̄ co
medere / bibere / vestire / hitare i camera / z i
lecto dormire. ¶ Aia hz passiōes cū obis

extrisec⁹ / sic p̄ colorē / z p̄sonū / z p̄ pulchritudi
nē mulierū / z p̄ bonū saporē vini / z pomi qz
silitudines illorū sūt itelligibilis / recolibilis / z
amabilis. Et itellectiuū itrisecū (fm̄ q̄ dixi
mus i. 9. pte) i suo p̄p̄o nālī itelligibilis illas
spēs acq̄sitas ip̄rimūt / z figūt sic pictor q̄ i pie
te ip̄mit figūz hoīs v̄l alteri⁹ rei. ¶ Aia hz
passiōes cū merit⁹ p̄ gr̄az / z iusticiā / sic aia
btā i q̄ ē ip̄ressa gl̄ia ad quā ē creata. Et aia
dānata q̄ hz passiōes cū vitijs acq̄sitis / z finē
ad quē ē creata. Et pp̄ hoc iusticia d̄i dat si
bi passiōes fm̄ q̄ sūt priuatiōes finitū q̄b⁹
sūt vacua sua p̄ncipia. ¶ Questions
minute. ¶ Qd̄. Aia q̄ ē forma actiuā
cū q̄ ē passiuā? Sō. Cū fine nobilior⁹ forme
stat passiuā formi min⁹ nobil⁹ q̄ ē pp̄ h̄ vt sit
nobilior forma / sic accētis q̄d̄ ē vt sit suba / z
equ⁹ q̄ ē vt sit militia / z sic d̄ alijs / sic ps q̄ ē
sui toti⁹ / qm̄ i h̄ q̄ aia ē ps hoīs stat ita pas
siua forma sub hoīe q̄uis ip̄a sit i se actiuā /
sic p̄o visiuā quā sēsus cōis mouz ad sētiedū
q̄uis ip̄a sit for̄a actia. ¶ Qd̄. oba extrise
ca cū q̄ mouz p̄os itrisecas / sic pulchra figūz
q̄ mouz volūtate ad desiderādū ip̄az / z itelle
ctū ad hēndū delectatiōez i itelligēdo ip̄az.
Et h̄ idē d̄ memō q̄ hz delectatiōez i memo
rādo ip̄az. Sō. Aq̄ pluuie d̄i cadit a nubi
bus i terrā cū suamet p̄oerositate mouet
seip̄az ad cētrū q̄d̄ su⁹ appetit⁹ exigit vt i ip̄o
d̄scere possit. Simili mō potētie actiue aie
itrisece fm̄ q̄ oba extriseca sūt disposita ad
abstrahendū ab eis pulchras silitudines / z
ad ponēdū ip̄as itra / h̄nt (p̄cē actie aie) de
lectatiōez i d̄siderādo illas. Et iō ip̄emet mo
uent cū seip̄is ad accipiēdū silitudines. Et cū
ill⁹ mouēt seip̄as ad delectatiōez v̄l ad tristi
ciā / sic aia q̄ cū volūtate seip̄az mouz volēte q̄
corp⁹ moueat d̄ vno loco i aliū. ¶ Qd̄. qm̄
hō morit⁹ i gr̄a : aia illi⁹ cū q̄ hz passiōez sepa
tiōis? Sō. ois ps desiderat suū totū qm̄ ip̄a
est pp̄ totū fm̄ finē. Et qz aia ē vt sit hō : q̄
nis ip̄a vadat ad b̄itudinē moriēte corpore /
hz passiōem cū fine totū. ¶ Qd̄. Aia hoīs
stulti cū q̄ hz passiōes? Sō. qz p̄cē iteriorēs
q̄ sūt aie nō h̄nt organa disposita nec ordia
ta ad recipiēdū oba extriseca / z ad hēndū d̄
lectatiōes cū corp⁹ silitudinib⁹ i memorādo
itelligēdo / z amādo sb̄ta illoz oborū : iō h̄nt
passiōes in homie stulto / ebriō / furioso / ob
stinato siue i firmo p̄plexiōes corruptas
vel per vulnera / vel etiā p̄pter carceres.

Questio. Aia hominis ceci vel surdi cuius
 quo habet passionē per cecitatē vel per sur-
 ditatē: cū sint p̄uatiōes habitū q̄ nullā h̄nt
 actionē? Solutio. Huius q̄stiois stat in res-
 pōsione q̄stiois supradicte. **Q**uō. Q̄n-
 aia vult recolere aliqd̄ z nō p̄t illud recole-
 re: cū quo h̄t passionē? Solutio. Hō q̄ tēdit p̄
 viā ad locū quē desiderat h̄z passionē si via
 est mala / p̄pter hoc q̄ aia nō est disposita
 vt hō possit esse cito ad locū quē desiderat.
Quō. Intellectus cū quo dat passionē vo-
 lūtati? Solutio. Cū p̄uatiōe dispositiois stā-
 tis inter intellectū z intelligibile h̄z passio-
 nem volūtatis q̄ desiderat vt intellectus intel-
 ligat festināter veritatē sui amati. **Q**uō.
 Voluntas cū quo dat intellectui passionē?
 Solutio. Quidā miles volebat ire festināter
 post quēdā alium militē quē volebat cape-
 re z precepit suo scutifero vt velociter mu-
 niret sibi equum. Et ob hoc dabat passio-
 nem scutifero quē faciebat nimis p̄perare
 in muniēdo equum / q̄ p̄pter magnā pro-
 perationē scutifer volendo munire equum
 non poterat ipsum bene munire. **Q**uō.
 Cū quo memoria dat passionē voluntati?
 Solutio. Quēdā domina habebat filium
 suū peregre p̄fectum quē desiderabat mul-
 tum videre z interim scire bona n̄cia sui
 status. Et quidā hō balbus q̄ venerat de te-
 rra vbi erat filius suus narrabat illi dñe mul-
 ta de filio. Et quoniā erat balbus z tarda-
 bat nimis in narrādis illis neq̄ ea ipsa di-
 stincte p̄nunciabat: dabat passionē domi-
 ne volenti festinanter scire statum sui filij.
Quō. In inferno cū quo vna potētia ani-
 me dat passionē alteri? Solutio. Memoria
 z intellectus dāt passionē in inferno volū-
 tati in quātum memoria nō recolat deū nec
 intellectus ipsum intelligit propter hoc vt
 voluntas ipsum diligat. Et memoria z vo-
 luntas dant passionē intellectui in quātum
 memoria nō recolat deum propter hoc vt
 ipse intelligat suā veritatē nec voluntas
 vult diligere deū p̄pter hoc vt intellectus
 intelligat suam veritatē z bonitatē.
 Et voluntas z intellectus dant passiones
 memorie in quātum intellectus intelligit
 q̄ memoria euiternaliter recolat cōtra suū
 appetitum naturalem. Et voluntas euiternā-
 liter amabit illam contrarietatē me-

morandi z odio habebit finem recolendi
 z intelligendi z amandi. A talibus autem
 passiōib⁹ placeat clemētissimo deo nos cu-
 stodire: quoniā passiōes sunt ita magne vt
 nō posset hō ipsas scriberere nec extimare.

De fine hui⁹ libri.

Initus fuit hic liber
 in ciuitate Roma an-
 no incarnationis do-
 mini n̄ri Jesu Chri-
 sti. Millesimo ducē-
 tesimo nonagesimo
 q̄rto. In hoc libro ē
 significata essētia ani-
 me rationalis/sua na-

tura/sue potētie z sui act⁹ intrinseci z extri-
 seci. Unde cū aia sit vna pars hois z meli-
 or ps: iccirco iste liber ē multū vtilis hoī ad
 sciēdū. Sciat ḡ hic liber ab hoīe vt p̄ eū de
 seipso cogitationē h̄at z per cognitionē suā
 sciat meli⁹ itelligere/recolere z amare deū.

Deo gratias.

Nemo nisi expertus crederet / q̄ facile z
 frequēter in corrigēdis impressiōib⁹ fallun-
 tur oculi. Cōtigit mihi sepenumero aliter
 p̄ferre: q̄ scriptū fuisse: z rectū legere q̄
 erat male positū / in his presertim q̄ a me cō-
 posita quasi memoria tenebā. Cū hęc
 pauca i plogo z vita Raymūdi corrigim⁹.

In p̄mo. fo. sc̄da pagina/versu/dore/d̄/
 mō hęc exigui p̄ mō exigui. Eadez pa-
 gina/versu/plissime/d̄: pua n̄ra p̄ pua hęc
 n̄ra. Fo. 2. pagina. I. X̄su sc̄do scribit̄
 martirys p̄ martyris. Eadē pagina X̄
 su/faciebat/d̄ cōpēdis p̄ cōponēdis carmi-
 nib⁹. Eodē. fo. pagina sc̄da/X̄su/ testat̄/
 d̄ nactū pro natū: licet virūq̄ posset legi.
 Eadē pagina/X̄su/tate/d̄ astra suscipet
 p̄ suspiceret. Fo. 5. pa. sc̄da/X̄su/bit/d̄
 inedicētiā p̄ maledicētiā. Eadez pagī-
 na/versu/aduersariū/d̄ inspirāt p̄ ispiciāt.
 Eadē. pagī. X̄su/sabūt/d̄ dosola/ p̄ do-
 losa labia. Fo. 6. pagī. p̄a/X̄su/raptos/
 d̄/subitu/ p̄ subito iteritū. Ceteris erro-
 rib⁹ minutis: q̄ in plogo/vita/z ope de aia
 rōnali offendēt: parcat benignus lector.

Absoluto libro/reuerendissime Antistes/quū hec duo folia superessent:
hosce meos versiculos/quos alioquin tue.d.mittere cupiebam/adieci/na
turam imitatus/que nullum vacuum esse permittit.

Nicolai de Pax patricij Maioricēsis Epitaphiū pro Sar
cophago (q̄ apud sanctū Illesonsum Cōpluti erigit) Reue
rēdissimi atq̄ illustriss. dñi sui. d. Francisci Ximenes de Cis
neros. S. R. E. T. T. sanctę Balbinę presbyteri Cardinalis
hispanię/ toletani Archiepi/ Primatis hispaniar/ regnoz
castelle Archicācellarij z Inquisitoris generalis/ac demū
per vniuersam nostri florentissimi regis Hispanię ditionez
generalis Subernatoris zc. q̄meritissimi.

Hic iacethispanę Ximenes gloria gentis:
Cuius virtutum fama perennis erit.
Hunc diuinus amor studijs cęlestibus actum
Francisci durum sumere iussit iter.
Cardineos inter patres insignis/yt astrum
Chasticolę pugil religionis erat.
Sede toletana p̄sul sanctissimus illi
Eternum toto nomen in orbe dedit
Inquisitor erat Castellę summus/iberis
Primas/illustri munera digna viro.
Maior in his regnis quum Cancellarius esset:
Elicit consilijs ardua multa suis.
Aphros/Parthenopen/z cinctas q̄ quoze terras
Indica z hispani ferrea regna soli
Irexit z ingentem moderari lora per orbem
Sciuisset diui prouida cura senis.
Hunc deus ad tanti splendoris munera vexit:
P̄sidio cuius tot bene gesta forent.
Acram marte potens christo subiecit z omnem
Barbariam primus subdere finis erat.
Hunchabuit sacre legis Granata magistrum/
q̄ vigil in domini semper honore fuit.
Quis crucis z fidei Romane zelus? in almo
P̄dectore dilectus nil nisi christus erat.
Uerbis mundus erat/toto castissimus quo.
Et mens pura sui lumpsida signa dabat.

Non audita loquor: sed quæ nos vidimus ipsi.
En ego de fixis seruuulus viuis eram.
Seruuulus viuis eram/ qui te dignissime pastor
Dum viuam solita semper amabo fide.
Altus erat membris/ vultu reuerendus honesto/
Illi diuinum mentis acumen erat.
Unde viros doctos coluit/ certamina mensæ
Sola fatigatæ gaudia mentis erant.
Condidit hoc populis doctrinæ flumen iberis/
Quo celebres omni traxit in arte viros.
Adde quot egregias sacratis mentibus cedes
Struxerit/ et summo templa superba deo.
Eloquium laudes superant/ concludimus/ ipsum
Ilostris temporibus non habuisse parem.
Hic iacet hispanæ Ximenes gloria gentis:
Cuius virtutum fama perennis erit.

Eiusdem Nicolai epigramma positum
in primis exequiis inuictissimi et chustia
nissimi Regis nostri Ferdinandi Quin-
ti / quæ Maioracis celebratæ fuerunt in atrio
Palatii regij/ præside magnifico et claris-
simo domino. D. Francisco Burguesio
regio procuratore.

Plange tuum Regem regnum baleare / profundi
Nulla tibi maior causa doloris erit.
Mesta suum plorant regem florentia regna:
Heu mors quot lachrymas urbibus vna tulit.
Plorat et hesperium sedes Romana Leonum:
Cuius victrici creuerat illa manu.
Pugnaces pugna domuit/ verposq; sub igne/
Paganis solo nomine terror erat.
Pacis amor/ zelusq; dei Fernande secundam
Bellis fortunam sæpe dedere tuis.
Cuius in æternū Rex inuictissime noster:
Nos populi tristes flemus in exequiis.

Hæc quattuor disticha eiusdem Nicolai posita fuerunt in quattuor frontibus dilecti ardentis: quando secunde exequie predicti regis Ferdinandi in sacra eade pontificali celebratæ sunt Maioricis a cõsultissimo reip. senatu/ p̄siede magnifico atq; prudentissimo domino Georgio sancte Licilie iuratum maximo.

Deu q̄ sola sedet plorans Maiorica/ rapto
Principe lamentis parcere nescit amor.

Gens saccos vestita gemit: prostrata dolore
Horret ⁊ ad planctum saxa mouere potest.

Gesta tibi referant Princeps æquissime cælos/
Delebunt nomen sæcula nulla tuum.

Mos tibi viuenti totos subiecimus vltro:
Defunctus tecum viscera nostra tenes.

¶ Correctum est hoc opus de anima rationali cū duobus vetustissimis exemplaribus ⁊ impressum in celebri vniuersitate complutensi: industria Arnaldi Guillermi Brocarij solertissimi Calchograpphi / Anno salutis nostræ. 1519. In vigilia assumptionis dñe nre beatæ Marię virginis ⁊ mris dei.

BIBL. PUBL. MALLORCA

1056605

R. Llull 132

DIGITAL.

R. Lull.

132(2)

grises.

R.

Lull

132